

Interdepartementale Commissie
voor Duurzame Ontwikkeling

Activiteitenverslagen van de Cellen Duurzame Ontwikkeling 2023

www.duurzameontwikkeling.be

1. FOD Kanselarij van de Eerste Minister

(De heer Arthur Nys, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

2023 blijft een bijzonder jaar omdat de coördinatiefunctie op het vlak van duurzame ontwikkeling wegens personeelsbewegingen voor het grootste deel van het jaar niet kon worden ingevuld. De Kanselarij heeft echter wel geprobeerd om onder meer deel te nemen aan de vergaderingen van de ICDO. Ze heeft over duurzame ontwikkeling gecommuniceerd op haar intranet. Er is geen formele cel, maar de functies met betrekking tot duurzame ontwikkeling werden wel ingevuld.

De acties voor duurzame ontwikkeling zijn opgenomen in de operationele plannen van de operationele directies en van de verschillende diensten van de Kanselarij. Verschillende acties van de Kanselarij worden uitgevoerd op basis van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling (FPDO). Sommige acties uit het FPDO zijn ook in andere federale plannen opgenomen, waardoor bij verschillende diensten over dezelfde acties wordt gerapporteerd met een verschillend tijdschema. Dat zorgt voor een onnodige administratieve last.

Hierna ligt de nadruk op een aantal acties van de Kanselarij.

2. De bijdrage van de FOD Buitenlandse Zaken aan de maatregelen en acties van het FPDO

Duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) in de algemene beleidsnota's

Verschillende acties die zijn opgenomen in de algemene beleidsnota's van de eerste minister dragen bij aan de verwezenlijking van de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen. Zo wordt het beleid inzake overheidsopdrachten aangehaald in de nota m.b.t. 2023, <https://www.dekamer.be/doc/FLWB/pdf/55/3649/55K3649018.pdf>.

Duurzame ontwikkeling in het beleidsplan 2022-2024 van de Kanselarij

De strategie van de Kanselarij steunt op negen uitdagingen die een maatschappelijke, ecologische, economische en ethische impact hebben. Veel van deze uitdagingen houden intrinsiek verband met duurzame ontwikkeling (zie pagina [5https://chancellerie.belgium.be/sites/default/files/strategisch_plan_2022-2024.def.pdf](https://chancellerie.belgium.be/sites/default/files/strategisch_plan_2022-2024.def.pdf)).

Duurzame ontwikkeling in de operationele plannen van de Kanselarij

We denken hierbij aan de dialoog met de stakeholders, de maximale toegankelijkheid van de websites, de duurzaamheid van overheidsopdrachten en de regelgeving inzake overheidsopdrachten, alsook de steun voor initiatieven op het vlak van gendermainstreaming, diversiteit en handimainstreaming.

Monitoring van het aantal vrouwen en mannen

De dienst P&O heeft een monitoring uitgevoerd van het aantal vrouwen en mannen in de beleidsorganen van de federaleregeringsleden.

De cijfers zijn gepubliceerd op het federale portaal Belgium.be en worden bijgewerkt telkens wanneer er wijzigingen optreden,

https://www.belgium.be/nl/publicaties/pub_samenstelling_beleidsorganen en

https://www.belgium.be/nl/publicaties/pub_samenstelling_beleidsorganen. Ze worden weergegeven op het einde van elke lijst, met de vrouwen- en mannenicoontjes:

♀ V F	♂ M H
20	25

Herziening van de omzendbrief van 16 mei 2014 inzake duurzame overheidsopdrachten

De werkgroep, samengesteld uit leden van de Kanselarij, de FOD BOSA en het FIDO, kwam in 2023 bijeen om het ontwerp van omzendbrief - Maatschappelijke Verantwoordelijkheid in federale overheidsopdrachten te bespreken.

Regelgevingsimpactanalyse (RIA)

De Dienst Overheidsopdrachten komt de verplichting na om een RIA uit te voeren voor elk voorontwerp van wet of ontwerp van koninklijk of ministerieel besluit waarvoor de tussenkomst van de Ministerraad vereist is.

Beleid inzake gendergevoelige externe communicatie

- Eind 2017 werd de Katholieke Universiteit Leuven (Instituut voor Taal en Communicatie) na een inmededingingstelling aangewezen om een screening van communicatiecampagnes uit te voeren. De werkzaamheden werden uitgevoerd door een tweetalig, interuniversitair en multidisciplinair onderzoeksteam (communicatoren, taalkundigen, specialisten in genderstudies). Het eindverslag werd begin juni 2019 overhandigd. De Algemene Directie Externe Communicatie van de Kanselarij richtte toen een werkgroep op waarvan de werkzaamheden werden onderbroken tijdens de coronacrisis. Ze werden hervat en de uitgave van de COMM Collection over inclusieve communicatie (NL versie) werd afgerond en goedgekeurd door de COMMnetKern. De Franse versie werd eind 2023 aangepast op basis van de suggesties en opmerkingen van verschillende instellingen. Ze moet nog

worden gelay-out en gepubliceerd nadat de beide versies finaal zijn goedgekeurd.

- De Algemene Directie Externe Communicatie neemt deel aan de brainstorminggroepen over “duidelijk taalgebruik”, een initiatief van de FOD BOSA.
- Daarnaast heeft de Taalunie een oproep gedaan binnen de organisaties die deelnemen aan de werkgroep om iconen te verzamelen om te testen. Het doel is om een databank met geteste iconen te ontwikkelen die door een breed publiek begrepen kunnen worden. Vooraf werd een thematische lijst van 50 iconen opgesteld die een basis vormt voor het werk. De ontwikkeling van deze iconenbank is onderdeel van de continuïteit van "eerlijk helder", een initiatief om communicatie toegankelijk te maken voor een breed publiek door eenvoudig taalgebruik. De Algemene Directie Externe Communicatie heeft hier in 2023 verder aan gewerkt.

3. SDG's as compass

Publicaties van informatie op het portaal Belgium.be en zijn sociale media

Voor het grootste deel van het jaar wordt permanent geïnformeerd over de duurzameontwikkelingsdoelstellingen op de onthaalpagina van het federale portaal Belgium.be, met een link naar de website "sdgs.be".

4. Duurzaam intern beheer van de FOD Kanselarij

Duurzaam aankoopbeleid

De Kanselarij past de bepalingen toe van de omzendbrief van 16 mei 2014 - Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van de sociale clausules en de maatregelen ten gunste van de kleine en middelgrote ondernemingen.

Ze is een "actieve deelnemer" aan het netwerk van het strategisch federaal aankoopoverleg (SFA) om meer de nadruk te leggen op duurzaamheid bij overheidsopdrachten.

Er worden systematisch duurzaamheidsclausules opgenomen in de bestekken van de mededingingsprocedures, onder meer wat betreft afvalverwerking, catering, mobiliteitsaspecten of toegankelijkheid voor personen met beperkte mobiliteit.

Duurzame voeding

De Kancelarij heeft het Cantine Good Food-label (een vork) van Leefmilieu Brussel, dat ze in 2018 had verkregen, niet verlengd, omdat de normen voor het maximale gewicht van vlees niet flexibel zijn. Het restaurant van de Kancelarij volgt alle andere doelstellingen die door dit label worden opgelegd, ook al heeft het dit label niet.

Op het menu van de week staan ten minste één seizoensgebonden groente en één vegetarisch gerecht. Het broodjesassortiment bevat ook vegetarische en veganistische opties.

Er is elke dag een fruitmand beschikbaar in het restaurant van de Kancelarij, met van augustus tot december Belgische appels en peren.

De keuken heeft extra inspanningen geleverd op het vlak van afvalverwijdering, door nog meer te recyclen en de nadruk te leggen op het sorteren van organisch afval.

Duurzame mobiliteit

Aan 21 personeelsleden (6,6%) werd een vergoeding voor verplaatsingen met de fiets toegekend en 211 personeelsleden (66,35%) kregen een abonnement voor het openbaar vervoer.

De Kancelarij en de bij haar opgerichte diensten hebben 318 medewerkers, ongeacht hun statuut.

Duurzaamheid bij teambuilding-acties

In 2023 werden de volgende acties uitgevoerd:

- voormiddag teambuilding/sensibilisering over de vervaardiging van milieuvriendelijke huishoudproducten, georganiseerd door de Algemene Directie Externe Communicatie;
- op 23 november 2023 wordt opnieuw een duurzame-ontwikkelingsontbijt georganiseerd op de Kancelarij. Een gezellig moment met biologische, lokale en duurzame producten.

Duurzaamheid bij het Residence Palace – Internationaal Perscentrum (IPC)

Het Internationaal Perscentrum - Residence Palace (IPC), een administratieve dienst met boekhoudkundige autonomie die verbonden is aan de Algemene Directie Externe Communicatie van de Kancelarij, neemt al jaren maatregelen om zijn ecologische voetafdruk te verkleinen en de duurzaamheid systematisch te integreren in zijn processen, diensten en bedrijfscultuur.

In 2023:

- als conferentiecentrum kreeg het Residence Palace – Internationaal Perscentrum het GreenKey-label voor 2024 (31.10);
- de CO2-uitstoot werd geanalyseerd door middel van overheidsopdrachten;
- in samenwerking met verschillende partners is het Residence Palace – Internationaal Perscentrum begonnen met de ontwikkeling van het project "Climate Tables", een reeks informatieve rondetafelgesprekken voor journalisten over diverse ecologische

onderwerpen. Dit project zal naar verwachting een gevestigde waarde worden in 2024 en 2025.

Wat de permanente acties van het Residence Palace – Internationaal Perscentrum betreft, wordt opgemerkt dat:

- defecte apparaten systematisch worden vervangen door apparaten met een hoger rendement of een beter energielabel;
- de veiligheidsdiensten systematisch controleren of de lichten 's nachts in heel het gebouw uit zijn en de verwarming in lege klaslokalen in stand-by staat;
- de door de voormalige huurders achtergelaten meubelen worden hergebruikt;
- aan de achterzijde van het gebouw containers zijn geplaatst voor het sorteren van het afval.

(Mevrouw Myriam Bouveroux, lid van ICDO)

1. De projectgroep duurzame ontwikkeling binnen de FOD BOSA de FOD BOSA

Er is een officiële samenstelling voor een cel duurzame ontwikkeling. In de kern zijn de functies die nodig zijn opgenomen. De uitbreiding zien we eerder als specialisten in een bepaalde materie. Er zijn een aantal verschuivingen geweest tov 2022.

Alhoewel dit jaarrapport als voornaamste doel heeft om te rapporteren over wat er rond duurzame ontwikkeling is gebeurd binnen de FOD BOSA, kunnen we er niet naast om eveneens de transversale projecten voor de Federale overheid hier ook op te nemen. Dit zijn de projecten waar FOD BOSA vaak de lead neemt (of krijgt) vaak in samenwerking met het FIDO/ICDO.

De realisaties die hieronder worden opgesomd, zijn van toepassing in het kader van duurzaamheid. Het spreekt voor zich dat er in de verschillende DG's nog andere realisaties zijn.

2. De DO-cel in 2023

De cel Duurzame ontwikkeling is als een aparte cel (in stafdienst) opgenomen binnen DG IOD eind 2022. Het doel hiervan is zowel verticale als transversale acties op te volgen en te monitoren. Daarnaast de verschillende actoren mee op de kaart zetten, zowel intern als extern. In 2023 hebben we getracht om dit nog verder uit te bouwen om zo stilaan de organisatie mee te krijgen in kleine actie rond duurzame ontwikkeling, zodat deze op termijn een vanzelfsprekend iets is.

3. Duurzaam intern beheer van de FOD Beleid en Ondersteuning (BOSA)

In 2023 zijn ze samen met DG R&O nog acties opgenomen op transversaal niveau. Het grote voorbeeld is de oefening die gemaakt is rond Maatschappelijk verantwoorde ondernemen, met daaruit vloeiend een charter dat toch een aantal aandachtspunten meeneemt en waar we als FOD BOSA een aantal engagementen willen nemen. Hier ligt de uitdaging in een goede samenwerking tussen de diensten die voornamelijk transversaal werken en de cel DO die verankerd is in de eigen organisatie. De vertaalslag van externe realisaties moet ook gemaakt worden in de eigen organisatie.

Enkele specifieke acties vanuit CSR in 2023 :

- Afronding van de studies rond mobiliteit en daar een concreet actieplan rond opgemaakt ism FOD Mobiliteit. Deze zijn opgenomen in de transversale doelstellingen met een KPI omschrijving.
- Aanzet tot de opmaak van een charter rond maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- Verschillende masterclasses rond bepaald thema (zoals inclusie, NAPAR,..)

- Materialiteitsanalyse opgemaakt voor FOD BOSA, samen met een vertegenwoordiging van elke DG in deze werkgroep.

In navolging van de acties genomen in de vorige jaren heeft de opsplitsing tussen Milieuzorg en Mobiliteit zijn vorm aangenomen en de netwerken zijn uit elkaar getrokken met een duidelijke afbakening van de thema's.

Interne milieuzorg

Voornaamste zaken zijn dat het eco-dynamisch label behouden is voor het WTC III gebouw in 2023. De opvolging van de talrijke duurzaamheidsaspecten die hieraan zijn verbonden, blijven een aandachtspunt.

Ook is de certificatie rond EMAS afgerond, opvolging gebeurd en hebben we ook dit certificaat behaald. Hierbij is een opvolging via auditverslagen EMAS met aspecten duurzaamheid (wettelijke conformiteit) onontbeerlijk. Ook het herhalen en blijven sensibiliseren is hier van cruciaal belang.

Een tweede aspect betreft het toepassen van een aantal milieuregels in het gebouw WTC III. Zo zijn procedures rond afvalverwerking vernieuwd en vraagt Brussel Leefmilieu een andere aanpak rond de afvalophaling.

Dit heeft dus een impact op de organisatie om ervoor te zorgen dat reeds van in het begin van de cyclus de sortering op een correcte manier zal gebeuren. De eerste stappen hiervoor zijn in 2023 genomen, maar de verder uitrol zal zeker in 2024 gebeuren.

Mobiliteit

In 2022 is er binnen FOD BOSA een nieuwe Mobility Manager aangesteld, met als eerste doel het netwerk van de Mobility managers een nieuw leven in te blazen. In 2023 is het netwerk nog gegroeid met en kunnen we rekenen op een heel aantal Mobility managers vanuit andere organisaties, met als gemeenschappelijk doel MAAS (Mobility as a service) verder op de kaart te brengen. Dit heeft zich in 2023 vertaald naar verschillende acties die in het jaar georganiseerd zijn, maar waar ook de expliciet bijdrage van de leden van het netwerk gevraagd wordt. Het is is niet BOSA die de lead neemt voor alles.

Doel van dit alles was om aan te tonen dat ook de overheid zich mee inzet voor de verschillende aspecten van mobiliteit en hier ook specifieke acties in onderneemt. Aspecten die zijn opgenomen en waarrond we werken :

- 'Vergroenen' van het wagenpark, evenals bekijken hoe we het kunnen verminderen
- Laadpalen installeren ism de Regie der Gebouwen, voornamelijk in de gebouwen die hen toebehoren.
- Toelichting gegeven rond de nieuwe omzendbrief 307 septies aan alle leden, om zo ook mee de impact te kunne inschatten.
- Bekijken hoe we 'navettes' binnen en buiten Brussel veel efficiënter kunnen organiseren. Daarvoor is een subwerkgroep opgericht die dit alles tracht in kaart te brengen en waarbij we bekijken waar we verbeteringen kunnen aanbrengen.
- De fietsinfrastructuur onder de loep nemen. Het aanmoedigen om meer met de fiets naar het werk te komen is één zaak, maar ervoor zorgen dat mensen kunnen douchen, zich kunnen omkleden en hun fietskledij kunnen drogen is dan weer een andere zaak.

Daarnaast hebben we 2 elektrische fietsen aangekocht het mogelijk maken om de dienstverplaatsing op een duurzame manier kan gebeuren.

Actieprogramma rond rationeel energiegebruik

Gezien een forse stijging van de energieprijzen, is er vanuit de regering gevraagd om een actieplan op te maken. Dit is binnen onze FOD ook gebeurd. Het zijn dan voornamelijk kleine zaken die we kunnen ondernemen, zoals sensibiliseren, ervoor zorgen dat de lichten uit zijn, zoveel mogelijk energiezuinige toestellen aankopen,...

Daarnaast dient de eigenaar van het gebouw ook een aantal acties te ondernemen. Zo zal de standaard temperatuur 19° zijn voor het gebouw. Natuurlijk hangt de temperatuur in het gebouw ook samen met de buitentemperatuur.

Sensibilisering

Dit blijft een rode draad doorheen de verschillende acties die genomen werden in 2023 en die ook in 2024 nodig zullen blijven. Zo wordt er vanuit DG IOD al 2 jaar op rij het NAPAR event georganiseerd. Steeds met uitdagende sprekers, getuigenissen, die ons doen stilstaan bij de steeds veranderende maatschappij.

Hieronder zoomen we kort in op de realisaties van DG FAP en R&O met name inclusie. De uitgebreide versie zal in hun eigen jaarverslag terug te vinden zijn.

Specifieke acties van DG FAP - duurzame overheidsopdrachten

Op het gebied van duurzaamheid bij overheidsopdrachten zijn de volgende projecten afgerond:

- Met het oog op het koolstofvrij maken van het federale wagenpark, werd de circulaire 307septies. Verwerving (aankoop, huurkoop, huur en leasing) van schone (nulemissie) voertuigen ingeschreven in België. Deze werd gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 12/04/2023
- In samenwerking met het HIVA-centrum van de KU Leuven en het FIDO werden de federale aankopen in kaart gebracht, samen met een duurzaamheidsrisicoanalyse. Dit leidde tot de opstelling van een lijst van prioritaire aankoopdomeinen. Deze lijst zal integraal deel uitmaken van de nieuwe omzendbrief over duurzame overheidsopdrachten die momenteel wordt opgesteld door de Federale Overheidskanselarij. Deze nieuwe omzendbrief, het resultaat van de samenwerking tussen de FIDO, BOSA en de Kanselarij, bevindt zich nu in de laatste fase voor de presentatie aan de Ministerraad.
- Het servicecentrum Procurement heeft zich aangesloten bij Electronics Watch om de waardeketen van de leverancier van IT-accessoires te controleren, terwijl Ecovadis een analyse zal uitvoeren van onze leveranciersportefeuille vanuit het oogpunt van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Wat ten slotte de duurzaamheid van onze gezamenlijke federale aankopen betreft, moet worden vermeld dat er verschillende zeer grote gezamenlijke contracten zijn toegekend door het aankoopcentrum van FORCMS en dat elk daarvan bijzondere aandacht besteedt aan de duurzaamheid van de aankopen:

- Raamovereenkomst voor de levering van kantoormeubilair en ergonomische stoelen:
 - De technische specificaties voor het meubilair zijn ontwikkeld, rekening houdend met duurzame ontwikkeling: gelabelde materialen (PEFC verplicht voor hout), afvalverwerking en circulariteit, herbruikbaarheid van meubilair. De garantieperiodes zijn uitgebreider geworden. Bovendien hielden de gunningscriteria rekening met duurzame certificering voor meubels en stoelbekleding, waardoor deelnemende kandidaten een hogere score konden behalen.
- Raamovereenkomst voor de aankoop van smartphones en andere mobiele apparaten:
 - In de technische specificaties is er rekening gehouden met de vereisten van de gids voor duurzame aankopen. Een herstelbaarheidsindicator/label/certificaat is opgenomen in deze technische specificaties.
- Raamovereenkomst voor de aankoop van desktops, laptops en accessoires:
 - De documenten van de overheidsopdracht vermelden technische vereisten gelinkt aan labels. Bovendien is er aan het document een annex « duurzame ontwikkeling » toegevoegd. Eisen met betrekking tot transport (naleving van milieunormen) zijn ook opgenomen. Aannemers kunnen extra acties aantonen die ze ondernemen om hun impact op het milieu te verminderen.

Specifieke acties binnen DG R&O - Inclusie

FOD BOSA is actief betrokken bij het gelijkheidsbeleid op het gebied van aanwerving, opleiding en loopbaanontwikkeling. Wat gendergelijkheid betreft, zorgen we ervoor dat er een gemengde samenstelling van jury's voor de selectie van ambtenaren en topmanagers is. Verder voeren we specifieke acties uit om het managementtalent van morgen te activeren, ongeacht hun genderidentiteit. We publiceren jobaanbiedingen die systematisch gemarkeerd zijn als M/V/X, openstaan voor alle geslachten en aanbevolen worden door de belangrijkste Gemeenschappen.

Er wordt regelmatig geïnvesteerd in verschillende employer branding campagnes, zowel gericht op het grote publiek als op specifieke doelgroepen. Bijvoorbeeld om vacatures te promoten die gereserveerd zijn voor mensen met een handicap.

Vertegenwoordiging en actieve rol in ICDO

→ Intern FOD BOSA

Al de vorige activiteiten hebben een impact op de SDG's die geformuleerd zijn en waar we als overheidsdienst zoveel als mogelijk aan dienen te voldoen. Daarom is onze vertegenwoordiging in deze ook belangrijk om verder terug te koppelen en met onze (kern)werkgroep een draaischijf te vormen opdat alle doelstellingen waar wij aan kunnen meewerken afgedekt zijn.

Hiervoor werken intern nauw samen met onder andere onze preventieadviseur, om steeds af te stemmen waar nodig en dubbel werk te voorkomen. Maar zoals reeds gezegd bekijken we ook in de organisatie waar de expertise is voor uitvoeren van bepaalde SDG's, en dan bekijken we dat verder met deze personen.

→ Transversaal

Zoals bij de inleiding aangegeven, krijgt FOD BOSA ook vaak een transversale rol toegewezen in het kader van de uitvoering van specifieke projecten binnen de Federale overheid.

De opmaak van een materialiteitsanalyse is in 2023 afgerond. In 2024 zullen we verder bekijken hoe we dit kunnen verankeren en opvolgen in de organisatie.

Wat betreft het Mobiliteitsnetwerk : daar willen we verder gaan op de drive die er nu is en de cohesie tussen de verschillende diensten nog versterken door de organisatie van gezamenlijke projecten.

3. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

(De heer Moussa Radi, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

Samenstelling van de DO-cel en plaats in het organigram van de FOD

Het Directiecomité boog zich in juni 2023 over een substantiële nota betreffende het DO-beleid in de FOD, hetgeen resulteerde in de beslissing om hiervoor een voltijdse expert extern te rekruteren. Deze medewerker trad op 2/01/24 in functie. De coördinator DO situeert zich binnen de diensten van de voorzitter op S0.1 in het organigram. Hij wordt de nieuwe FOD-vertegenwoordiger in ICDO en zal verantwoordelijk zijn voor de aansturing van het dossier in het hoofdkwartier als op de diplomatieke posten.

Activiteiten in 2023

Het diensthoofd van S0.1 nam in 2023 deel aan interfederaal werkgroepvergaderingen die door ICDO werden samengeroepen of die betrekking hadden op het thema Duurzame Ontwikkeling. Verschillende facetten van DO en nieuwe initiatieven van de FOD met betrekking tot duurzame ontwikkeling werden gecommuniceerd aan alle personeelsleden via interne nieuwsbrief (NEWSBOX). Dit was bijvoorbeeld het geval voor projecten gericht op de verduurzaming van ons immobiëlen park.

Reeds in 2022 nam de FOD deel aan een technische werkgroep voor de nationale coördinatie inzake de BE bijdrage aan de Voluntary National Review (VNR), die in 2023 gepresenteerd werd. Deze beslissing om een tweede VNR in te dienen (de eerste dateert van 2017) is een bewijs van de jarenlange inzet voor multilateralisme en duurzame ontwikkeling van de federale staat België. België neemt het VNR-rapportagemechanisme, ondanks het vrijwillige karakter ervan, zeer ernstig. Dit gezamenlijke rapport is het resultaat van een collectieve inspanning van verschillende beleidsniveaus en belanghebbenden (inclusief het maatschappelijk middenveld en de privésector) en vat samen hoe deze verschillende beleidsniveaus in de federale staat België bijdragen aan de 2030 Agenda en de SDG's. In deze context had onze FOD een belangrijke coördinerende rol te spelen en heeft hij kosten noch moeite gespaard in zijn bijdrage aan het verslag.

2. De bijdrage van de FOD Buitenlandse Zaken aan de maatregelen en acties van het FPDO

Strategische aanpak van de dienst in termen van integratie en implementatie van het FPDO

De FOD Buitenlandse Zaken hanteert een alomvattende strategische aanpak voor de integratie en implementatie van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling, zoals

uiteengezet in het Strategisch Plan 2021-2024. Dit plan stelt twee essentiële doelstellingen voorop, waarbij de FOD actief streeft naar een rechtvaardige, veilige, en duurzame wereld, terwijl de organisatiestructuur, werkprocessen en instrumenten gericht zijn op efficiëntie, effectiviteit, en duurzaamheid.

Daarnaast wordt duurzame ontwikkeling expliciet genoemd als het 'kompas' voor het buitenlandse beleid in de beleidsnota van Minister Lahbib. Hierin worden concrete doelstellingen benoemd, waaronder de verwezenlijking van verschillende SDGs. Het engagement voor duurzame ontwikkeling is ook geïntegreerd in de Nationale Veiligheidsstrategie.

Op operationeel niveau zijn diverse doelstellingen gericht op duurzaamheid, zoals een vastgoedbeleid dat de beschikbare middelen optimaliseert met aandacht voor veiligheid en verduurzaming. Dit geldt zowel voor Belgische vertegenwoordigingen als het Hoofdbestuur. Het aankoop- en logistiek beleid ondersteunt activiteiten met focus op veiligheid, verduurzaming, en vergroening.

Verder omvatten de operationele doelstellingen onder andere efficiënt abonnementsbeheer, bijdragen aan duurzame energietransitie, handhaving van ethische standaarden, deelname aan gender mainstreaming, en financiële ondersteuning voor programma's in ontwikkelingslanden. De Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGD) speelt een cruciale rol als motor van verandering en draagt bij aan het versterken van het Belgisch maatschappelijk draagvlak voor duurzame ontwikkeling overal ter wereld. De DGD, en in mindere mate de DGM (Directie-Generaal voor Multilaterale Zaken en Globalisering), hebben de "kompas"-functie van de SDGs volledig geïntegreerd en verwijzen er systematisch naar bij het toewijzen van financiering aan een bepaald project of organisatie.

Beschrijving van maatregelen en acties van het FPDO geïmplementeerd in 2023

In 2023 heeft de FOD Buitenlandse Zaken verschillende maatregelen en acties geïmplementeerd als onderdeel van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling (FPDO).

Een belangrijk focusgebied betreft mensenrechten en gelijke kansen. Voor internationale dagen gericht op vrouwenrechten, LGBTQ, antiracisme & antidiscriminatie, en geweld tegen vrouwen werden instructies naar het diplomatieke netwerk gestuurd. Deze bevatten informatie over Belgische actieplannen en recente ontwikkelingen, met de oproep om via sociale media te communiceren. Specifiek organiseerde de minister van Buitenlandse Zaken een evenement over politieke participatie van vrouwen op Internationale Vrouwendag.

Een ander significant initiatief omvat de uitbreiding van de gender test op 25/09/23 naar alle directies die betrokken zijn bij de prioriteiten van de minister, zoals vermeld in het federale actieplan Gendermainstreaming. De gender test dient als evaluatiemiddel om te waarborgen

dat beleidsontwikkeling rekening houdt met genderdimensies. Dit werd ondersteund door trainingen en bewustmaking om gelijkheid en non-discriminatie te bevorderen.

Op het gebied van communicatie heeft de FOD regelmatig gecommuniceerd over de Sustainable Development Goals (SDG's) via diverse kanalen, waaronder de website, sociale media, nieuwsbrief, podcasts, en jaarverslag. In 2023 werd er een stand rond de SDG's ontwikkeld tijdens de nationale feestdag om het publiek bewust te maken. Internationale betrokkenheid werd getoond via deelname aan fora zoals de Voluntary National Review en het High-Level Political Forum.

Sensibilisering rond gelijkheid en non-discriminatie blijft een kernpunt. Trainingen en aandachtspunten bij de controle van openbare aanbestedingen benadrukken deze principes. De interne communicatietool NEWSBOX werd gebruikt om de brochure 'Tips voor genderinclusief schrijven' te verspreiden, en er wordt gewerkt aan een toolbox voor interne communicatie met dit thema.

Waardig werk blijft een prioriteit, met de validatie van een strategische nota over 'waardig werk' in de Belgische ontwikkelingssamenwerking in 2023. België toonde actief engagement in EU-fora, waar het pleitte voor een sterker EU-optreden inzake ondernemingen en mensenrechten. België toonde ook internationale betrokkenheid door in september 2023 als een van de eerste landen te zijn die de Global Accelerator on Jobs and Social Protection for Just Transitions ondersteunde. Hiermee profileert België zich als een wereldwijde pleitbezorger voor sociale bescherming en sociale rechtvaardigheid.

Ook wat betreft klimaatfinanciering en onze werkzaamheden rond de klimaatstrategie levert België zijn waardevolle bijdrage. De Belgische Internationale Klimaatfinanciering bestaat voor **97%** uit Officiële Ontwikkelingshulp en heeft betrekking tot een brede waaier van sectoren, waaronder landbouw, onderwijs, energie, milieu, bestuur, gezondheid, humanitaire hulp, water & sanitair, en duurzame steden. België deed in 2023 een pledge aan de GCF-2 Replenishment van het Green Climate Fund van 150 miljoen euro voor de periode 2024-2027, dit is een verhoging met 50% t.a.v. de vorige GCF-1 periode 2020-2023.

Tot slot, volgt DGD ook – op Belgisch niveau – de Adviesraad inzake Beleidscoherentie ten Gunste van Ontwikkeling als observator op en draagt het bij tot de hervorming van het RIA-instrument binnen het interdepartementale Impactanalysecomité waarin ook FIDO vertegenwoordigd is. Dit instrument heeft als doel om bij nieuwe federale regelgeving ex-ante de impact te analyseren op een reeks thema's, inclusief op PCD (policy coherence for development).

3. SDG's as compass

De FOD Buitenlandse Zaken heeft verschillende maatregelen en acties ondernomen in het kader van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (DO-doelstellingen) van de Verenigde

Naties, afgezien van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO). Een specifiek aandachtspunt is de beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling (PCSD) en beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling (PCD).

1. **Opvolging van en rapportering over PC(S)D:** De Belgische DAC Delegate bij OESO-DAC volgt actief de discussies op het niveau van de OESO met betrekking tot beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling (PCSD) op. Het FIDO rapporteerde in 2023 aan de OESO over de mate waarin België de OECD Recommendation on Policy Coherence for Sustainable Development tot nu toe uitgevoerd heeft. DGD gaf hierbij input en richtte de focus op de effecten van beleid op ontwikkelingslanden (PCD). Het doel is ervoor te zorgen dat Belgisch beleid en initiatieven die losstaan van ons ontwikkelingsbeleid een positieve en duurzame impact hebben op ontwikkelingslanden.
2. **In haar jaarverslag rapporteert DGD jaarlijks over PCD, in de vorm van een aantal aanbevelingen gericht aan (andere) federale overheden.** DGD baseert zich hier o.a. op de [aanbevelingen vanuit de adviesraad ten gunste van ontwikkeling \(ABCO\)](#). Dit gebeurde eveneens in het [jaarrapport van 2022 dat in 2023 werd gepubliceerd](#). Een recenter en concreet voorbeeld van PCD is de Belgische beslissing die door Ministers Khattabi en Vandenbroucke in 2023 genomen werd [om niet langer \(bepaalde\) schadelijke stoffen te exporten naar ontwikkelingslanden](#).
3. **Financiering van studie over biobrandstoffen en voedselzekerheid:** De Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGD) heeft eind 2022 een studie medegefinancierd die in 2023 werd uitgevoerd door het OESO Development Centre. Deze studie richt zich op de effecten van biobrandstoffen op internationale voedselzekerheid. Door deze financiering draagt DGD bij aan de kennisopbouw en het internationale debat over deze specifieke kwestie van beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling.
4. **Een ander voorbeeld dat sterk gelinkt is aan beleidscoherentie is de wereldwijde toegang tot geneesmiddelen en vaccins.** De Belgische ontwikkelingssamenwerking heeft deelgenomen aan verschillende initiatieven om financiële of technische steun te verlenen aan zijn Afrikaanse partners op het vlak van toegang tot geneesmiddelen. België is een van de stichtende leden van het door de Europese Unie gesteunde Team Europe-initiatief ter bevordering van de lokale productie van medische producten, waaronder vaccins, in Afrika, via de oprichting van fabrieken, de levering van medische apparatuur en de ontwikkeling van regelgeving over de toegang tot medische producten.

4. Duurzaam intern beheer van de FOD Buitenlandse Zaken

De milieu- en klimaatcrisis waar we in zitten zal enkel maar verergeren. Als burger en werknemer van de FOD willen we ons steentje bijdragen om ons dagelijkse werklevens klimaatvriendelijker maken. In wat volgt vindt u de duurzaamheidsmaatregelen terug die de

FOD BuZa het voorbije jaar heeft genomen op het hoofdbestuur als in de posten in het buitenland.

Duurzaamheidsmaatregelen op het Hoofdbestuur

Duurzaam Aankoopbeleid:

De FOD Buitenlandse Zaken heeft een monitoringssysteem geïmplementeerd voor duurzame aankopen. Alle overheidsopdrachten die worden behandeld door de afdeling aanbestedingen B&B5 worden onderworpen aan duurzaamheidscontroles. Medewerkers worden sterk aangemoedigd om duurzaamheidseisen op te leggen bij aanbestedingen. Veel van deze aanbestedingen bevatten criteria voor duurzaamheid bij de toewijzing en/of technische vereisten en uitvoeringsclausules met betrekking tot duurzaamheid. Dit geldt bijvoorbeeld voor collega's betrokken bij het voorzitterschap van de Raad van de EU, die de naleving van een duurzaamheidscharter moeten eisen.

Andere duurzaamheidsmaatregelen:

De directie gebouwen P&O5 neemt het voortouw in de toepassing van een reeks maatregelen die gericht zijn op een duurzaam beheer. Kunnen onder andere vernoemd worden ingrepen die gericht zijn op energiebesparing (o.a. beperking van de omgevingstemperatuur in de bureaus, reductie van de verlichting in de gangen, vervanging van stookketels en van ramen in het Egmontpaleis, plaatsing van thermostatische kranen, verwijdering van individuele elektrische toestellen in de bureaus), mobiliteit (o.a. aanschaf van elektrische dienstvoertuigen, plaatsing van een aantal laadpalen, ondersteunende maatregelen voor fietsers) en leefmilieu (aanmoedigen gebruik van kraantjeswater, gebruik van ecologische onderhoudsproducten, installatie van afvaleilanden gecombineerd met de verwijdering van individuele afvalcontainers in de bureaus).

Duurzaamheidsmaatregelen op Posten in het Buitenland

De FOD heeft ook haar posten in het buitenland bevraagd over de genomen duurzaamheidsmaatregelen met betrekking tot hun werking en infrastructuur. De meest ingrijpende maatregelen werden getroffen op de ambassade in Nairobi. Concrete stappen werden ondernomen om de hele compound klimaatneutraal te maken. Dit omvat de installatie van zonnepanelen met batterijen. Dit moet de ambassade toelaten om gedurende verschillende dagen, bij absolute duisternis en zonder enige invoer van het net, te kunnen blijven werken. Het gebruik van regenwater en recycling van 80% van het water zal worden geïmplementeerd. Daarnaast zal er een groentetuin en een kruidenmuur worden aangelegd. Bezoekers en medewerkers zullen de kruiden vrij kunnen oogsten, scharen en van zakjes worden voorzien. Het keukenafval in een biodigestor zal worden vergist tot biogas die de ambassade kan gebruiken om op te koken.

Onder de noemer outreach/sensibilisering hebben onze ambassades ook verschillende acties ondernomen. Zo heeft Belgische ambassade in Warschau deelgenomen aan het "Sustainable

Embassies Network", onder leiding van de Zwitserse ambassade. Dit is een informeel netwerk van ambassades dat af en toe bijeenkomt om goede praktijken en ervaringen uit te wisselen over maatregelen die binnen ambassades zijn genomen om de ecologische voetafdruk te verkleinen. Dit leidde bijvoorbeeld in 2023 tot een campagne op sociale media waarin deze maatregelen publiekelijk werden gepromoot. Daarnaast heeft onze post in Jordanië zich in oktober 2023 aangesloten bij het Eco Capitals Forum, een initiatief van de Amerikaanse Ambassade en het stadsbestuur van Amman om tot een betere samenwerking te komen rond de promotie van duurzaamheid en om goede praktijken uit te wisselen.

Bovendien hebben onze medewerkers in de ambassades in Israël, Rabat en Kameroen deelgenomen aan een schoonmaakactie op de stranden van deze respectievelijke landen. De posten worden ook gevraagd een sticker "Belgium goes green" aan te brengen op de elektrische dienstvoertuigen die voor hen werden aangekocht. Hieronder vindt u nog meer maatregelen die onze posten hebben genomen met betrekking tot duurzaamheid (niet-exhaustief).

Afvalbeleid:

De posten hebben diverse maatregelen getroffen met betrekking tot afvalbeheer, waaronder afvalscheiding, het gebruik van gerecycled papier in plaats van gebleekt papier, foodsaving, recycling van afval en digitalisering van de werkprocessen om papierverbruik te verminderen. Plastic verpakkingen worden zoveel als mogelijk vermeden door bijvoorbeeld gebruik te maken van een waterfontein, waterzuiveringssystemen in plaats van plastic flessen water en er wordt gebruikgemaakt van milieuvriendelijke schoonmaakproducten om het gebruik van chemische stoffen te verminderen. Dit laatste maakt ook systematisch deel uit van de gunningscriteria telkens wanneer in de posten een nieuwe overheidsopdracht wordt gelanceerd voor onderhoudscontracten.

Mobiliteit:

Er wordt ingezet op duurzame mobiliteit, waarbij medewerkers worden aangemoedigd om te voet te komen met de fiets of het openbaar vervoer te gebruiken. Bij de aanschaf van nieuwe dienstwagens behoort de eco-score van het voertuig tot een van de gunningscriteria. Van de 16 dienstvoertuigen die in 2023 in de posten werden aangekocht, waren er slechts drie met een klassieke verbrandingsmotor. De overige 13 waren elektrisch, hybride of plug-in hybride.

Energieverbruik:

Sensibilisering rond energieverbruik is geïntroduceerd, met concrete acties in verschillende posten zoals het plaatsen van nieuwe verwarmingseenheden, het verbeteren van isolatie, installatie van zonnepanelen, gebruik van geothermische verwarming en installatie van bewegingsdetectoren. Het verlagen van airco- en verwarmingsgebruik draagt bij aan een duurzamere werkomgeving.

Terwijl we streven naar duurzaamheid, moeten we ook rekening houden met de unieke omstandigheden en uitdagingen van elke regio. Het is een delicate evenwichtsoefening, maar een die we moeten nastreven voor een duurzamere toekomst.

(Mevrouw Sophie Delvaux, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

Samenstelling van de Cel DO en plaats in het organogram van de FOD

De Cel Duurzame Ontwikkeling is een Netwerk Duurzame Ontwikkeling (Netwerk DDO) binnen de FOD Binnenlandse Zaken dat in januari 2011 werd opgericht.

Dit netwerk bestaat uit een coördinator DDO, attaché bij de dienst Facility Office van de Algemene Directie P&O-FACILITY (centrale/horizontale diensten van de FOD BiZa), haar team, een verantwoordelijke van het aankoopbeleid, een verantwoordelijke van de Dienst Begroting, een verantwoordelijke communicatie, een verantwoordelijke van de Cel Welzijn en een referentiepersoon van elke entiteit van de FOD.

Om de duurzame ontwikkeling binnen de FOD Binnenlandse Zaken extra te stimuleren, heeft het Directiecomité dit jaar voorgesteld om binnen elke entiteit twee referentiepersonen DDO te benoemen: één op strategisch niveau en één op logistiek niveau. De benoemingsprocedure is momenteel aan de gang en de benoemingen zouden in 2024 een feit moeten zijn.

Het Netwerk DDO, aldus versterkt door deze referentiepersonen, onderzoekt de behoeften en mogelijkheden van de FOD Binnenlandse Zaken en stelt vervolgens gerichte of transversale acties voor op het niveau van de werking van de organisatie, opdat de coördinatie voor de volledige FOD Binnenlandse Zaken gepaard kan gaan met een eigen bewegingsvrijheid voor elke entiteit, gebaseerd op haar opdrachten, realiteiten en derhalve op haar specifieke noden.

De coördinator DDO en haar team nemen tevens deel aan de vergaderingen van het netwerk Mobility (FOD BOSA) en Milieuzorg (FOD BOSA).

Activiteiten in 2023

Sinds 2022 integreert de FOD BiZa de DOD's/SDG's in zijn algemene beleidsnota. Sinds 2023 wordt er een volledig hoofdstuk aan gewijd en worden door de nota heen ook verschillende initiatieven vermeld afhankelijk van de verschillende opdrachten.

Er wordt elk jaar een actieplan opgesteld en dit wordt goedgekeurd door het Directiecomité. In dit verslag worden meerdere maatregelen van dat actieplan, die betrekking hebben op afvalbeheer, zachte mobiliteit, welzijn, energiebesparingen, ... geanalyseerd en uiteengezet (met name in punt 4).

Wat de gerichte activiteiten betreft, neemt de meerderheid van de AD's van de FOD Binnenlandse Zaken deel aan de Week van de Mobiliteit, waarbij ze communiceren over de verschillende vervoerswijzen en duurzame mobiliteit proberen te stimuleren.

2. Bijdrage van de FOD Binnenlandse Zaken aan de maatregelen en acties van het FPDO

Strategische aanpak van de dienst inzake integratie en uitvoering van het FPDO

De FOD is actief betrokken bij meerdere (inter)federale plannen, waarvan er enkele rechtstreeks verband houden met het FPDO.

Zo stelt het netwerk DDO ieder jaar een actieplan op, waarin bepaalde (sub)maatregelen van het FPDO zijn opgenomen.

Het Directiecomité beseft terdege hoe belangrijk het is om de DDO in zijn core-business te integreren. Daarom heeft het Directiecomité in oktober 2023 beslist om in elke entiteit twee referentiepersonen DDO te benoemen, één op strategisch en één op logistiek niveau, om de duurzaamheidsdoelstellingen na te streven, zowel op het gebied van de werking als op het gebied van de opdrachten van de FOD, alsook om de verschillende plannen en maatregelen die momenteel binnen de FOD worden uitgevoerd, en met name deze uit het FPDO, onder de aandacht te brengen.

Zodra deze referentiepersonen benoemd zijn, zullen zij kunnen helpen bij de implementering van de maatregelen van het FPDO en zullen zij deze maatregelen zichtbaarder kunnen maken bij het personeel, dat niet altijd op de hoogte is van wat er binnen de eigen AD bestaat. Ten slotte zullen zij de verschillende nodige elementen voor de jaarverslagen helpen te verzamelen.

Onze FOD past, in het kader van met name de opdrachten inzake bescherming van de burgers en goederen bij ongevallen, rampen of catastrofes, zijn organisatie voortdurend aan ten aanzien van de uitdagingen en ingrijpende veranderingen waarmee de samenleving wordt geconfronteerd.

De opvolging van de maatregelen van het FPDO bestaat erin om, teneinde dit verslag te schrijven, na te gaan wat van het actieplan al dan niet verwezenlijkt is, en de nieuwe prioriteiten voor de FOD te analyseren en op te stellen.

Beschrijving van de in 2023 uitgevoerde maatregelen en acties van het FPDO

Gelet op de toename van de crisissen waarmee de samenleving nu te maken krijgt (COVID, overstromingen, oorlogen, ...), kunnen we niet anders dan de aandacht voornamelijk te vestigen op het werk van de FOD op dat gebied.

De Dienst Crisisbeheer van de FOD geeft gehoor aan meerdere maatregelen van het FPDO, en met name aan maatregel C-2.1.1. De Dienst Noodplanning (NPU) heeft het platform "Cellule de sécurité – Veiligheidscel" uitgewerkt en heeft het opgenomen in de regelgeving inzake noodplanning en crisisbeheer. De goedkeuringsprocedure is nog steeds aan de gang. Er werden nochtans IKW's (interkabinettenwerkgroepen) gehouden over de regelgeving en de ministerraad heeft deze ook reeds besproken. De gemeenschappen en de Gegevensbeschermingsautoriteit zijn de regelgeving op dit moment ook aan het bestuderen.

Wat de genomen maatregelen voor de aanpassing aan de klimaatcrisis (C-2.1.2.1) betreft, dient nadrukkelijk te worden gewezen op het ontwerp van noodplanningsfiches betreffende overstromingen, hittegolven en droogte. De fiches zijn inmiddels klaar.

Onze FOD heeft bovendien de opstelling van het tussentijds verslag van de Sendai-werkgroep gecoördineerd en heeft ook deelgenomen aan de High-Level Meeting on the Mid-Term Review van het Sendai Framework die in mei 2023 plaatsvond in New York.

Ten slotte werd in samenspraak met de betrokken actoren een schema van een sectoraal noodplan uitgewerkt waarin duidelijke en eenvoudige beheersstructuren voor gezondheids crisissen zijn voorzien. Dat plan heeft betrekking op de pandemieën en gaf gevolg aan de richtlijnen van de bijzondere COVID-commissie.

In het kader van het Federaal Plan Armoedebestrijding (aangelegenheid die identiteit en burgerzaken betreft) heeft onze FOD nauw samengewerkt met de POD Maatschappelijke Integratie.

Er werden vier (sub)maatregelen opgesteld. Sommige zijn in uitvoering, andere zijn gerealiseerd.

- De bevolkingsgroepen in armoede sensibiliseren voor het belang van ingeschreven te zijn op een adres (eventueel op een referentieadres) en een geldige identiteitskaart te bekomen. De maatregel werd uitgevoerd en wordt verspreid.
- Wat de regelgeving met betrekking tot het houden van de bevolkingsregisters en van het Rijksregister betreft, de procedures betreffende de inschrijving op een referentieadres voor dakloze personen verduidelijken en actualiseren, met inbegrip van de harmonisatie van het gebruik van het referentieadres via één enkele omzendbrief om voor iedereen de toegang tot zijn rechten te waarborgen. Deze maatregel werd uitgevoerd en bevindt zich in de verspreidings- en sensibiliseringsfase.
- Om een nieuw licht te werpen op dakloosheid, om dakloosheid in kaart te brengen en de bestrijding ervan te verbeteren, de regelmatige overdracht operationaliseren van de statistieken van de FOD Binnenlandse Zaken - ADIB aan de POD MI betreffende dakloze personen met een referentieadres. Deze maatregel werd uitgevoerd, maar wordt voortdurend verbeterd en besproken tussen de twee overheidsdiensten.
- De beroepsprocedure in geval van weigering tot voorlopige inschrijving vereenvoudigen voor de kwetsbare bevolkingsgroepen. Deze maatregel is nog in uitvoering, omdat er een wetswijziging voor nodig is.

De FOD heeft op verschillende manieren gehoor gegeven aan een initiatief in verband met het MVO ontwikkelen (cf. vraag 4). Hieronder zetten wij de activiteit uiteen die, in samenwerking met de FOD BOSA, werd aangeboden in het kader van de Week van de Mobiliteit en van de Week van de SDG's/DOD's met inclusie als thema. De activiteit had tot doel om ons personeel te sensibiliseren voor de situaties waarmee slechtziende personen in de realiteit te maken krijgen wanneer zij zich verplaatsen, door reële situaties te simuleren met blindengeleidehonden. Deze activiteit kwam tot stand in samenwerking met de vzw ScaleDogs en was een groot succes.

3. SDG's as a compass

De FOD Binnenlandse Zaken heeft actief deelgenomen aan de uitwerking van het charter voor een duurzame federale administratie, dat een initiatief is van het kabinet van minister De Sutter. Hoewel het niet werd bekrachtigd, vormt het charter een bruikbaar referentiedocument. De FOD is bezig met het analyseren en onderverdelen van de

maatregelen waarop hij een impact kan hebben en waarvoor hij zich op korte, middellange en lange termijn kan inzetten.

De FOD Binnenlandse Zaken staat als werkgever overigens achter een groot aantal transversale thema's op het gebied van inclusie en welzijn.

Zo werd een mededeling verstuurd over de Dag tegen Halebifobie en Transfobie, evenals over de dag van de Pride Parade van 23/05 in Brussel, maar ook over geweld tegen vrouwen in het kader van de Vrouwendag van 8/3.

Bovendien werd in 2023 een hele reeks maatregelen in verband met welzijn genomen, zoals de opening van de kinderopvang tijdens de zomervakantie, een aanbod van psychologische begeleiding via het adviesbureau POBOS, de oprichting van nieuwe werkgroepen rond 'Welzijn', een enquête over integriteit, workshops of informatiesessies over ergonomie, verschillende workshops en opleidingen over leiderschap of over gelijke behandeling op de werkvloer (colloquium 'Better Together'), ...

Via deze verschillende initiatieven streeft de FOD de SDG's 5.c (bevordering van gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen) en 16.6 (doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen) na.

De FOD Binnenlandse Zaken is zich ook terdege bewust van de urgentie op het gebied van het klimaat. Om maatregel 13.2 (maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning) te integreren, heeft de FOD concrete maatregelen genomen, die worden uiteengezet in het volgende punt (4).

4. Duurzaam intern beheer van de FOD Binnenlandse Zaken

We vertalen de algemene doelstellingen afhankelijk van de middelen waarover we beschikken en geven prioriteit aan:

- onze energie-efficiëntie;
- de vergroening van ons wagenpark en ons bedrijfsvervoerplan;
- de aankoop van duurzame goederen en diensten;
- de diversiteit bij onze aanwervingen, het welzijn van ons personeel en de ontwikkeling van een integriteitsbeleid binnen onze organisatie.

De FOD heeft in 2023 talrijke initiatieven genomen om zijn milieubeleid te verbeteren. Waarvan hieronder de details volgen:

Energiebesparing:

Elke AD heeft, naargelang van de beperkingen en mogelijkheden van haar gebouwen, een energiebesparingsbeleid ontwikkeld en blijft dit toepassen, namelijk het PLAGE, het energiebesparingsplan voor de federale overheidsgebouwen, het streven naar het 'LEED'-label, ... of het Winterplan met een vastgestelde temperatuur van 19°C.

In 2023 was er bijvoorbeeld sprake van om de schakelaars te vervangen door bewegingssensoren, gloeilampen te vervangen door ledlampen, het energieverblindende materiaal in de lokalen te controleren en op te volgen, drinkfonteinen die aangesloten zijn op het waterleidingnet (met filters), en miniboilertjes te installeren, ...

Van de concrete initiatieven om het energieverbruik via de verwarming en airconditioning te verminderen, kunnen we de volgende noemen: de deelname aan en extra promoacties voor Dikke-truiendag, extra initiatieven van de Communicatiedienst opdat de verwarming/airco

tijdens de vakantieperiodes uitgeschakeld zou zijn, de verlaging van de temperatuur in de gebouwen van de operationele eenheden met 1 à 2 graden, ...

De sensibilisering van het personeel voor de DOD's/SDG's heeft een belangrijke plaats gekregen. Zo werd in de aanloop naar lange weekends of vakanties systematisch een mail gestuurd naar alle medewerkers om de lichten en de verwarming uit te schakelen, werd intern een enquête betreffende de DOD's/SDG's verricht, werd een mededeling verstuurd in het kader van 'Maai Mei Niet', werd het personeel gesensibiliseerd voor het belang van het verwittigen van de Dienst Logistiek in geval van een waterlek, ...

Maatschappelijk verantwoord ondernemen:

De FOD heeft opnieuw uiteenlopende initiatieven genomen of gesteund. Het Directiecomité steunt immers de verkoop van pannenkoeken bij Maria-Lichtmis en van sinterklaaschocolade. Het geld dat daarmee ingezameld wordt, wordt overgemaakt aan liefdadigheidsverenigingen. Daarnaast vond in mei ook de 'Tropical Beach Party' plaats, waarvan de opbrengst naar 'Samen tegen Kanker' is gegaan.

Er werd ook een mededeling verstuurd over het belang van het geven van bloed en plasma. Daarvoor werden verschillende medewerkers die het gewoon zijn om bloed te geven, geïnterviewd, waardoor zij hun collega's konden sensibiliseren.

En niet te vergeten: 'Pink is the new blue', een dag die in januari wordt georganiseerd ter sensibilisering voor borstkanker en ter ondersteuning van (ex-)kankerpatiënten.

Mobiliteit:

In 2023 zijn meerdere personeelsleden van onze FOD Mobility Manager geworden.

Er werd een mededeling verstuurd over de inhuldiging van het nieuwe fietspad tussen Kunst-Wet en Rogier om de medewerkers uit te nodigen dit traject per fiets uit te proberen. Daarnaast steunde het Directiecomité de door de FOD Financiën georganiseerde "e-bike"-activiteit en konden enkele medewerkers eraan deelnemen. Bij bepaalde gebouwen werd het aanbod van fietsenstallingen ook verder uitgebreid, zodat medewerkers het woon-werktraject met hun fiets kunnen afleggen.

Een ander concreet voorbeeld dat we nog kunnen noemen is de optimalisering van het gebruik van de dienstvoertuigen. Het gebruik van een dienstvoertuig is vastgelegd in de wetgeving en in het arbeidsreglement. Het gebruik van dienstvoertuigen wordt omkaderd door een strikte toepassing van de wettelijke bepalingen, maar ook door het beheer van het wagenpark te centraliseren bij de Dienst Logistiek, het aantal kilometers met deze dienstwagens tot een minimum te beperken, enz. Daarnaast heeft één van de AD's in 2023 er vol op ingezet opdat de personeelsleden zich vertrouwd konden maken met duurzame vervoersmiddelen (metro, trein, deelfietsen) voor hun woon-werkverplaatsingen.

Ten slotte is het personeel van één van de AD's nu verplicht om het openbaar vervoer te gebruiken voor korte afstanden naar het buitenland.

Duurzame aankopen:

Onze medewerkers worden regelmatig herinnerd aan de 'Handleiding voor de organisatie van een duurzaam evenement', in één van de AD's loopt een testfase met fairtradedranken, verschillende medewerkers hebben opleidingen van Leefmilieu Brussel en/of de FOD BOSA kunnen volgen om na te denken over duurzame aankopen, bepaalde AD's hanteren een

aankoopbeleid dat gebaseerd is op ecolabels, de sinterklaaschocolade wordt lokaal aangekocht, ...

De AD's die dit wensen, kunnen toegang krijgen tot de door BOSA opgerichte aankoopcentrale FORCMS, die de voorkeur geeft aan circulaire economie en aan bepaalde duurzame producten. Er is tevens een budget voor duurzame roerende goederen beschikbaar.

Zo herziet één van de AD's van de FOD minstens één keer per jaar haar lijsten met interne bestellingen om in het kader van een FORCMS-contract nieuwe beschikbare artikelen te vinden die beter beantwoorden aan de duurzaamheidsvereisten. Een andere AD maakt een beleidsnota inzake duurzaamheid op voor alle overheidsopdrachten waarvan het bedrag hoger is dan 80.000 euro exclusief btw, rekening houdend met de omzendbrief van 16 mei 2014 "*Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen in het kader van overheidsopdrachten*".

Afvalbeheer:

Binnen onze FOD worden sensibiliseringscampagnes over het sorteren van afval georganiseerd.

Zo had één van de AD's een project waarbij alle vuilnisbakken in de bureaus werden weggehaald en enkel in de gangen afvalsorteerbakken werden geplaatst om het plastic afval (door het dagelijks vervangen van de vuilniszakken) te verminderen.

Ten slotte kwam bij de migratie-instanties een ambitieus project tot stand. Zo werd een platform gecreëerd om digitale documenten te verzenden teneinde het aantal prints en de CO₂-uitstoot in verband met het vervoer van dossiers, brieven en andere informatie te verlagen.

Milieubeheersysteem/beheersysteem maatschappelijke verantwoordelijkheid:

De gebouwen van de FOD zijn niet meer EMAS-gecertificeerd. Er werd evenwel een budget gevraagd om een materialiteitsanalyse/een analyse van de ISO 26000-norm te laten uitvoeren via een raamovereenkomst voor consultancy. Deze externe ondersteuning zou in de loop van 2024 moeten worden opgezet.

Sinds enige tijd is telewerk echter een verankerde waarde onder het personeel. Een optimalisering van de gebruikte ruimte is daarom geboden. Deze optimalisering bestaat erin de ingenomen oppervlakte (aantal bureaus) te verkleinen. De FOD wil zijn ecologische voetafdruk beperken door het project Optispace en het principe van desk sharing zoveel mogelijk te promoten.

Ecologische voetafdruk:

De FOD heeft in het kader van zijn opdrachten inzake bescherming van burgers bij catastrofes vastgesteld dat het mogelijk is de ecologische voetafdruk maximaal te verkleinen door de doeltreffendheid van de acties te verbeteren. Dat is de reden waarom bijzondere aandacht wordt besteed aan de objectivering van de operationele capaciteiten, de anticipatie op verschillende risico's en de versterking van de samenwerking tussen de veiligheidsactoren van het maatschappelijk middenveld.

Een gecentraliseerde structuur opzetten voor de organisatie van oefeningen voor de operationele capaciteiten, technologische vernieuwingen nastreven en deze opvolgen,

kloofanalyses en audits uitvoeren, bij het plaatsen van overheidsopdrachten rekening houden met het aspect duurzaamheid, de opleidingen van het beroeps- en vrijwilligerspersoneel verbeteren en voor een performantere dispatching zorgen zijn evenzeer maatregelen die ervoor zorgen dat de civiele bescherming zuiniger omgaat met de middelen.

5. FOD Financiën

Niet gecommuniceerd

(De heer Dario Schollaert, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

De Cel DO bestaat uit een coördinator, een EMAS-verantwoordelijke, vertegenwoordigers van verschillende DG's en Beliris, en coördinatoren op het gebied van duurzaamheid, gendergelijkheid, armoedebestrijding, en sociale en milieuaspecten. De Cel wordt gecoördineerd vanuit de Directie Mobiliteit.

De cel is betrokken bij verschillende initiatieven op het gebied van duurzaamheid, zowel op sociaal, milieu- als economisch vlak. Dit omvat de implementatie en opvolging van het FPDO, het NEKP/FEKP, en de federale plannen gender mainstreaming, handicap, armoedebestrijding, duurzame ontwikkeling, "Be Cyclist", klimaatadaptatie, en circulaire economie. In het kader van het NEKP en het FEKP is de FOD verantwoordelijk voor het opvolgen van 11 BEM's, werkt ze mee aan de update van deze plannen, en heeft ze een nieuwe SPOC meegedeeld om deel te nemen aan de opstelling van het Sociaal Klimaatplan. Voor circulaire economie in de pleziervaart werd een enquête gelanceerd in juni en het analyserapport is ondertussen gepubliceerd. Ondertussen is er ook een juridische studie lopende. Voor het Klimaatadaptatieplan heeft de FOD budgettaire details en opvolgingsindicatoren over de door haar voorgestelde maatregelen doorgestuurd aan de FOD Volksgezondheid. In het kader van de maatregel "Safety and Security of Climate Change Impacts" werden verschillende vergaderingen gehouden met stakeholders uit het spoorvervoer en de luchtvaart.

Een vertegenwoordigster van de FOD nam deel aan het Adviescomité SEA, waarin adviezen worden gegeven over alle federale plannen en programma's die gevolgen hebben voor het milieu. De FOD gaf ook haar advies over de integratie van de SDG's in de Beleidsnota. Daarnaast werkte de FOD mee aan de verwezenlijking van internationale (Overeenkomst van Parijs) en Europese (Green Deal) klimaatambities.

De Cel DO is actief op communicatiegebied door samen met de communicatiedienst bewustmakingsactiviteiten, workshops en evenementen te organiseren om de medewerkers te informeren over duurzame ontwikkeling. Ze integreert de Sustainable Development Goals (SDG's) in interne communicatie en betreft medewerkers bij diverse initiatieven zoals de Wereldfietsdag, de Wereldmilieudag, en de Europese Week van de Afvalvermindering.

De cel neemt ook deel aan conferenties, webinars en andere activiteiten gerelateerd aan duurzaamheid en mobiliteit. Dit omvat seminars over transport, verplichte informatiesessies over SDG's voor nieuwe medewerkers, deelname aan het SDG Forum en de Conferentie over Rechtvaardige Transitie en een evenement georganiseerd door het DG Duurzame Mobiliteit en Spoor omtrent de Transportvraag. Door DGS werd er op 18/4 een event georganiseerd rond green corridors in de scheepvaart en daar uitvolgend kwam er een LOI met UK. Daarnaast werd er in juli een event georganiseerd door DGS over het transport van waterstof tussen Chili

en Zeebrugge op de IMO in Londen. In juli werd voor scheepvaart een IMO strategy on reduction of GHG emissions from ships aangenomen. De strategie omvat de ambitie om een “net-zero GHG emission” voor internationale scheepvaart tegen of rond 2050 te bereiken. De dossiers Fuel EUMar en ETS zijn op beleidsniveau binnen scheepvaart volledig afgerond. Er werd een informatiesessie georganiseerd voor de reders in mei.

2. Bijdrage van de FOD Mobiliteit en Vervoer aan de maatregelen en acties van het FPDO

Strategische aanpak van de dienst in termen van integratie en implementatie van het FPDO

Het FPDO heeft een prominente plaats in onze FOD omdat het alle thema's van de andere federale plannen behandelt. Het versterkt dan ook de transversale “duurzaamheidssamenwerking” die in onze FOD al verschillende jaren bestaat.

In tegenstelling tot vorig jaar verloopt de rapportering via een Excel-tabel met maatregelen die de verantwoordelijken van de maatregelen moeten aanvullen. Er wordt dus niet meer gewerkt met de databank en de projectfiches. De tabel werd op de vergadering van 27 oktober 2023 aan de leden van de cel DO gepresenteerd, en werd vervolgens naar de verantwoordelijken opgestuurd.

Beschrijving van maatregelen en acties van het FPDO geïmplementeerd in 2023

Voor de richtlijnen, verzekerde onze FOD de opvolging van:

- verschillende maatregelen bedoeld in **punt 1 “De uitvoering van de SDG’s versnellen”**;
- verschillende maatregelen bedoeld in **punt 3 “De voorbeeldrol van de Staat versterken”**, namelijk: een initiatief ontwikkelen in verband met de sociale verantwoordelijkheid van de FOD ontwikkelen, E-DIV-modules over diversiteit (interculturaliteit, LGBTQI+, enz.) promoten, de mogelijkheid onderzoeken om te voorzien in een raamcontract voor de compensatie van de CO2-uitstoot die wordt veroorzaakt door missies in het buitenland, de mogelijkheid onderzoeken om het wagenpark te vergroenen en te rationaliseren, een coherent reisbeleid voor de werknemers in de openbare sector ontwikkelen, de interne capaciteit (personeel en processen) van de diensten duurzame aankopen vergroten, rekening houden met criteria voor duurzame aankopen voor elke federale organisatie die optreedt als centraal aankooporgaan voor het ICT-kadercontract.

Voor de interdepartementale acties, verzekerde onze FOD de opvolging van:

- verschillende maatregelen bedoeld in **punt 1 “Niemand achterlaten”**, namelijk: het uitvoeren van een [BeMob Enquête over telewerk in België](#), activiteiten in verband met het thema “diversiteit” organiseren een genderperspectief opnemen in het federale overheidsbeleid zodat rekening gehouden wordt met de verschillen in situatie tussen vrouwen en mannen (federaal plan gendermainstreaming), een genderbewust extern communicatiebeleid voeren, overeenkomstig aanbeveling CM/REC(2019)1 van de Raad van Europa, een antidiscriminatieclausule opnemen in overheidsopdrachten, en in al haar publicaties zorgt de Dienst Communicatie er altijd voor om taal te gebruiken die begrijpelijk is voor het grote publiek en om jargon zoveel mogelijk te vermijden;
- verschillende maatregelen bedoeld in **punt 2 “Versterken van de veerkracht tegen risico's”**, namelijk: een platform van deskundigen oprichten en coördineren om op nationaal niveau

vitale disciplines en sectoren bijeen te brengen en zich samen voor te bereiden op een beter crisisbeheer, een reeks federale klimaatadaptatiemaatregelen ontwikkelen, alsook meewerken aan de opstelling van het ontwerp tot wijziging van de wet Marien Milieu; - de maatregelen bedoeld in **punt 3 “Hervormen van de Belgische economie”**, met name met betrekking tot de bijwerking van het nationaal energie- en klimaatplan en de structurele monitoring van de uitvoering van federale klimaatbeleidslijnen en -maatregelen, een analyserapport voor pleziervaart werd gepubliceerd in het kader van de voorlichtingscampagne om de consumenten te informeren over de wijzigingen in de etikettering van energieverlindende producten.

De acties van onze FOD als “leader”:

- Strengere CO2-normen voor lichte voertuigen (mede gestuurd door de FOD Mobiliteit) via Verordening (EU) 2023/851, die een einde stelt aan de verkoop van auto's met verbrandingsmotor vanaf 2035;
- Lancering van de projectoproepen 'Shift your mobility' en 'Cycling to work', die onder meer tot doel hebben om deelmobiliteit, te stimuleren in het woon-werkverkeer;
- De uitvoering van de genomen engagementen uit de Staten-Generaal van de Verkeersveiligheid opvolgen;
- Een wetsvoorstel voorbereiden om een database van recidivisten te creëren en een wetsvoorstel om re-integratie opleidingen te creëren is goedgekeurd op de Ministerraad;
- Het Samenwerkingsakkoord voor het vrijwillig nationaal register ter bestrijding van fietsendiefstal is door de 4 Ministerraden en Codeco goedgekeurd;
- De intermodaliteit tussen trein en fiets ondersteunen door deze op te nemen in het nieuwe beheerscontract van de NMBS;
- Erop toezien dat de NMBS haar gamma vervoerbewijzen met gereguleerd tarief zo snel mogelijk en uiterlijk binnen 26 maanden na de inwerkingtreding van het Contract aanpast en voldoet;
- Sociale voordelen inzake NMBS-tarieven zoveel mogelijk automatiseren;
- De FOD organiseerde op 8 december 2023 een rondetafelgesprek met de NMBS en armoedeorganisaties waarop de digitale kloof van kansarmen ter sprake kwam;
- De herziening van de Wegcode coördineren om de openbare weg doeltreffend te reorganiseren ten gunste van actieve vervoerswijzen met opstellen van een voorstel van KB voor een verbod op korte-afstandsvluchten.

3. SDG's as a compass

Directie Vervoersinfrastructuur – BELIRIS

BELIRIS heeft diverse duurzaamheidsinitiatieven ontplooid om haar rol als facilitator van bouw-, renovatie- en restauratieprojecten in Brussel te versterken. Met een personeelsbestand van ongeveer 115 personen voert BELIRIS projecten uit die de levenskwaliteit van de inwoners en bezoekers van de hoofdstad verbeteren.

Nieuwe ontwikkelingen omvatten onder meer het aanstellen van een alternatieve mobiliteitsreferent, gericht op het adviseren van teams over verschillende transportopties binnen Brussel. Ook is een consultant ingeschakeld om obstakels voor circulariteit en

duurzaamheid in kaart te brengen, waarbij concrete actievoorstellen voor 2024 worden verwacht.

Sinds maart 2021 ondersteunen twee referenten voor Gender mainstreaming de teams bij het opstellen van programma's en bij het analyseren van ontvangen offertes. BELIRIS werkte ook aan een geactualiseerde bodembeheernota en -strategie. De metingen van openbare ruimtes zullen worden aangepast en de 'Rapports de Qualité de Terres' (voor Wallonië) worden nu bij de speciale bestekken bijgevoegd.

BELIRIS informeerde de nieuwe medewerkers over het wettelijke kader Brudalex voor afvalbeheer. Beliris bereidt momenteel een aanbesteding voor een dienstverleningscontract voor om de geselecteerde inschrijvers, ontwerp bureaus en aannemers specifieke ondersteuning te bieden op het gebied van circulariteit.

Voorbeelden van terugkerende acties zijn de inventaris voor hergebruik (een document waarin alle op het terrein aanwezige elementen worden opgesomd), het gebruik van de GRO-tool voor 21 lopende projecten en kennisdeling in werkgroepen met onder andere Leefmilieu Brussel en Embuild.

Het verbeteren van de selectiecriteria voor duurzame aankopen van de communicatieafdeling, de organisatie van een jaarlijkse uitwisselingsbeurs van planten, communicatie-initiatieven via interne nieuwsbrieven en websites, en deelname aan evenementen zoals de "Week van de Mobiliteit en Duurzame Ontwikkeling" illustreerden de inspanningen van BELIRIS op het gebied van duurzaamheid.

Bovendien organiseert BELIRIS "Quality Time" waarbij sprekers worden uitgenodigd om onderwerpen te bespreken die relevant zijn voor de activiteiten van de organisatie. In 2023 richtten vier presentaties zich op een duurzaamheidsgerelateerd onderwerp, zijnde gender, de sloop van het CCN, stressbeheer en deconstructie-inventarisaties.

4. Duurzaam intern beheer in de FOD Mobiliteit en Vervoer

Sociale Pijler

- *Thema "Diversiteit" :*
Het diversiteitsbeleid binnen de FOD werd in 2023 opgevolgd door de stafdienst P&O. Diverse acties werden ondernomen, waaronder het verspreiden van mededelingen/artikelen over diversiteitsthema's via interne media, het organiseren van integratiesessies over diversiteit & inclusie voor nieuwe medewerkers, en deelname aan evenementen zoals de REVA-informatiebeurs voor personen met een handicap. Ook werd er een SharePointpagina diversiteit ontworpen, werd er een 'Let's Talk'-conferentie over seksisme georganiseerd, en werden de procedures voor het aanvragen van redelijke aanpassingen op de werkplek verduidelijkt en gestroomlijnd.
- *De Cel "Welzijn":*
De cel organiseerde workshops en communicaties, coördineerde het netwerk van vertrouwenspersonen en organiseerde een module rond welzijn in het leertraject voor A3's/A4's en in het integratietraject voor nieuwkomers. Ook werden er

verschillende intranetpagina's aangemaakt en werd het actieplan na de analyse van psychosociale risico's verder uitgewerkt.

- *Maatschappelijke Verantwoordelijkheid:*
Een eerste versie van de materialiteitsmatrixanalyse werd opgesteld, en het Innovators-programma werd gelanceerd, dat medewerkers de kans biedt om projecten en acties voor te stellen om de FOD te innoveren en te moderniseren.

Milieupijler

- *Milieubeheersysteem (EMAS-certificering) :*
De in 2023 geïmplementeerde acties gericht op ecologisch beheer van het gebouw omvatten het verlagen van thermostaattemperaturen, het rationaliseren van verlichtingstijden, het afschaffen van het gebruik van persoonlijke apparaten en het vervangen van verouderde koelkasten door apparaten met een betere energie-efficiëntieklasse. Op langere termijn staan meer investeringen gepland voor verdere energiebesparingen, met als doel om het energieverbruik met meer dan 10% te verminderen ten opzichte van 2019.
- *Mobiliteit:*
De FOD werkte mee aan de studieopdracht duurzame mobiliteit binnen de Federale overheid. We communiceerden ook aan onze medewerkers bij uitzonderlijke omstandigheden die een mogelijke impact hebben op de mobiliteit, en ook naar aanleiding van de invoering van het Flex-abonnement voor onze medewerkers. Tijdens de Week van de Mobiliteit werden verschillende activiteiten georganiseerd in samenwerking met de FOD BOSA en het Netwerk Mobility Managers en doorheen het jaar werden leuke sensibiliseringsacties omtrent duurzame mobiliteit georganiseerd. Onze dienst Logistiek en ICT zorgde voor een nieuwe booking app waardoor onze medewerkers makkelijk een fiets of e-step kunnen ontlenen in het City Atrium voor hun dienstverplaatsingen.

Economische Pijler

- *Duurzame Aankopen/Overheidsopdrachten:*
De FOD integreert duurzaamheidscriteria in alle toegekende contracten van duurzame aard. Bij contracten voor de organisatie van evenementen worden ook "charters voor duurzame evenementen" bij de technische specificaties gevoegd. Er is een inspanning om de deelname van KMO's aan overheidsopdrachten te bevorderen.
In het kader van bepaalde overheidsopdrachten wordt een beschrijving van het milieubeheersysteem van de inschrijvers gevraagd als onderdeel van de kwalitatieve selectie en worden certificaten/labels geëist. Voor bepaalde overheidsopdrachten wordt in het kader van de kwalitatieve selectie ook een beschrijving van het kwaliteitsbeheersysteem gevraagd (ISO 9001-certificaat of gelijkwaardig). De FOD volgt ook de aanbevelingen van de nieuwe circulaire 307 septies over de aankoop van voertuigen.
Voor elke opdracht die door de FOD wordt gegund voor een bedrag van meer dan 85.000 euro inclusief btw, controleert de dienst Overheidsopdrachten of de

"Checklist voor marktprospectie" door de operationele diensten is ingevuld en bij de aanbestedingsdossiers is gevoegd. Een document over de invoering van aanbestedingsdossiers (intakedocument) dat een rubriek over duurzaamheid in overheidsopdrachten bevat, wordt momenteel afgerond en zal in 2024 worden verspreid.

Sinds 2 jaar geeft de Dienst Overheidsopdrachten elk jaar een opleiding over overheidsopdrachten als onderdeel van het A3/A4 managementtraject, waarbij het aspect "duurzaamheid bij overheidsopdrachten" aan bod komt. In het kader van de sensibilisering van het personeel voor duurzaamheid wordt een workshop voorbereid door de EMAS-coördinator in samenwerking met de Dienst Overheidsopdrachten.

- *Interne Werkgroep EMAS en overheidsopdrachten:*

In 2023 is deze groep twee keer bijeengekomen om een workshop voor te bereiden met de verschillende spelers van de FOD die betrokken zijn bij aankopen. Deze zal worden aangeboden in het eerste kwartaal van 2024 in samenwerking met greenprocurement. Aan het eind van het jaar werd onze FOD geselecteerd voor een begeleidingstraject met Greenprocurement met als doel om tegen eind 2024 een interne strategie te implementeren en duurzaamheid structureel in onze overheidsopdrachten te integreren.

(Mevrouw Haoua Ibra, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

Samenstelling van de DO-cel en haar plaats in het organigram van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

In overeenstemming met het Koninklijk Besluit van 22 september 2004, dat elke FOD en POD verplichtte om binnen hun organisatie-eenheden duurzame ontwikkeling op te richten, beschikt de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO) over een cel duurzame ontwikkeling binnen het departement van de voorzitter, in de directie Kwaliteit en Crisisbeheer. Ze wordt in haar taken bijgestaan door het netwerk van kwaliteitscoördinatoren die instaan voor de continuïteit van de acties om informatie te verspreiden onder de personeelsleden en hun reacties door te geven aan hogere niveaus.

Activiteiten in 2023

- *Coördinatie van het Duurzaam Ontwikkelingsbeleid en het jaarlijkse actieplan:*

De activiteiten van de cel duurzame ontwikkeling draaien rond twee assen: op interdepartementaal niveau vertegenwoordigt de verantwoordelijke van de cel duurzame ontwikkeling onze FOD binnen de CIDD en voert hij een jaarlijks actieplan uit. Op departementaal niveau worden er regelmatig sensibiliseringsactiviteiten georganiseerd binnen de FOD Werkgelegenheid om het personeel aan te moedigen hun gedrag te veranderen. Binnen de FOD Werkgelegenheid bestaat er een kwaliteitsnetwerk, bestaande uit kwaliteitscoördinatoren die personeelsleden vertegenwoordigen van alle algemene directies en diensten van de FOD en die kwesties en bijdragen met betrekking tot ons duurzaam ontwikkelingsbeleid beheren. Het kwaliteitsnetwerk komt maandelijks bijeen, wat zorgt voor de continuïteit van de activiteiten en het volgen van ons duurzaam ontwikkelingsbeleid. Tegelijkertijd neemt de duurzame ontwikkelingscoördinator van de FOD WASO deel aan verschillende vergaderingen en werkgroepen van de CIDD, evenals aan vergaderingen van de werkgroep federale strategie, en neemt ze deel aan verschillende seminars, congressen en studiedagen met betrekking tot duurzame ontwikkeling.

- *Communicatie/ sensibilisering:*

Communicatie op het gebied van duurzame ontwikkeling en milieu is een cruciaal onderdeel van een vrijwillige aanpak. Een speciale rubriek is gecreëerd voor het milieubeheersysteem en Duurzame Ontwikkeling op het intranet, met een interactieve blog. Het is de bedoeling dat dit geleidelijk een gebruiksvriendelijk instrument wordt waar iedereen in het gebouw antwoorden kan vinden op zijn vragen over milieueffecten. In samenwerking met de cel mobiliteit en de cel

duurzame ontwikkeling stelt de communicatiedirectie een jaarlijks communicatieplan op, zoals vereist door de EMAS-verordening en het Koninklijk Besluit van 22 september 2004.

Het besluit van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 07/04/2011 verplicht elk bedrijf met meer dan 100 werknemers op dezelfde locatie in Brussel om elke drie jaar een bedrijfsvervoerplan (BVP) op te stellen. Dit plan is op 17 februari 2022 elektronisch ingediend bij Leefmilieu Brussel.

2. Bijdrage van de FOD Werkgelegenheid aan de maatregelen en acties van het PFDD

Strategische benadering van de dienst op het gebied van integratie en uitvoering van het PFDD

De FOD WASO heeft deelgenomen aan de uitwerking van het nieuwe Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling (PFDD), dat door de regering in oktober 2021 is goedgekeurd, zoals vereist door de wet duurzame ontwikkeling (art.6). Dit federaal plan is in 2022 uitgebreid geanalyseerd binnen de diensten van de Voorzitter en de FOD WASO, op basis van het document opgesteld door het IFDD.

Dit document heeft ons in staat gesteld om enerzijds te bepalen welke administraties van de FOD WASO bevoegd zijn voor elke maatregel in het PFDD, evenals andere de FOD's/POD's en organisaties waarmee we zullen samenwerken. Elke administratie van de FOD WASO heeft vervolgens een monitoring uitgevoerd van de maatregelen die onder haar bevoegdheid vallen om een opvolging te verzekeren. Deze monitoring heeft ons in staat gesteld om een stand van zaken op te maken van wat al is bereikt in het kader van het PFDD en vooral om de maatregelen te bepalen waarnaar we de komende maanden zullen handelen.

Beschrijving van maatregelen en acties van het PFDD uitgevoerd in 2023

- *Rechtvaardige transitie:*

De rechtvaardige transitie in België verwijst naar een concept gerelateerd aan de overgang naar een duurzamere en milieuvriendelijkere economie, met aandacht voor sociale en economische aspecten. Het onderliggende idee is ervoor te zorgen dat de overgang naar een groene economie niemand achterlaat en eerlijk is voor alle belanghebbenden, met name werknemers en gemeenschappen die mogelijk worden getroffen door de veranderingen.

De FOD WASO is vertegenwoordigd binnen de Task force Federaal Energie- en Klimaatplan (PFEC), die het Klimaatplan coördineert. Het is ook geraadpleegd in het kader van de opstelling van het nationale en Vlaamse klimaatadaptatieplan. De FOD WASO maakt tevens deel uit van de ad-hocwerkgroep "Eerlijke Transitie" in het kader van het Belgische voorzitterschap van de EU. Daarnaast nam het deel aan een bijeenkomst met de Benelux-landen over groene jobs. De FOD WASO nam deel als expert aan vergaderingen van de Nationale Arbeidsraad (CNT) ter voorbereiding van het advies over een rechtvaardige transitie dat op 7 november is gepubliceerd: <https://cnt-nar.be/sites/default/files/documents/nl/advies-2383v2.pdf>, en aan de sessie over werk tijdens de Just Transitie Conference op 9 november 2023. De FOD WASO vertegenwoordigde de Belgische regering ook in de "Algemene

Discussiecommissie over een rechtvaardige transitie" tijdens de Internationale Arbeidsconferentie, waar werkgevers, werknemers en overheden gezamenlijk een resolutie opstelden over een rechtvaardige transitie. De resolutie is te raadplegen via deze link: https://www.ilo.org/ilc/ILCSessions/111/reports/texts-adopted/WCMS_886647/lang--en/index.htm , waar ook het volledige verslag van de Algemene Discussiecommissie te vinden is. Tot slot is de FOD WASO vertegenwoordigd in adviescomités voor studies naar de impact van duurzame transitie op werkgelegenheid. De resultaten van deze studies zijn te raadplegen via de volgende links:

- <https://climat.be/doc/just-transition-jobs-2023-final-report.pdf>
- <https://lamartra.be/>

- Omzetting van de richtlijn duurzame ontwikkeling

De Richtlijn (EU) 2022/2464 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 537/2014 en de Richtlijnen 2004/109/EG, 2006/43/EG en 2013/34/EU wat betreft de bekendmaking van duurzaamheidsinformatie door ondernemingen is op 5 januari 2023 in werking getreden en moet uiterlijk op 6 juli 2024 zijn omgezet in de verschillende nationale rechtsorden. Deze richtlijn verplicht bepaalde categorieën bedrijven om relevante, vergelijkbare en betrouwbare informatie over duurzaamheid te communiceren en publiceren. Om een correcte en volledige omzetting te waarborgen, voert de FOD Werkgelegenheid, voornamelijk de Algemene Directie Juridische Studiën (AD ADJ), ook wijzigingen door in de wetgeving inzake de deelname van werknemers: de bevoegdheden van de participatieorganen worden expliciet aangevuld met het recht op informatie en raadpleging van de werknemersvertegenwoordigers met betrekking tot duurzaamheidsmaatregelen die door het bedrijf zijn genomen (zie verplichting om hierover te rapporteren: algemeen waakzaamheidsplan en jaarlijkse informatie over duurzaamheid).

3. SDG's as compass

- **Maatregelen met betrekking tot SDG 3: zorg voor een goede gezondheid en bevorder het welzijn voor iedereen, van alle leeftijden**

Maatregel 1:

De Algemene Directie Humanisering van de Arbeid stelt regelgeving op om ervoor te zorgen dat de werkgever maatregelen neemt om de gezondheid en veiligheid van werknemers te waarborgen. De AD HUA ontwikkelt ook communicatie rond haar regelgeving om alle belanghebbenden in de arbeidswereld te bereiken. Hiervoor werkt zij op Europees niveau samen met het EU-OSHA. In het kader van de activiteiten van de AD HUA en in samenwerking met EU-OSHA hebben verschillende evenementen plaatsgevonden en zijn tools ontwikkeld. Alle tools die de AD HUA van de FOD Werkgelegenheid heeft ontwikkeld, zijn beschikbaar op de website [beswic.be](https://www.beswic.be). Hier vindt u bewustmakingsinstrumenten (video's, posters, kaartspel,

website, enz.), instrumenten om een preventiestrategie te helpen opzetten (brochures), instrumenten voor risicoanalyse (methoden), instrumenten om de preventiebehoeften en -kennis te bepalen, enz. De AD HUA heeft verschillende trainingen en evenementen georganiseerd over musculoskeletale aandoeningen (MSA) in de gezondheidszorgsector, kantoorwerknemers, handmatig hanteren, telewerken, MSA in het algemeen, en vaak in samenwerking met externe partners, waaronder Webinars en studiedagen over onderwerpen zoals re-integratie, telewerken, hoe MSA en risico's te voorkomen, sedentair werk, enz.

Maatregel 2: onze certificering volgens de ISO 45001-norm:

De ISO 45001-norm is positief ontvangen door organisaties omdat deze hen in staat stelt om de risico's met betrekking tot de gezondheid en veiligheid van werknemers te beheren, inclusief de risico's die verband houden met operationele processen. Gedurende te lange tijd werden gezondheid en milieu als aparte zaken beschouwd. De FOD WASO heeft de uitdaging aangenomen om deze twee aspecten te verenigen en te erkennen dat ze beide tot dezelfde categorie behoren. In feite zijn menselijke gezondheid en milieugezondheid nauw met elkaar verbonden, en verbetering van de een zal automatisch verbetering van de ander met zich meebrengen. De ISO 45001-norm voor gezondheid en veiligheid op het werk is in lijn met zes van de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. Deze doelstellingen omvatten gendergelijkheid, fatsoenlijk werk en economische groei, industrie, innovatie en infrastructuur, het verminderen van ongelijkheid, duurzame steden en gemeenschappen, evenals vrede, rechtvaardigheid en sterke instellingen. Een gezondheids- en veiligheidsmanagementsysteem dat voldoet aan ISO 45001 is ontworpen om het welzijn binnen elke organisatie te bevorderen. Het biedt een kader voor het beheren van verantwoordelijkheden met betrekking tot gezondheid en veiligheid. De ISO 45001-norm zorgt ervoor dat de FOD WASO beschikt over een managementsysteem dat gericht is op het verminderen van risico's voor de gezondheid en veiligheid op de werkplek, en zo de bescherming van medewerkers tegen mogelijke schade waarborgt, terwijl een optimale uitvoering van haar missies en activiteiten mogelijk wordt gemaakt.

- **Maatregel gerelateerd aan SDG 5: het waarborgen van gendergelijkheid en empowerment van alle vrouwen en meisjes**

Maatregel 1:

[Gedeeltelijke omzetting van Richtlijn \(EU\) 2019/1158](#) van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2019 betreffende evenwicht tussen werk en privé voor ouders en mantelzorgers, waarbij Richtlijn 2010/18/EU van de Raad wordt ingetrokken en verschillende andere aspecten met betrekking tot verlof worden gereguleerd. Richtlijn (EU) 2019/1158 stelt minimale regels vast om de deelname van vrouwen aan de arbeidsmarkt te bevorderen, een gelijke verdeling van familieverantwoordelijkheden tussen vrouwen en mannen te waarborgen en de loonkloof tussen de seksen te verminderen. Vrouwen met familieverantwoordelijkheden worden vaak benadeeld in hun werk, met name vanwege de verdeling van taken tussen mannen en vrouwen en de moeilijkheid om werk en gezinsverplichtingen te combineren. Deze richtlijn omvat twee secties: een sectie over arbeidsrecht en een sectie over discriminatie. In de praktijk zet de genoemde regelgeving de bepalingen van de richtlijn om met betrekking tot

vaderschapsverlof, ouderschapsverlof, zorgverlof, verlof wegens overmacht en arbeidstijdregelingen voor werkende ouders of verzorgers, evenals de bepaling van de richtlijn die het uitoefenen van deze rechten koppelt aan een aantal beschermingsmaatregelen (bescherming tegen ontslag en behoud van verworven en opgebouwde rechten).

Maatregel 2:

De Raad heeft op 24 april 2023 nieuwe regels aangenomen met betrekking tot loontransparantie. De EU-richtlijn heeft tot doel discriminatie op het gebied van beloning te bestrijden en bij te dragen aan het verkleinen van de loonkloof tussen vrouwen en mannen in de EU. Onder de nieuwe regels zullen EU-bedrijven verplicht zijn informatie over salarissen te delen en maatregelen te nemen bij een loonkloof tussen vrouwen en mannen van meer dan 5%. De richtlijn bevat ook bepalingen over compensatie voor slachtoffers van loondiscriminatie, evenals sancties, waaronder boetes, voor werkgevers die de regels overtreden. Meer informatie vindt u via deze link: <https://www.consilium.europa.eu/fr/policies/pay-transparency/>. EU-landen hebben maximaal drie jaar de tijd om de richtlijn "om te zetten" door hun nationale wetgeving aan te passen aan de nieuwe regels. FOD WASO (is betrokken bij de omzetting van deze richtlijn en werkt samen met de Staatssecretaris voor Gelijke Kansen, de Minister van Werk en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. De betrokken diensten zijn de AD AJS en de AD COA.

Maatregel 3:

Het Actieplan Eindloopbaanharmonisatie van 17 februari 2023, afgesloten in het kader van de uitvoering van de Werkgelegenheidsconferentie 2021, voorziet in sectorale werkbaarheidsfondsen. Dit kan een sectorspecifiek werkbaarheidsfonds zijn of een intersectoraal werkbaarheidsfonds waarbij de sector zich aansluit. Het doel is om gedeeltelijke of volledige financiering te verstrekken via deze sectorale werkbaarheidsfondsen voor maatregelen die de werklust verminderen en de belastbaarheid van beroepen verminderen (preventieve aanpak) op sector- of bedrijfsniveau, vooral binnen kleine en middelgrote ondernemingen. Deze maatregelen omvatten extra verlofdagen, collectieve vermindering van de arbeidstijd, coaching en investeringen in hulpmiddelen om werk en privéleven beter te combineren (bijv. kinderopvang), taakherverdeling, aanpassing van werkplekken, gebruik van hulpmiddelen, herinrichting van werkplekken, participatieve opstelling van schema's, job crafting, enz.

Maatregel 4:

Koninklijk Besluit van 1 oktober 2023 ter uitvoering van artikel 147, § 4 en § 5, van de programmawet van 27 december 2021 betreffende de verantwoordingsbijdrage (B.S. van 23/10/2023). Werkgevers die onder de toepassing van de wet van 5 december 1968 betreffende collectieve arbeidsovereenkomsten en paritaire comités vallen en een overmatige instroom van werknemers met invaliditeit hebben, zijn een driemaandelijks verantwoordingsbijdrage verschuldigd. Werkgevers van beschutte werkplaatsen en aangepaste bedrijven, sociale werkplaatsen en "maatwerkbedrijven" zijn vrijgesteld van deze bijdrage om werkgevers niet te ontmoedigen kwetsbare personen in dienst te nemen. De RSZ informeert jaarlijks de

bevoegde paritaire comités waaronder de werkgevers ressorteren die de bijdrage hebben betaald over de beschikbare opbrengst van deze bijdrage. Als binnen een termijn van 3 jaar na de informatie verstrekt door de RSZ een ontvankelijk verzoek tot uitbetaling van de beschikbare opbrengst van de bijdrage is ingediend door het Fonds voor Bestaanszekerheid, of als de voorwaarden en verplichtingen uit de genoemde wet en koninklijk besluit zijn nageleefd, wordt de opbrengst van deze bijdrage overgemaakt aan het Fonds voor Bestaanszekerheid. In het tegenovergestelde geval wordt de opbrengst van de bijdrage overgemaakt aan de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid van FOD WASO. In elk geval is de opbrengst uitsluitend bestemd voor preventieve maatregelen op het gebied van gezondheid en veiligheid op het werk en/of maatregelen voor duurzame re-integratie van langdurig zieken. Deze maatregel is voor het eerst van toepassing in 2024.

- **Maatregel in verband met SDG 8: het bevorderen van duurzame, gedeelde economische groei en het stimuleren van volledige, productieve werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen**

Maatregel 1:

Wet van 5 maart 2017 betreffende werkbaar en wendbaar werk

Op basis van een rapport van de Belgische expertgroep "Competitiviteit en Werk," met name hoofdstuk 5 "Inspanningen van bedrijven op het gebied van opleiding" dat is opgesteld in november 2015, heeft de regering zich in 2017 ingezet om het recht op opleiding van werknemers te hervormen. Opleiding wordt beschouwd als een stimulans voor werknemers om hun baan te behouden en hun mobiliteit op de arbeidsmarkt te vergroten. Getrainde werknemers dragen ook bij aan de uitbreiding van het bedrijf waarin ze werken op het gebied van ontwikkeling, innovatie en nieuwe technologieën. Een getrainde werknemer is een essentiële hulpbron voor de werkgever en vergroot zijn kansen op het vinden van fatsoenlijk en eerlijk werk op de arbeidsmarkt.

De wet van 5 maart 2017 betreffende werkbaar en wendbaar werk voorzagt in:

- Een collectief recht op opleiding dat geleidelijk zou stijgen naar 5 dagen per jaar per voltijds equivalent;
- De oprichting van een individuele opleidingsrekening waarop de werknemer de voortgang van zijn gevolgde opleiding kan volgen;
- Een extra recht op opleiding van gemiddeld 2 dagen per voltijds equivalent per jaar (wanneer het recht op opleiding niet is gereguleerd op sectoraal niveau of wanneer werknemers niet over een individuele opleidingsrekening beschikken).

Maatregel 2:

Opleiding wordt beschouwd als een drijvende kracht voor werknemers om hun baan te behouden en ook voor een grotere mobiliteit op de arbeidsmarkt. Opgeleide werknemers dragen ook bij aan de groei van het bedrijf waarin ze werken op het gebied van ontwikkeling, innovatie en nieuwe technologieën. De wet houdende diverse arbeidsbepalingen van 3 oktober 2022 heeft het "opleidingsaspect" dat is

opgenomen in de wet van 5 maart 2017 betreffende werkbaar en wendbaar werk, ingetrokken en vervangen. De wet is van toepassing op alle werknemers en werkgevers die onder de bepalingen van de wet van 5 december 1968 betreffende collectieve arbeidsovereenkomsten en paritaire comités vallen. Werkgevers die minder dan 10 werknemers in dienst hebben, vallen buiten het toepassingsgebied van deze wet. De wet van 3 oktober 2022 bepaalt dat elke voltijds werknemer individueel recht heeft op opleiding. Dit recht bedraagt 4 dagen in 2023 en 5 dagen vanaf 2024.

- **Maatregel in verband met SDG 10: het verminderen van ongelijkheden binnen en tussen landen**
 - Het Belgisch Nationaal plan voor Herstel en Veerkracht: [NL - Nationaal Herstel en Veerkrachtplan.pdf \(belgium.be\)](#)
 - Interfederaal Actieplan tegen discriminatie en geweld ten aanzien van LGBTI-persoonen 2018-2019: [Actieplan LGBTI 2018-2019 NL.pdf \(belgium.be\)](#)
 - Wetsontwerp van 7 juli 2022 houdende diverse arbeidsbepalingen: wordt momenteel besproken in de wetgevende kamers: [55K2810001.pdf \(lachambre.be\)](#).

Het Belgisch Nationaal plan voor Herstel- en Veerkracht voorziet in "wetenschappelijke monitoring" van diversiteit en discriminatie op de arbeidsmarkt op sectoraal niveau. Hoofdstuk 11 van het wetsontwerp van 7 juli 2022 houdende diverse arbeidsbepalingen voorziet in nauwe betrokkenheid van sectoren bij deze monitoring via paritaire commissies en subcommissies. Het wetsontwerp voorziet in de oprichting van een Dienst Diversiteit binnen de Federale Overheidsdienst Werk, Arbeid en Sociaal Overleg, die verantwoordelijk is voor het opstellen van "sectorfiches", dat wil zeggen voor elke bedrijfssector waarvoor de bovenvermelde paritaire commissies en subcommissies bevoegd zijn.

De wet van 3 oktober 2022 houdende diverse arbeidsbepalingen bevat een hoofdstuk 11 met betrekking tot de monitoring van diversiteit in bedrijfssectoren en ondernemingen. Dit hoofdstuk is in werking getreden op de dag van de publicatie in het Belgisch Staatsblad, namelijk 10 november 2022. De cel diversiteit van FOD WASO is in 2022 opgericht. Deze cel is belast met het verzamelen van informatie over diversiteit in verschillende bedrijfssectoren (socio-economische monitoring uitgebreid naar de verschillende discriminatiecriteria die beschermd worden door de antidiscriminatiewetten). Deze gegevens zullen worden gepubliceerd in een tweemaaljaarlijks rapport en worden doorgestuurd via de sectorfiches naar de verschillende paritaire commissies, die zullen worden gevraagd om de moeilijkheden toe te lichten en voorstellen te doen om de situatie te verbeteren. Het rapportagemechanisme is gestart in 2023. Het eerste volledige rapport over diversiteit is gepland voor eind 2024, op basis van het rapport Socio-economische Monitoring: arbeidsmarkt en origine, waarvan de vijfde editie is gepubliceerd in 2022 en beschikbaar is op de website van de FOD WASO: <https://werk.belgie.be/nl/nieuws/publicatie-van-de-socio-economische-monitoring-2022-arbeidsmarkt-en-origine> . Deze fase is voorzien voor de eerste keer in 2024. Een koninklijk uitvoeringsbesluit met rapportagemodellen en actieplan is in de maak en zal

worden afgerond voor het einde van de legislatuur. De eerste sectorfiches van de paritaire commissies werden gepubliceerd in 2023 op de website van de FOD WASO: <https://werk.belgie.be/nl/statistieken#accordion7-collapse24>.

- **Maatregel gerelateerd aan SDG 8 en SDG 10**

Doelstellingen van de Wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof tussen mannen en vrouwen.:

- De loonkloof in strikte zin aanpakken, dat wil zeggen actie ondernemen op het gebied van loonvorming, omdat vrouwelijke werknemers vaak onderbetaald worden.
- Hiervoor is het belangrijk om sociale partners te betrekken en ervoor te zorgen dat de loonkloof een permanent thema wordt in het sociaal overleg op de drie niveaus van de onderhandeling: interprofessioneel, sectoraal en op ondernemingsniveau.

Om over de loonkloof te onderhandelen, is het van belang om deze kloof zichtbaar (d.w.z. transparant) en bespreekbaar te maken.

Het regeerakkoord van 2020 bepaalt: "Aanvullende maatregelen zullen worden genomen om de wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof tussen mannen en vrouwen effectiever te maken." Op 24 april 2023 heeft de Raad nieuwe regels goedgekeurd over de transparantie van verloningen. Deze richtlijn is grondig geanalyseerd door de bevoegde instanties. De elementen van de hervorming van de wet op de loonkloof zullen worden overwogen in het licht van de voorgestelde richtlijn.

4. Duurzaam intern beheer van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft een milieubeheersysteem (MBS) opgezet dat voldoet aan de eisen van de Europese EMAS-verordening nr. 1550/2017 en de ISO 14001-norm. Onze FOD is al meer dan 10 jaar EMAS geregistreerd en sinds 2023 gecertificeerd voor ISO 14001. Meer informatie hierover vindt u op onze website in de rubriek rond EMAS: [EMAS: milieubeheer in de FOD Werkgelegenheid | Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg \(belgie.be\)](#)

In de herfst van 2023 is FOD WASO geauditeerd voor de certificering van zijn geïntegreerd managementsysteem op basis van de normen ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001 en EMAS. FOD WASO is nu gecertificeerd volgens ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001 en geregistreerd bij EMAS. Het dynamische milieubeheersysteem EMAS omvat alle activiteiten van de centrale administratie in Brussel. De normen ISO 9001, ISO 14001, ISO 45001 omvatten alle activiteiten van onze vestigingen in Brussel, Vlaanderen en Wallonië.

Dit omvat twee horizontale administraties die de coördinatie en ondersteuning bieden aan de andere administraties: [diensten van de voorzitter](#), [Algemene Directie Ondersteunende diensten](#). Naast deze horizontale administraties beschikt de FOD over vijf operationele directies (waarvan er twee de Arbeidsinspectie vormen) en een afdeling van de federale inspectiediensten voor sociale zaken: [Algemene Directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen](#),

Het jaar 2023 markeert het begin van ons vijfde EMAS-registratiecyclus, wat ons de kans geeft om andere actieterreinen te verkennen, zonder daarbij de goede gewoonten en praktijken te verliezen die we hebben aangenomen. Met dit in gedachten streven we nog steeds naar volledige naleving van de geldende milieuregelgeving. Tijdens deze vijfde registratiecyclus zullen we ons richten op de volgende punten wat betreft het milieu:

- Het naleven van de bepalingen van de Europese EMAS-verordening (nr. 1550/2017) en de ISO 14001-norm, de geldende federale en Brusselse milieuwetgeving, evenals bepalingen met betrekking tot duurzame ontwikkeling;
- Vermindering van ons papierverbruik ("paperless" doelstelling);
- Controle en beheersing van ons energieverbruik;
- Beheersing van ons waterverbruik;
- Duurzame aankopen en consumptie;
- Berekening en compensatie van onze CO₂-uitstoot;
- Voortdurende bewustmaking en informatie over ons milieubeleid en onze inspanningen op dit gebied jegens onze leveranciers en klanten;
- Aanmoedigen van het gebruik van openbaar vervoer voor woon-werkverkeer (mobiliteit);
- Integratie van duurzame clausules in onze openbare aanbestedingen;
- Vermindering van ons afvalproductie;
- Verhoging van de motivatie van onze medewerkers.

Enkele voorbeelden van concrete acties:

- **Duurzaamheidscharter in het kader van het EU2024 Voorzitterschap**

Van 1 januari 2024 tot 30 juni 2024 zal België het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie waarnemen, hierna aangeduid als "EU2024 Voorzitterschap". Gedurende deze periode zal de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg de praktische organisatie van verschillende evenementen verzorgen. België hecht veel belang aan duurzaamheid en heeft daarom een duurzaamheidscharter opgesteld voor het EU2024 Voorzitterschap. België wil zich concentreren op de essentiële taken van een roterend voorzitterschap en kiest daarom bewust voor duurzaamheid. Het charter vertaalt het engagement van de federale en gefedereerde entiteiten die betrokken zijn bij het EU2024 Voorzitterschap om te streven naar een zo duurzaam mogelijke organisatie van hun evenementen. De maatregelen in het charter zijn gericht op bijdragen aan de "Duurzame Ontwikkelingsdoelen" en zijn gegroepeerd per categorie: thema, inclusie, gendermainstreaming, mobiliteit, afval, energie, catering en lokale economie, materiaal, communicatie en locaties/verblijfplaatsen. Deze maatregelen concretiseren de wens om te werken aan duurzame consumptie en productie, de strijd tegen klimaatverandering, het behoud van natuur en biodiversiteit, de integratie van gendergelijkheid in het beleidde volledige deelname aan de samenleving van mensen met een handicap op gelijke voet met andere burgers.

- **“Relighting” Project**

Het "relighting" project, dat enkele jaren geleden is gestart en aanzienlijk heeft bijgedragen aan de vermindering van ons elektriciteitsverbruik, wordt ook in 2023 voortgezet door de vervanging van bestaande Led-verlichting door efficiëntere nieuweLED's.

- **Installatie van stekkerdozen in kantoren**

Elk kantoor is voorzien van stekkerdozen met een aan/uit-functie, zodat het personeel hun elektrische apparatuur volledig kan uitschakelen. Er loopt momenteel een nieuwe bewustwordingscampagne om medewerkers te informeren over het nut hiervan.

- **Verwijdering van energieverslindende apparaten**

In 2023 werd een campagne gestart om oude elektrische apparaten te verwijderen (oude koelkasten, draagbare kachels, enz.) om energie-uitgaven te beperken. De campagne zal in 2024 worden voortgezet met de verwijdering van persoonlijke apparaten van het personeel (bijv. koffiemachines, enz.).

- **Installatie van bakken voor de inzameling en sortering van huishoudelijk afval**

In 2022 heeft de FOD Werkgelegenheid het verzamelen van organisch afval geconcretiseerd. Nieuwe vuilnisbakken zijn geplaatst, waardoor een betere scheiding mogelijk is en de productie van afval waar mogelijk wordt verminderd. Dit was ook een gelegenheid om opnieuw een bewustwordingscampagne te lanceren over het scheiden en verzamelen van afval.

- **Berekening van CO2-uitstoot**

Sinds 2022 berekent de FOD Werkgelegenheid de CO2-uitstoot die het genereert door zijn missie, voor zijn hoofdkantoor in Brussel. Dit omvat CO2-uitstoot door het gebruik van gas voor verwarming, de geproduceerde afvalstoffen, het waterverbruik van het gebouw, het verbruik van kantoorpapier, de dienstvoertuigen en zakelijke reizen in het kader van dienstmissies. De gebruikte elektriciteit is volledig groen, wat betekent dat er geen CO2-uitstoot is. Meer informatie is beschikbaar via onze milieuverklaring EMAS 2023. Daarnaast heeft de FOD WASO een contract afgesloten om zijn CO2-uitstoot te compenseren. Een CO2-compensatieclausule is opgenomen in het uitvoeringscontract voor de aanwijzing van een reisbureau (raamcontract van de FOD Economie). Deze overeenkomst is alleen van toepassing op vliegreizen.

- **Energiebesparing**

In het kader van de energiecrisis is een communicatiecampagne gestart om het personeel bewust te maken van energiebesparing op het werk en thuis. Deze campagne wordt ondersteund door berichten op het intranet (nieuws en blogartikelen) en posters. De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft de omzendbrief betreffende energiebesparing toegepast en de temperatuur van de ruimtes in de winter verlaagd naar 19 graden en de airconditioning ingesteld op een maximum van 27 graden in de zomer.

- **Overheidsopdrachten**

- **Opvolging van de omzendbrief van 16 mei 2014**
In overeenstemming met de omzendbrief heeft het directiecomité een procedure goedgekeurd om de verplichtingen die voortvloeien uit de tekst zo goed mogelijk toe te passen (zie hieronder). Voor elke aanbesteding overwegen de verantwoordelijke ambtenaren de integratie van duurzame clausules in de bestekken.
- **Integratie van de Omzendbrief van 16 mei 2014 in de praktijken van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg:**
De FOD Werkgelegenheid heeft een procedure en rapportagetools voor:
 - Aanbestedingen waarvan de raming lager is dan 30.000 € excl. btw:
 - Aanbestedingen waarvan de raming hoger is dan 30.000 € excl. btw:
 - Aanbestedingen gesloten in uitvoering van bestaande raamovereenkomsten (FOR CMS, SMALS, enz.)
- **Rol van de Cel Duurzame Ontwikkeling bij de uitvoering van de omzendbrief**
De rol van de cel duurzame ontwikkeling is eerder adviserend. De coördinator duurzame ontwikkeling "bekijkt" de bestekken op basis van de omzendbrief. Er zijn geen vergaderingen met de cel Green of een andere werkgroep over dit onderwerp.
- **Concrete acties van de cel overheidsopdrachten**
De cel overheidsopdrachten voegt systematisch duurzame clausules toe aan aanbestedingen van meer dan 30.000 € excl. btw. Bij uitvoering van de aanbesteding met leveringen is een clausule opgenomen met betrekking tot piekuren, waarin staat dat de opdrachtnemer zijn leveringen buiten de piekuren moet uitvoeren. In het bestek wordt de inschrijver aan wie de opdracht wordt gegund, aangeraden het openbaar vervoer te gebruiken om zich naar de kantoren van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg te begeven. Deze kantoren zijn gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Er zijn ook bepalingen opgenomen over afval dat kan ontstaan bij de uitvoering van een overheidsopdracht. Enerzijds moet de opdrachtnemer het afval dat hij in de lokalen van de FOD Werkgelegenheid produceert, terugnemen met het oog op de recyclage ervan. Anderzijds, omdat het soms afval van specifieke aard betreft dat speciale behandeling vereist, voorziet het bijzonder bestek dat het afval moet worden verwijderd volgens de geldende milieuvoorschriften en dat de FOD Werkgelegenheid attesten voor de afvalverwerking kan vragen.

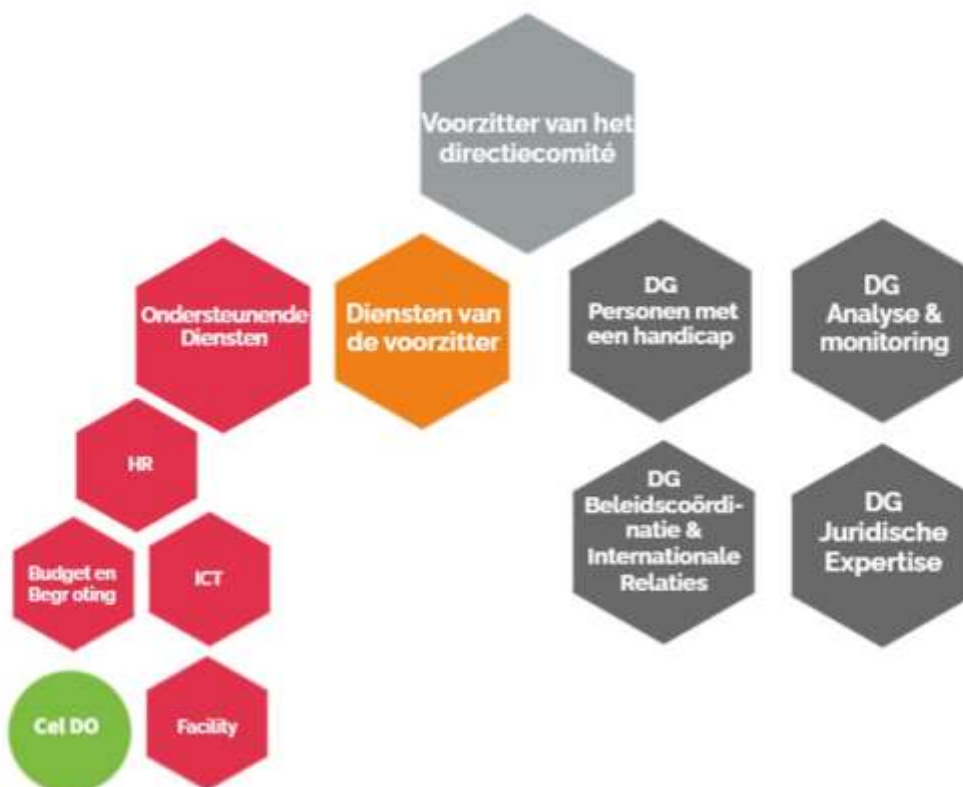
(Mevrouw Géraldine Elfathi, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

Samenstelling van de cel DO en plaats in het organogram van de FOD Sociale Zekerheid

De cel bestaat uit een coördinatrice duurzame ontwikkeling (Géraldine Elfathi), die wordt bijgestaan door een deskundige beleidsondersteuning (Julie Delforge), de adviseur voor milieubeheer (Peter Baeke), een deskundige van de dienst Communicatie (Amélie Cogniat) en de budget- en aankoopbeleidsverantwoordelijke (Dries Gellynck).

Deze cel maakt deel uit van de ondersteunende diensten.

Activiteiten in 2023

Over het algemeen worden de activiteiten van de cel Duurzame Ontwikkeling jaarlijks gepland in het operationeel plan van de ondersteunende diensten in samenhang met het strategisch plan van de FOD (2022-2024) en driemaandelijks opgevolgd.

Wat betreft de participatie in de netwerken die verband houden met DO:

- De DO-cel is actief blijven deelnemen aan het netwerk van de ICDO (plenaire vergaderingen en verschillende werkgroepen, voornamelijk met betrekking tot de uitvoering en opvolging van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling, de digitalisering, het opstellen van een DO-actieplan); aan het EMAS-netwerk evenals het netwerk van Mobility Managers, het CCIM en aan verschillende evenementen zoals het SDG Forum en de Conferentie voor een rechtvaardige transitie.
- De FOD heeft ook het netwerk The Shift geïntegreerd.

De DO-cel heeft meegewerkt aan het opstellen van het [charter voor het organiseren van duurzame evenementen](#) gecoördineerd door het FIDO voor het Belgische Voorzitterschap van de EU in 2024 dat werd goedgekeurd in maart 2023 voor het algemeen beheer van het Voorzitterschap.

Een algemene denkoefening werd gehouden over het opstellen van een **DO-actieplan** dat zo goed mogelijk met onze FOD zou overeenstemmen. De werkzaamheden zijn op dit ogenblik nog niet afgerond, maar zoals hierboven vermeld zullen de activiteiten van de DO-cel in het operationeel plan van de ondersteunende diensten worden voorzien.

Aangezien niet altijd even duidelijk is wat betrekking heeft op duurzame ontwikkeling en duurzaamheid heeft de DO-cel (om haar zichtbaarheid te verbeteren en concrete situaties te verduidelijken die de verschillende diensten van de FOD ertoe zouden kunnen aanzetten om haar te raadplegen) in 2022 een **DO-checklist** opgesteld met een lijst vragen, die vooral als voorbeeld dienen voor de medewerkers van de FOD, zodat ze de mogelijke interacties met de DO-cel beter kunnen bevatten. Hierdoor kon de DO-cel zichtbaarder en toegankelijker worden gemaakt, en kon vooral de bijstand die de DO-cel aan de verschillende diensten kon verlenen, worden verduidelijkt. Als gevolg daarvan werd de DO-cel vaker gecontacteerd, bijvoorbeeld door de ondersteunende diensten/Facility (wat betreft de denkoefening voor bepaalde aankopen/geschenken, de bewustmaking wat betreft printers/afdrukken, ...), door de dienst COM (wat betreft het organiseren van evenementen, het uitdelen van geschenken, ...), maar ook door de DG Beleidscoördinatie en Internationale Relaties (algemene beleidsnota, EU2024 en thema van de rechtvaardige transitie, ...). In 2023 werd meermaals herinnerd aan het bestaan van deze checklist.

Activiteiten in verband met het intern beheer:

Wat betreft de bewustmaking werd het DO-communicatieplan 2023 nageleefd en geëvalueerd om een nog meer aangepast plan voor 2024 op te stellen. Er werd ook een eerste denkoefening over de deelname aan DO-evenementen bij de FOD gehouden.

De DO-cel heeft haar werkzaamheden voortgezet:

- kennis delen op het vlak van DO via haar SharePoint-ruimte in de organisatie (algemene informatie, toepasselijke wetgeving, DO-beleid van de FOD, voorstel tot opleidingen/conferentie, links naar interessante websites, links naar studies/adviezen, ecologische adviezen, ...);
- medewerkers bewust maken via verschillende kanalen (intranet, SharePoints (DDO...)), berichten van de FOD SZ /Publicatie Huddle, en in verschillende formaten (video, reportage, informatie, infografie, quiz, wedstrijden, informatiesessie, activiteiten, ...).

Meer in het bijzonder:

- De DO-cel heeft specifieke activiteiten georganiseerd tijdens de week van de DO en de week van de mobiliteit: Lunch&Clean (lunch en opruimen van afval rond de Finto), Fresco van de mobiliteit.
- Een campagne over de digitale soberheid werd gelanceerd.
- Verschillende informatiesessies over DO bij de FOD Sociale Zekerheid werden georganiseerd voor de nieuwe medewerkers.
- Er werden SDG-“poefs” aangekocht om de SDG’s te promoten tijdens de bij de FOD georganiseerde evenementen (decoratie).
- Er was een bewustmaking rond het sorteren van bioafval (verplicht vanaf 1/05/2023) en nieuwe sorteerbakken voor dit afval werden geïnstalleerd op ieder plateau in de kitchenettes en de coffee corners.

Het initiatief voor het project DO-team werd genomen, maar nog niet gerealiseerd. Dit project heeft tot doel een netwerk van in duurzame ontwikkeling geïnteresseerde medewerkers samen te stellen bij iedere dienst van de FOD.

Een beleid en een procedure inzake het organiseren van duurzame evenementen werd uitgewerkt en goedgekeurd door het Directiecomité op 01/12/2023.

Meer specifiek wat mobiliteit betreft:

- Er werd een proefproject voor het mobiliteitsbudget opgestart en aan het Directiecomité voorgesteld op 6/10. Het werd ook bij het netwerk van Mobility Managers voorgesteld. Het doel van het mobiliteitsbudget is een duurzamere/milieuvriendelijkere mobiliteit aan te moedigen door titularissen van managementfuncties in staat te stellen hun budget voor professionele verplaatsingen flexibeler te beheren. Het biedt een alternatief voor het dienstvoertuig voor privégebruik. Het proefproject dat wordt gevolgd door verschillende overheidsdiensten omvat een fase van behoeftanalyse (onderzoek naar de meest geschikte vorm van mobiliteit) en een fase van concrete budgetimplementatie.
- Thans wordt een mobiliteitsonderzoek uitgevoerd. Het heeft het volgende tot doel: een stand van zaken over de mobiliteit bij de FOD opstellen, inzicht krijgen in de gewoonten van de FOD-medewerkers, de verwachtingen van de medewerkers op het vlak van verandering begrijpen, de medewerkers bewust maken van zachtere mobiliteitsmethoden, een actieplan opstellen en de mobiliteit bij de FOD verbeteren.
- Er werd een stand van zaken over de mobiliteit bij de FOD opgesteld.
- Een nieuwe intranetpagina werd gecreëerd aan de hand waarvan een duidelijkere visie van het mobiliteitsaanbod bij de FOD mogelijk is (bv.: vestiaires voor de fietsers, fietsenstalling met gereedschap, ...) en herinneren aan/stimuleren van de STOP-methode.

De DO-cel houdt regelmatig vergaderingen met de cel Welzijn en de inclusiecoördinator (zie hierna acties voor deze materies).

De DO-cel heeft aan sommige besprekingen deelgenomen over het opstellen van een Charter voor duurzame administraties (project gelanceerd door het kabinet De Sutter en ondersteund door BOSA).

Activiteiten in verband met de beleidsondersteuning:

De DO-cel heeft de DG Beleidscoördinatie en Internationale Relaties ondersteund bij het **integreren van de SDG’s in de algemene beleidsnota’s van de drie verschillende toezichthoudende ministers**. Deze integratie werd gerealiseerd op basis van de resultaten van

verschillende workshops tijdens dewelke een SDG Assessments werd gerealiseerd in samenwerking met de DG Beleidscoördinatie en de DG Juridische Expertise.

De FOD Sociale Zekerheid heeft een **transversale werkgroep** opgericht **die de sociale impact van de ecologische transitie analyseert**. Deze WG onderzoekt het overheidsbeleid teneinde aanbevelingen voor het beleid te formuleren. De DO-cel ondersteunt deze WG, maar deze WG staat de DO-cel tevens bij (bijvoorbeeld wanneer vragen worden gesteld door minister Khattabi over de rechtvaardige transitie met het oog op de Nationale Conferentie voor een rechtvaardige transitie, ...). Deze WG was wat minder actief in 2023, maar zal dus nieuw leven worden ingeblazen in 2024, waarbij erop zal worden toegezien dat de werkzaamheden op zowel nationaal als Europees niveau worden opgevolgd en dat ertussen verbanden gelegd blijven worden. Daartoe is in een operationele doelstelling voorzien.

De FOD heeft toch gewerkt aan de groene transitie met een onderzoeksconsortium en heeft in juni een seminarie georganiseerd over de groene transitie en de sociale bescherming op Europees niveau en heeft vervolgens met de steun van de OSE een tweede seminarie over hetzelfde onderwerp georganiseerd in het najaar. Onze FOD maakt ook deel uit van de werkgroep die werd opgericht door het kabinet van minister Khattabi ter voorbereiding van de Europese Conferentie voor een rechtvaardige transitie die wordt georganiseerd tijdens het Belgische Voorzitterschap van de Raad en plaatsheeft op 4-5 maart 2024. Onze FOD heeft in 2023 aan alle vergaderingen van deze WG deelgenomen.

2. Bijdrage van de FOD Sociale Zekerheid aan de maatregelen en acties van het FPDO

Strategische aanpak van de dienst in termen van integratie en implementatie van het FPDO

De DO-cel werkt aan het opvolgen van het FPDO op basis van de volgende werkmethode: een samenvattend Excel-bestand met daarin de richtlijnen en interdepartementale acties in verband met onze FOD werd opgesteld. Hierover werd een informatiesessie gegeven en de bevoegde/verantwoordelijke personen bij onze FOD werden geïdentificeerd. De rapportering gebeurde eind van het jaar, maar dit bestand is het ganse jaar vrij toegankelijk.

Dit interne Excel-bestand (toegankelijk voor iedereen en beheerd door de DO-coördinatrice en de deskundige beleidsondersteuning) werd gecreëerd teneinde de opvolging te vereenvoudigen (voor de deskundigen van onze FOD, maar ook voor de DO-cel tijdens het monitoren voor de ICDO) en om gemakkelijker te kunnen communiceren met de verantwoordelijken voor de acties van dit plan.

Op 30/05/2023 werd de rapportering 2022 aan het Directiecomité gepresenteerd, teneinde de werkelijke impact van het FPDO op de FOD naar voren te brengen, een stand van zaken op te maken en de problemen en de manier waarop deze moeten worden opgelost in de verf te zetten.

Het is de bedoeling de acties van het FPDO ook te integreren in de verschillende operationele plannen en de nodige verbanden te leggen met de andere thematische plannen.

Andere plannen

Het netwerk van de transversale federale doelstellingen, dat werd gecreëerd bij de FOD, maakt uitwisselingen over de verschillende andere plannen mogelijk (bijvoorbeeld: het Federaal Plan Armoedebestrijding, het Federaal Plan Gender Mainstreaming en het Federaal Plan Handicap).

Beschrijving van maatregelen en acties van het FPDO geïmplementeerd in 2023

Wat betreft de richtlijnen die van toepassing zijn op alle FOD's, worden thans een aantal maatregelen voorbereid, of zijn zelfs reeds in uitvoering (zie bijvoorbeeld: de integratie in de beleidsnota's, enz.).

Wat betreft de interdepartementale acties heeft de opvolging/monitoring het ons mogelijk gemaakt na te denken over prioritaire acties, te proberen begrijpen waarom bepaalde acties nog steeds niet werden geïmplementeerd, en van daaruit, na te denken over de concrete haalbaarheid ervan.

3. SDG's as compass

Onze FOD probeert op de verschillende verzoeken in verband met de SDG's te reageren. Daartoe:

- heeft de FOD deelgenomen aan de bijdrage van de overheidsdiensten ingevolge de door minister Khattabi gestelde vragen over de rechtvaardige transitie met het oog op de Nationale Conferentie voor een rechtvaardige transitie en heeft aan deze Conferentie deelgenomen. Onze FOD maakt ook deel uit van de door het kabinet van minister Khattabi opgerichte werkgroep ter voorbereiding van de Europese Conferentie voor een rechtvaardige transitie die wordt georganiseerd tijdens het Belgische Voorzitterschap van de Raad en plaatsheeft op 4-5 maart 2024. Onze FOD heeft in 2023 aan alle vergaderingen van deze WG deelgenomen.
- probeert de FOD de SDG's te integreren in zijn interne communicatie.
- wordt jaarlijks een SDG Assessment gerealiseerd om een goede integratie van de SDG's in de algemene beleidsnota's van de drie toezichhoudende ministers mogelijk te maken en de medewerkers van de cel beleidsondersteuning door middel van deze oefening bewust te maken van de alignering of de bijdrage van bepaalde sociale maatregelen aan SDG's.

De activiteiten van de core business van de FOD SZ staan zeer vaak in rechtstreeks verband met de DO-doelstellingen. Daartoe:

- neemt de FOD Sociale Zekerheid deel aan de werkgroep Sociale Impact [COVID-19 Crisis](#) (WG SIC). De WG SIC is verantwoordelijk voor de opvolging en evaluatie van de impact van de maatregelen op de arbeidsmarkt (bijvoorbeeld, tijdelijke werkloosheid, overbruggingsrecht voor zelfstandigen), op de sociale zekerheid (bijvoorbeeld, het uitstel van socialezekerheidsbijdragen) en op de sociale bijstand/inclusie. De prioriteiten van de WG SIC zijn de volgende: opvolgen van de sociaaleconomische impact van COVID-19, evalueren van de impact op korte termijn van de reeds genomen maatregelen (opvolging), simuleren van de impact van de nieuwe maatregelen

(evaluatie "ex-ante") en identificeren van risicogroepen. De WG SIC is samengesteld uit vertegenwoordigers van de FOD Sociale Zekerheid, de FOD Werkgelegenheid en de POD Maatschappelijke Integratie, evenals vertegenwoordigers van de openbare instellingen van sociale zekerheid (OISZ), Sigedis, Statbel, Nationale Bank van België en het Federaal Planbureau.

- heeft de FOD zijn expertise ter beschikking gesteld tijdens zijn participatie in de verschillende netwerken, zoals het Europees EPSCO-netwerk, het Europees MISSOC-netwerk, het BELINCOSOC-netwerk, het Europees netwerk inzake de toegang tot de sociale bescherming en het netwerk armoedebestrijding (niet-exhaustieve lijst).

4. Duurzaam intern beheer van de FOD Sociale Zekerheid

Gelet op het feit dat de overheidsdiensten de drijvende kracht zijn achter de duurzame transitie heeft de FOD Sociale Zekerheid zichzelf de algemene opdracht gegeven toe te zien op het uitvoeren van de toevertrouwde taken, zijn diensten te verlenen en gebruik te maken van processen die een minimale impact hebben op sociaal vlak en op het milieu.

Op het vlak van milieu heeft de FOD zich dus ertoe verbonden zijn impact op het milieu terug te dringen en bijgevolg zijn milieubeheer te verbeteren, het gebruik maken van duurzaam openbaar vervoer aan te moedigen, duurzaamheidscriteria in zijn aankopen/overheidsopdrachten te integreren, duurzame voeding te promoten en aan te bieden, zijn evenementen op een duurzame manier te organiseren, de objectieven voor duurzame ontwikkeling in de managementplannen te integreren.

Concreet beschouwd:

- Een duurzaam aankoopbeleid werd opgesteld en gevalideerd door het Directiecomité van 18/11/2021. De medewerkers hebben zich evenwel nog niet echt ernaar geschikt. Om dit aan te pakken, zal de DO-cel proberen:
 - beter daarover te communiceren naar zijn medewerkers;
 - een samenvatting over de behoefteanalyse op te stellen en workshops te organiseren;
 - een contactformulier bij de dienst budget op te stellen met daarin onder andere vragen inzake duurzaamheid.
- Wat betreft duurzame voeding en duurzame evenementen:
 - Het door het FIDO gecoördineerde charter voor het organiseren van duurzame evenementen voor het Belgische voorzitterschap van de EU in 2024 is vanaf nu geïntegreerd in de reeds voor het Voorzitterschap gelanceerde overheidsopdrachten.
 - Een **beleid voor duurzame evenementen** en een **procedure voor duurzame evenementen** werden opgesteld en gevalideerd in 2023. Zij zullen duidelijk worden gecommuniceerd aan alle medewerkers in 2024.
- Wat betreft de mobiliteit en voornamelijk het openbaar vervoer: de FOD Sociale Zekerheid gebruikt de STOP-methode (hetzij in volgorde van prioriteit Voetgangers - Fietsers – Openbaar vervoer – Privévervoer) voor zijn vervoersbeleid (het vervoer via Facility en het woon-werkverkeer van werknemers); het wagenpark werd fors ingeperkt (2 dienstvoertuigen werden geschrapt en bakfietsen of fietsen met een fietskar zullen ter vervanging worden gebruikt. Er blijft nog één enkele hybride wagen over). Een proefproject voor het mobiliteitsbudget van de mandatarissen werd

opgestart (zie hierboven). Het NMBS-abonnement werd gewijzigd: overgang van het standaardabonnement naar het FLEX 80-abonnement.

- Een charter voor het verantwoord gebruik van de printers wordt thans opgesteld.

Op sociaal vlak verbindt de FOD zich ook ertoe om, in het kader van de duurzaamheid, het welzijn van het personeel te bevorderen, samenwerkings- en solidaire projecten aan te moedigen binnen de FOD zelf en een diversiteits- en inclusiebeleid in te voeren om de beroepswereld een afspiegeling te laten zijn van de diversiteit in de samenleving en discriminatie te bestrijden.

Concreet beschouwd, wat betreft het beheer van duurzame human resources/duurzaam beheer van human resources en van het welzijn op het werk: de in 2022 opgerichte cel Welzijn bij de dienst HR heeft haar activiteiten voortgezet en meerdere acties werden ondernomen in de vorm van workshops om het welzijn op het werk van onze personeelsleden te bevorderen.

De volgende activiteiten werden georganiseerd en medegeorganiseerd in samenwerking met het team “Talent & Performance management” en houden verband met duurzaamheid, welzijn, diversiteit en inclusie:

- Onthaal- en integratieproces voor alle nieuwe personeelsleden, met verschillende workshops en e-learnings (zoals welzijn, waarden en talenten, feedback, doeltreffende communicatie, enz.), evenals de toewijzing van een binoom voor iedere nieuwe medewerker;
- Verschillende opleidingen/werkgroepen/workshops werden georganiseerd: opleiding “Ademhalingstechniek voor sprekers”; opleiding “Talenten kiezen”; opleiding “Feedback en doeltreffende communicatie” voor de verschillende teams van de FOD; Flash-opleiding “Omgaan met verandering”; Flash-opleiding “Omgaan met conflicten”; traject “Less stress, more life”; opleiding “Omgaan met conflicten” voor evaluatoren, maatschappelijke werkers en artsen van de DG HAN; opleiding “Inleiding tot de gebarentaal”; workshop “Welzijn” tijdens de Handiday; opleiding “Inclusieve communicatie”; workshops “Welzijn op het werk”;
- Leadershiptraject voor de middenkaders: sessie “Inclusie in het bedrijfstheater”, sessie over cultuur en waarden, sessie bespreking van de loopbanen met de werknemers, sessie feedback en doeltreffende communicatie, enz.

Er werden ook andere acties ingevoerd teneinde het welzijn te waarborgen om de turn-over te verminderen en de verworven expertise te behouden, zoals: aanpassingen aan de werkpost (voor 8 personeelsleden); aanpassingen op het vlak van werktijd/telewerk (voor 65 personeelsleden) en een opvolging van re-integratie na ziekte voor 3 personeelsleden.

Concreet beschouwd, voor wat betreft meer in het bijzonder de **inclusie**:

- Creëren van een functie “inclusiecoördinator”: coördinator die optreedt als centraal aanspreekpunt op het vlak van inclusie en die de projecten in verband met tewerkstelling van personen met een handicap coördineert.
- Actieve participatie in het federaal diversiteitsnetwerk: actieve betrokkenheid bij het federaal netwerk om kennis en praktijken inzake diversiteit en inclusie te delen.

- Campagne “Tikkeltje extra”: actief verderzetten van een communicatiecampagne om de talenten van personen met een handicap te valoriseren, als onderdeel van het bredere imago van de overheid.
- Organiseren van inclusieve evenementen: organiseren van evenementen om de verbintenis van de werknemers naar een inclusieve werkcultuur te sensibiliseren en te versterken (inclusief theater, workshop, enz.).
- Kandidaat voor de Federale Inclusieprijs: indienen van een project over inclusie voor de jaarlijkse federale inclusieprijs.
- Gebruik van nieuwe hefboomen voor verbintenissen: invoeren van een aanwervingsactie gebaseerd op voorbehouden selecties, waarbij aangepaste deelnemingsvoorwaarden en een verlichte selectieprocedure worden aangeboden.
- Coördinatie van de 3%-score van het College van Voorzitters: opvolgen van de implementatie van de in de 3%-score opgenomen acties met het oog op het doen toenemen van de tewerkstellingsgraad bij de federale overheidsdiensten.
- Contactrol met de andere administraties: ter beschikking stellen van tools en expertise voor alle federale administraties om de tewerkstellingsgraad van personen met een handicap in hun personeelsbestand te doen toenemen.
- Inclusieve communicaties naar de burger: artikels over de inclusie van personen met een handicap opnemen in de nieuwsbrief gericht aan de burgers.
- Deelname aan conferenties / workshops: rol van sprekers in evenementen gericht op het thema handicap.

De thema's van DO en inclusie (in het bijzonder) werden gekozen voor de All Employee Meeting (dag voor de werknemers) die in december werd georganiseerd. Tijdens deze dag werden heel wat workshops voorgesteld aan de medewerkers over deze thema's (voorbeelden workshops: duurzame voeding, verantwoord digitaal gedrag, dansen in het donker, SDG-spel, inclusiespel, je welzijn stimuleren, gebarentaal, ...). Er werd ook een debat over inclusie georganiseerd.

(Mevrouw Marielle Smeets en Sandrine Honnay, leden van de ICDO)

Door zijn bevoegdheden is de FOD Volksgezondheid in het bijzonder betrokken bij de rechtstreekse uitvoering van talrijke SDG's (gezondheid, voeding, strijd tegen de klimaatverandering, biodiversiteit, oceanen, efficiënte instellingen, ...) en aan de positieve (of negatieve) onrechtstreekse effecten die deze uitdagingen, en de acties om ze aan te pakken, kunnen hebben op de uitvoering van andere duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

Om een geïntegreerde aanpak van het milieu- en gezondheidsbeleid te garanderen, waakt de FOD erover om zijn taken en opdrachten uit te voeren door rekening te houden met de acties of de beslissingen op vele niveaus (federaal niveau, nationaal niveau, internationaal niveau, zijn wetenschappelijke en maatschappelijke partners).

Hiertoe heeft onze FOD de geïntegreerde visie "One World, One Health" aangenomen die erkent dat de gezondheid van mensen, dieren, planten en het milieu nauw met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk zijn. Deze visie is nauw verbonden met de SDG-filosofie voor wat betreft de opdrachten van de FOD Volksgezondheid en onderstreept het belang van samenwerking, in een globale aanpak, om het welzijn te bevorderen en de bedreigingen voor de gezondheid en de ecosystemen te bestrijden. Hierin worden de vier pijlers van de opdrachten van de FOD Volksgezondheid geïntegreerd. Bovendien zorgt deze visie ervoor dat de experts uit onze verschillende diensten worden gemobiliseerd. Deze visie is toekomstgericht, houdt rekening met de invloed van belangrijke megatrends en biedt een kader dat bevorderlijk is voor samenwerking met de andere beleidspijlers en de externe partners.

1. Het netwerk in 2023

In 2007 werd bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu een cel duurzame ontwikkeling opgericht. Dankzij een actief netwerk van sleutelfiguren in de DG's en diensten ontwikkelt de cel verschillende interne en/of externe duurzame initiatieven.

Er wordt nagedacht over de structuur en de dynamiek van het netwerk en sinds het laatste trimester van 2023 wordt gewerkt aan een herziening ervan. Sinds september 2023 is er een nieuwe functie van strategisch adviseur DO (zie hieronder) binnen de Diensten van de Voorzitter. De creatie van deze functie op die plaats in het organogram toont de wil van onze FOD aan om duurzame ontwikkeling centraal binnen zijn werking te plaatsen.

2 Activiteiten van onze FOD in 2023

Net zoals in 2022, heeft onze FOD in 2023 voor 3 voogdijministers een voorstel van **algemene beleidsnota** opgesteld waarin het verband met de betrokken SDG's wordt uiteengezet en een specifiek hoofdstuk aan de integratie van de SDG's wordt gewijd. Deze oefening werd tijdens de Ministerraad van 9 juni 2023 uitgevoerd door o.m. de aanbevelingen uit het

syntheseverlag over de integratie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SGD's) in de algemene beleidsnota's van mevrouw Khattabi, minister voor Duurzame Ontwikkeling, te integreren.

Om onze medewerkers te bereiken en **te sensibiliseren**, gebruiken we Echo E_NeWS die een tweewekelijkse digitale interne *newsletter* is.

Via dit kanaal konden we de volgende punten intern aan onze teams benadrukken:

- We hebben een uitstekend restaurant met **een dieetmenu inclusief verschillende vegetarische opties**. Er werden ook specifieke acties in samenwerking met het restaurant georganiseerd: de week van de solidaire keuken met gevarieerde smaken uit de hele wereld ter gelegenheid van de week van de diversiteit, de vegetarische week of nog de multiculturele week op een culinaire wereldreis.
- Onze FOD hecht ook veel belang aan **diversiteit** en de bevordering ervan. We hebben deelgenomen aan de Pride Week en aan de dag van de inclusie of we hechten veel belang aan inclusief schrijven.
- Medewerkers worden regelmatig gewezen op het belang van **gezondheid en mentaal welzijn** en dus op alle aangeboden sportactiviteiten en de verschillende premies en terugbetalingen in dit verband.
- **Mobiliteit** is voor onze organisatie belangrijk. Zie de rubriek over milieubeheer van de FOD voor meer informatie hierover.
- **Sensibilisatie en interne communicatie** hebben ook betrekking op talrijke dossiers van onze FOD die bijdragen aan de SDG's, zoals bv. de bescherming van de biodiversiteit op Antarctica, de "Benzo Awareness Day", het opruimen van het wrak van de SS Kilmore, sensibilisatie over microplastic, de dag van de ventilatie, enz...

Sensibilisatie en communicatie zijn ook extern op de burgers gericht. De website van onze FOD staat boordevol informatie over alle onderwerpen die onderworpen zijn aan een openbaar onderzoek volgens het verdrag van Aarhus, over duurzame ontwikkeling zoals DO op federaal niveau, het FPDO, Horizon 2050 en over alle onderwerpen die verband houden met onze opdrachten.

Onze FOD beschikt over een ontwerp van strategisch plan. Hoewel dit ontwerp niet is ondertekend, blijft het het interne beheersinstrument van de FOD. In dit strategische plan bevestigt de FOD zijn wil om proactief deel te nemen aan een transversaal beleid inzake duurzame ontwikkeling, meer bepaald via de uitvoering van de maatregelen uit het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling die worden toevertrouwd aan de FOD en via de verwezenlijking van de doelstellingen van de langetermijnvisie en de SGD's in het kader van zijn opdrachten en activiteiten. Het ontwerp van strategisch plan omvat ook een communicatieplan voor het strategische plan, met inbegrip van de inhoud op het vlak van DO, en de maatregelen op het vlak van het duurzaam beheer van de dienst. De vier elementen van een DO-actieplan worden bijgevolg in het strategische plan vermeld. In de praktijk kan o.m. worden gewezen op de huidige inspanningen m.b.t. de projectfiches van "One World, One Health" om de onrechtstreeks of rechtstreeks betrokken SGD's in kaart brengen en in aanmerking te nemen.

Tot slot loopt **duurzaamheid die een van de 5 waarden van onze FOD is als een rode draad door onze activiteiten**. We benaderen duurzaamheid vanuit het "One World, One Health"-

principe met aandacht voor de economische, sociale en ecologische aspecten. Duurzame ontwikkeling draait in essentie om het waarborgen van een leefbare en gezonde toekomst voor de mensen en de planeet. We zetten ons in voor een gezond milieu, een rijke biodiversiteit en een leefbaar klimaat voor toekomstige generaties.

Duurzaamheid betekent ook het bestrijden van sociale ongelijkheid, het garanderen van betaalbare en toegankelijke gezondheidszorg voor iedereen, het garanderen van veilige en gezonde voeding en het bevorderen van consumentengedrag dat zo min mogelijk impact heeft op onze planeet en onze gezondheid.

We willen dat onze organisatie de referentie op het gebied van duurzaamheid wordt. We willen inspireren, mobiliseren en aanzetten tot actie. Stap voor stap vooruitgang boeken door burgers en bedrijven te ondersteunen om duurzame keuzes te maken en hun impact op de gezondheid van onze planeet te verkleinen. Daarvoor zijn duidelijke prioriteiten nodig. We staan klaar om al onze expertise in te zetten en beleidsmakers in alle domeinen te adviseren rond duurzaamheid.

We willen samenwerken binnen de diensten van onze FOD met andere overheidsdiensten en organisaties en met het bedrijfsleven. We willen de spanning tussen de politiek, het bedrijfsleven en de technologie op een constructieve manier beheersen. Iedereen kan deel uitmaken van de oplossing.

Daarom besteden we ook aandacht aan de initiatieven en acties op het terrein. We willen goede praktijken promoten en ondersteunen om de steun voor een duurzame toekomst te vergroten.

Als organisatie geven we het goede voorbeeld en zetten we ons in om onze ecologische voetafdruk te analyseren en te helpen verkleinen.

3. De bijdrage van de FOD aan de SGD's via de maatregelen en de acties uit het FPDO en buiten het FPDO

Strategische aanpak van de dienst voor de integratie en uitvoering van het FPDO

In september 2023 heeft onze FOD een functie van strategisch adviseur DO vacant verklaard die zich uitsluitend met deze taak zal bezighouden. De centrale positie in het organogram binnen de diensten van de Voorzitter van de FOD geeft de strategisch adviseur de mogelijkheid om transversaal te werken aan een strategisch aspect voor de FOD Volksgezondheid, o.m. als actief lid van het netwerk "One World, One Health". Op die manier kan de adviseur ervoor zorgen dat onze FOD bijdraagt aan het beleid inzake duurzame ontwikkeling, ook in het kader van de FPDO. Hij is zo o.m. verantwoordelijk voor de volgende taken:

- De bijdrage van de FOD Volksgezondheid aan de uitvoering van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, de verwezenlijking van de doelstellingen van de langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling en de SDG's ;
- Monitoring van en rapportage over de acties uit het FPDO en de acties op het vlak van de SDG's, o.m. via Cel DO en het netwerk "One World, One Health" waarin de strategisch adviseur rechtstreeks met de verschillende strategische adviseurs uit de

verschillende DG's samenwerkt. De acties waarvoor onze FOD bevoegd is, worden door de strategisch adviseur DO gecoördineerd. Door zijn transversale positie werkt hij nauw samen met de verantwoordelijke van het team Corporate Strategy, waar hij deel van uitmaakt;

- Het leveren van expertise in verband met de opdrachten van de FOD waaronder de vertegenwoordiging van de FOD bij de ICDO (vertegenwoordiger van de FOD bij de ICDO, ad hoc ondersteuning van experten) en de werkgroepen ervan (vertegenwoordiger van de FOD bij de ICDO, ad hoc experten, leden van de cel ...). Bovendien neemt de FOD het ondervoorzitterschap van de ICDO op zich;
- In zijn ontwerp van strategisch plan (2022-2024) verbindt de FOD Volksgezondheid zich ertoe om in het kader van zijn bevoegdheden en middelen deel te nemen aan de redactie en/of uitvoering van de andere federale/nationale plannen. Om deze taak uit te voeren, zorgen we ervoor dat er steeds meer linken worden gelegd tussen de plannen en onder meer met het FPDO.

Beschrijving van de maatregelen en acties van het FPDO die werden uitgevoerd in 2023

Aangezien de FOD Volksgezondheid bij 104 acties betrokken is, zou het ingewikkeld en uiterst tijdrovend zijn om ze hier allemaal op te sommen. We willen een aantal van deze acties benadrukken die hieronder in detail worden beschreven.

Het Interfederaal Plan Geïntegreerde Zorg draagt bij aan SDG-doelstelling 3.4 "door de vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten met een derde in te perken via preventie en behandeling en door de mentale gezondheid en het welzijn te bevorderen". Het draagt bij aan de actie van het FPDO die betrekking heeft op de ontwikkeling van de geestelijke gezondheidszorg en een verbeterde toegang tot de ambulante zorg met bijzondere aandacht voor kinderen en adolescenten.

Geïntegreerde zorg is een benadering voor patiënten die baat hebben bij de hulp van verschillende zorgverleners. De patiënt staat centraal en heeft de mogelijkheid om als partner bij zijn zorgproces betrokken te worden. Een multidisciplinair netwerk ondersteunt hem in dit proces. Op 8 november 2023 werd een protocolakkoord hierover met de Gewesten ondertekend. Geïntegreerde zorg wordt sterk gedreven door de Quintuple Aim (5AIM) die via 5 doelstellingen een verbetering van de zorg beoogt: (1) een betere ervaring van zorg voor de persoon, (2) betere gezondheidsuitkomsten op bevolkingsniveau, (3) het realiseren van meer waarde met dezelfde middelen door efficiënter gebruik van de beschikbare middelen, (4) het verhogen van het welzijn van professionals die actief zijn in de zorg- en welzijnssector en tot slot (5) het realiseren van meer gelijkheid in toegang tot gezondheid en gezondheidszorg (health equity). Bedoeling is te komen tot meer integratie op meso- en microniveau (t.t.z. de klinische, professionele en organisatorische integratie) via acties of programma's die gezamenlijk op macroniveau (d.w.z. systemische integratie) worden opgezet om bij te dragen aan de Quintuple Aim en een brede veranderingsdynamiek op gang te brengen om de evolutie van de geïntegreerde zorg in België te bevorderen.

Het NEHAP 3 stelt zich als doel de constructieve samenwerking tussen de verschillende overheden

bevoegd voor leefmilieu en gezondheid, die door de handen in elkaar te slaan, meer doelstellingen kunnen nastreven. De samenwerking maakt het mogelijk om projecten over

het ganse grondgebied te organiseren, makkelijker deel te nemen aan bepaalde internationale initiatieven en ruimere budgetten te voorzien.

Totnogtoe zijn er twee NEHAP-programma's verschenen, namelijk: NEHAP 1 dewelke de strategische basis vormde en NEHAP 2 dewelke werd uitgebreid met een operationele werkagenda. Het derde NEHAP werkt verder aan thema's die ook in de eerste twee plannen aan bod kwamen. Daarnaast legt NEHAP3 ook nieuwe accenten en snijdt het nieuwe thema's aan, hierbij rekening houdend met de meest prangende huidige problemen binnen leefmilieu-gezondheid:

- Veerkracht, adaptie en strijd tegen de klimaatverandering
- Vermindering van de schadelijke effecten van chemische stoffen op de gezondheid en het milieu, voornamelijk via humane biomonitoringsprojecten en via het plan rond hormoonverstoorders (NAPED).

Bovendien is de vorming van gezondheidsprofessionelen op het vlak van milieu-gezondheidskwesities een transversaal project dat ook zal worden aangevuld met de resultaten van die verschillende projecten.

De projecten van het NEHAP 3 hebben betrekking op:

- De gevolgen van invasieve soorten en andere vectoren, waaronder teken, voor de gezondheid en het milieu;
- De invoering van het nationaal actieplan voor "hormoonverstoorders";
- De identificatie van maatregelen om het hoofd te bieden aan de uitdagingen die de klimaatverandering voor ons gezondheidszorgsysteem met zich meebrengt;
- De voortzetting van het ozon- en hitteplan;
- De actualisatie van de opleidingsmodules in de milieugeneeskunde voor gezondheidsprofessionelen;
- De deelname aan Europese onderzoeksprogramma's voor de evaluatie van de gezondheidsgevolgen van chemische stoffen (PARC);
- De identificatie van acties om de duurzaamheid van het gezondheidssysteem te verbeteren en, meer specifiek, om de uitstoot van broeikasgassen te beperken.

In 2023 is in onze FOD een nieuw DG opgericht. Eind februari 2024 zal het DG operationeel zijn en dit moet worden gezien in het kader van de actie van het FPDO om beter op toekomstige gezondheids crises voor te bereiden: **het DG Paraatheid & Respons**. Het DG heeft als doel om de referentie op het vlak van het beheer van gezondheids crises en -incidenten in België te worden. Alle expertise op het vlak van dringende geneeskundige en psychosociale hulpverlening is dus nu samengebracht in een nieuwe structuur.

Het DG omvat ook sterke ondersteunende diensten om onze medewerkers op het terrein bij incidenten of crisissituaties zo goed mogelijk te helpen. Een sterke transversale operatie, korte beslissingslijnen en een optimale informatiestroom zijn elementen die integraal deel uitmaken van het nieuwe model.

4. SDG's as compass

De acties van onze FOD Volksgezondheid die bijdragen tot de SGD's beperken zich niet tot het FPDO. Wegens zijn opdrachten en zoals in de inleiding uitgelegd, is de FOD Volksgezondheid onrechtstreeks en rechtstreeks zeer betrokken bij de SGD's. We hebben er daarom voor

gekozen om een aantal dossiers voor te stellen die zijn geselecteerd door de diensten en die bijdragen tot de SGD's, maar die niet in het FPDO worden vermeld.

Onze verschillende acties in de **strijd tegen verslaving** dragen bij aan SGD 3 en o.m. aan de doelstellingen 3.4 en 3.5 "*Versterking van de preventie en de behandeling van drugverslaving, inclusief het misbruik van verdovende middelen en het schadelijk alcoholgebruik*".

In 2023 heeft België een innovatieve aanpak goedgekeurd die zich richt op algemene interfederale strategieën voor de behandeling van verslavingsgerelateerde problemen, zoals alcohol, tabak en gokken. De FOD Volksgezondheid heeft die interfederale strategieën als coördinator van de verschillende bevoegdheidsniveaus op het vlak van drugs aangestuurd. [Het actieplan 2023-2025 tegen schadelijk alcoholmisbruik](#) wil de bevolking sensibiliseren voor het verband tussen alcoholgebruik en kanker met specifieke doelstellingen zoals versterkte preventie, verbeterde toegang tot de zorg, vermindering van het aantal alcoholgerelateerde sterfgevallen en een discussie over de alcoholprijs. De projecten "tools alcohol" van de FOD waarbij het ziekenhuispersoneel wordt opgeleid en zorgtrajecten worden geïmplementeerd, worden in 14 algemene ziekenhuizen voortgezet.

Tegelijkertijd is de Interfederale Strategie voor een Tabaksvrije Generatie 2023-2028 gericht op het verminderen van het dagelijkse tabaksgebruik bij 15-24-jarigen. Dit plan omvat de regulering van tabaksproducten, de fiscaliteit, de preventie, de ondersteuning bij het stoppen met roken en bestaat ook uit een onderdeel "onderzoek". Er zijn ook maatregelen opgenomen zoals een verbod op tabaksautomaten, een rookverbod in ruimtes waar veel kinderen komen en strengere sancties tegen tabaksreclame.

Wat het gebruik van psychotrope stoffen in België betreft, worden in campagnes (e-learning, LOK opleidingen, communicatie via de gespecialiseerde pers, ...) de niet-medicamenteuze alternatieven en de psychosociale begeleiding benadrukt. Ondanks investeringen in de toegang tot de geestelijke gezondheidszorg blijft de complexiteit van zorgvragen naar aanleiding van illegaal druggebruik bestaan waarvoor een globale medisch-psychosociale aanpak nodig is. In december 2023 heeft ons land ook in dit domein een nieuwe interfederale strategie voor een geïntegreerd en algemeen drugbeleid 2024-2025 goedgekeurd. Er worden ook nieuwe initiatieven genomen, zoals de mobiele equipes in Brussel, maar ook proefprojecten in de gevangenis om de behandeling van gedetineerden die worden geconfronteerd met drugsgerelateerde problemen te verbeteren.

In juli 2023 heeft de Ministerraad het programma 2023-2027 van het [NAPAN](#) (Nationaal Actie - Plan d'Action National) voor de vermindering van de risico's van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen goedgekeurd. Tijdens het begrotingsconclaf van oktober 2023 werden bijkomende middelen voor de uitvoering van dit ambitieuze plan vrijgemaakt. Dit plan is o.m. gericht op het behalen van een aantal SDG's: 2, 3, 6, 11, 12, 16 en 17.

Het programma omvat onder meer een herziening van het aanbod gewasbeschermingsmiddelen op de markt, op basis van risicobeperkende maatregelen die de gewesten zullen kunnen waarborgen. In overleg met de gewesten wil het programma ook de verzameling en verwerking van informatie over het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen coördineren. Er zal een studie worden opgestart om een verband te leggen tussen de gezondheidsparameters van bestuivers (in het kader van het FPDO) en indicatoren voor de druk van gewasbeschermingsmiddelen in België. Een andere

studie zal de mogelijkheden onderzoeken om de prijs van gewasbeschermingsmiddelen naar boven en beneden bij te stellen op basis van duurzaamheidsdoelstellingen.

Via dit programma worden de informatie, de controle, de waakzaamheid en de opvolging sinds meer dan 10 jaar verzekerd.

Een van de opdrachten van het NAPAN is het coördineren van het nationale actieplan tussen de gewesten en de federale overheid, en het vertegenwoordigen en verdedigen van de Belgische belangen in dit domein bij de Europese Unie. Het Belgische voorzitterschap van de EU in de eerste helft van 2024 zal de federale en regionale administraties in grote mate mobiliseren. Tijdens deze periode zal de FOD Volksgezondheid trachten zoveel mogelijk vooruitgang te boeken. In het gemeenschappelijk belang zal ook Richtlijn 2009/128 voor een **duurzaam gebruik van pesticiden** worden herzien door de verordening over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die compatibel zijn met duurzame ontwikkeling.

Een van de transversale principes van de relanceplannen van de Lidstaten is het principe Do No Significant Harm of DNSH, wat betekent dat er geen aanzienlijke schade wordt toegebracht aan de 6 milieudoelstellingen die zijn gedefinieerd in de Europese verordening inzake duurzame investeringen (2020/852) (o.m. SGD 7, 13, 15, 17). Om ervoor te zorgen dat de federale investeringen en hervormingen die worden gefinancierd door hun relanceplan geen aanzienlijke schade toebrengen aan één van deze zes doelstellingen, werd de dienst DNSH in het DG Leefmilieu opgericht teneinde:

- De expertise betreffende dit nieuwe principe te ontwikkelen en te versterken en toe te zien op de homogene toepassing ervan in de verschillende overheidsorganen;
- De overheid en in het bijzonder de projectdragers te ondersteunen bij de toepassing van het DNSH-principe.

In dit kader werd een federaal DNSH-expertisecentrum binnen het DG Leefmilieu opgericht (beslissing die tijdens de Ministerraad van maart 2022 werd genomen). Zijn rol bestaat o.m. uit het volgende:

- Methodologische tools voor projectdragers uitwerken (gidsen, technische nota's voor zelfevaluatie, standaardclausules voor overheidscontracten en oproepen tot het indienen van projecten, enz.);
- Projectdragers op het vlak van het gebruik van die methodologische tools via de organisatie van infosessies, workshops, enz. opleiden;
- Projectdragers bij de voorbereiding/implementatie van hun maatregelen bijstaan;
- Zitting hebben in het interfederale DNSH-netwerk dat de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten samenbrengt om overleg te plegen, goede praktijken uit te wisselen en op die manier de toepassing van het DNSH-principe te harmoniseren.

Er zijn geavanceerde DNSH-analyses uitgevoerd voor verschillende oproepen voor de indiening van federale projecten in het kader van het Europese relanceplan zoals Belgium Builds Back Circular of de projectoproep "Clean Hydrogen for Clean Energy" en in het kader van het federale relanceplan, in het bijzonder in de telecomsector.

Er zijn infosessies georganiseerd voor verschillende doelgroepen (telecommunicatie, spoor, inspecteurs van financiën, enz.) en er is ook een nationale FAQ gepubliceerd.

De EU breidt het DNSH-principe uit naar verschillende fondsen. Het wordt al aanbevolen in het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor rechtvaardige transitie, het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur, het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor

interne veiligheid, het Instrument voor grens- en visumbeheer. Het zal ook van toepassing zijn op maatregelen in het kader van het Sociaal Klimaatfonds.

België heeft van de EC *een instrument voor technische ondersteuning* gekregen om te werken aan de integratie van het DNSH-principe in zijn overheidsfinanciën en te werken rond bepaalde specifieke sectoren.

De ontwikkeling van een Europese rechtspraak rond het DNSH-principe zal ook helpen om het principe beter te begrijpen en toe te passen.

5. Duurzaam beheer interne werking van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

In 2023 heeft onze FOD de EMAS-registratie voor het hoofdkantoor en voor de activiteiten in het Galilee-gebouw positief verlengd.

Het EMAS-team registreert de aandachtspunten zodat de nodige stappen kunnen worden ondernomen om het systeem tussen nu en de volgende audit in 2024 te verbeteren. Bovendien zullen nieuwe doelstellingen voor de volgende EMAS-cyclus worden vastgesteld.

Wat "duurzaam vervoer" betreft: voor de woon-werkverplaatsingen van onze medewerkers hebben we "Package Go Healthy" ingevoerd. Om te kiezen hoe we ons verplaatsen, volgen we het STOP-principe. Naast een wagenpark met een gemiddelde ecoscore van 71,64 beschikken we over 5 ploofietsen, waaronder 3 elektrische ploofietsen. Voor de buitenlandse dienstreizen van onze medewerkers zorgen we dat er steeds koolstofcompensatie is voor hun verplaatsingen met het vliegtuig, de trein of de wagen.

In september hebben we aan de Europese Mobiliteitsweek deelgenomen. In dat kader hebben we een Bike Repair in Brussel en in Gent georganiseerd. We hebben ook een cursus georganiseerd om in Brussel met de fiets te rijden en we hebben gezorgd voor een ontbijt om onze fietsers en toekomstige fietsers aan te moedigen en te feliciteren. We hebben onze medewerkers ook uitgenodigd om hun kennis over verkeersveiligheid te testen via de quiz die door de FOD Mobiliteit is gelanceerd. Al die activiteiten zijn opgenomen in de aftermovie van de week die door het communicatieteam is samengesteld. Tot slot werd de fietsenstalling in 2023 uitgerust met een reparatiestation en een droogkamer. De fietsenstalling werd ook heringericht om nog beter aan de wettelijke eisen te voldoen.

We geven ook waarschuwingen door over vervuilingsspieken en hebben onze medewerkers over ons bedrijfsvervoerplan geïnformeerd.

Wat afval betreft, doen we aan selectieve inzameling in onze gebouwen in Brussel: PMD, papier en karton, glas, organisch afval, plastic doppen, kurken stoppen, batterijen en ander afval uit het gebouw zoals gloeilampen, metalen, andere soorten plastic, AEEA of nog frituurolie. In november hebben we deelgenomen aan de Europese Week van de Afvalvermindering met een stand over nul afval en anti-voedselverspilling en een workshop over nul afval die beide door "Zero Waste Belgium" werden georganiseerd.

Nieuwe medewerkers worden steevast uitgenodigd om een e-learning te volgen over ons EMAS-systeem. Daarnaast werken wij voortdurend aan de bewustwording van onze medewerkers via onze interne communicatiekanalen. De milieuverklaring voor 2023 over de gegevens van 2022 is op onze website beschikbaar.

Onze FOD is betrokken bij diverse activiteiten die verbonden zijn met de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de FOD. Bijgevolg worden acties die gesteund worden door medewerkers aan de collega's voorgesteld, wordt bloeddonatie aangemoedigd, werden maaltijden verstrekt aan personen die het moeilijk hebben en nemen we deel aan Youca Action Day en Duo for a job. Bovendien werden personeelsdagen gewijd aan vrijwilligerswerk en de opbrengst van de jaarlijkse kerstmarkt in het galilee-gebouw werd aan drie verenigingen geschonken die door de medewerkers werden voorgesteld en gekozen.

10. FOD Justitie

(De heer Francisco Vincent, lid van de ICDO, en Mevrouw Vicky Van der Linden, plaatsvervangster)

1. De DO-cel in 2023

Samenstelling van de DO-cel en plaats in het organigram van de FOD Justitie

Samenstelling van de CDO is niet compleet door verschillende redenen: de Redesign maar ook personeelsverloop en geen vervanging nadien. De CDO rekt voor DO sensi op de dienst DO. Deze dienst, bevindt zich onder Team Support, Directie Buildings & Facilities.

Activiteiten in 2023

Sensibilisering:

Op initiatief van de dienst DO werden in 2023 o.a. onderstaande sensibilisatie acties georganiseerd.

- Energieverbruik sensibilisatie via campagne #iktrekhetmijaan i.s.m. de dienst communicatie en de dienst logistic
- Plaatsen van DO gerelateerde brochures in de DO informatierekken
- Deelname aan de Welzijn Op het Werk beurs in het Vlinderpaleis van Antwerpen
- Affiche milieuprestaties CA gebouwen geafficheerd in de verschillende gebouwen
- Organisatie fietsonderhoud dienstfietsen CA
- Sensibilisatie acties en communicaties tijdens de Europese Week van de Mobiliteit, verdeling fluo gadgets voor fietsers, infostand mobiliteit alsook digitale bevraging fietsinfrastructuur en acties, ideeën in Justitie gebouwen
- Deelname aan de jaarlijkse Grote Verkeersquiz van de Vlaamse Stichting Verkeerskunde en het Agence wallonne pour la Sécurité routière van 06/11/2023 tot 06/12/2023
- SDG spel – Missie 2030 met DO attentie als teambuilding voor technisch personeel REA Antwerpen
- Info via digitale communicaties cf. stand Europese Week van de Afvalvermindering en beschikbaarheid DO gadget dat meehelpt om minder plastic afval te produceren (in concreto een bamboe bestekset in een doosje)

De dienst Duurzame Ontwikkeling verleende ook haar advies/feedback aan het evenementendraaiboek dat intern opgesteld werd ter voorbereiding van de justitie activiteiten i.k.v. het Belgisch Voorzitterschap van de Raad van de EU en het daaraan gekoppelde duurzaamheidscharter.

Communicatie:

Al onze communicatieacties worden ingepland en besproken met de dienst Communicatie. Aldus kunnen de medewerkers en partners van de FOD geïnformeerd worden over al onze maatregelen omtrent duurzame ontwikkeling.

2. Bijdrage van de FOD Justitie aan de maatregelen en acties van het FPDO

Het strategisch plan en in haar verlengde het operationeel plan van de FOD Justitie bevat beleidsdoelstellingen (projecten) in het kader van onze strategische doelstellingen.

Projecten die een SDG doelstelling verwezenlijken als projecten die opgenomen dienen te worden in het Actieplan voor duurzame ontwikkeling worden in een opvolgingstool opgenomen in het operationeel plan en verwezenlijkt binnen de organisatie.

De project opvolgingstool (Project Follow-up Center) zal ter beschikking gesteld worden voor alle projectleiders en de dienst DDO in aanloop van 2024 om de strategische stroomlijning tussen beide diensten te versterken.

Beschrijving van maatregelen en acties van het FPDO geïmplementeerd in 2023

Enkele voorbeelden van acties die we hebben ondernomen:

- ontwikkeling van een brochure over LGBTQIA+: het acroniem LGBTQIA+ wordt uitgelegd en er worden tips en tricks gegeven over LGBTQIA+ op de werkplek;
- ontwikkeling van een bewustmakingsbeleid met betrekking tot (on)gewenst gedrag, inclusief de verschillende redenen voor mogelijk ongewenst gedrag, bijvoorbeeld geslacht/seksuele geaardheid. Het doel van dit beleid is om medewerkers de nodige tools aan te reiken om bepaald gedrag bespreekbaar te maken, de ernst ervan in te schatten en zo gepast te reageren vanuit het standpunt van de betrokkene/de persoon die het gedrag ziet/pleegt/de manager. Het beleid werd ingevoerd op 21 maart 2024, de Internationale Dag tegen Racisme en Discriminatie.

3. SDG's as compass

Als we de opdrachten van de FOD en de door onze medewerkers behandelde dossiers analyseren, zien we dat ons departement vooral bijdraagt aan de volgende SDG's:

- SDG 1: Beëindig armoede overal in al haar vormen
- SDG 3: Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden
- SDG 5: Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes
- SDG 8: Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling
- SDG 10: Dring ongelijkheid in en tussen landen terug
- SDG 16: Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen uit.

Onder meer de uitbreiding van de juridische tweedelijnsbijstand, aanpassingen aan de inbeslagnemingsdrempels, de hervormingen van de gerechtelijke schuldinvoering, de

hervorming van de collectieve de schuldenregeling, de afbetalingsplannen en de hervorming van de regels rond bewindvoering kaderen in de uitvoering van SDG 1: “Beëindig armoede overall en in al haar vormen” en SDG 10: “Dring ongelijkheid in en tussen landen terug”. De maatregelen ter bescherming van kinderen zoals het project Arachnid, de strafverzwaring bij intrafamiliaal geweld in het bijzijn van minderjarigen, het recht van het kind om gehoord te worden, de wetgeving om de persoonlijke banden tussen broers en zussen te vrijwaren, de strijd tegen (digitaal) seksueel geweld, de herstelkamers in de rechtbanken, de strijd tegen gokverslaving door gokreclame aan banden te leggen, het breder toepassen van de EPIS-lijst, het invoeren van een speellimiet en het verbieden van schijndagbladhandels, een menselijke aanpak op vlak van gedetineerden en geïnterneerden, de vele welzijnsprojecten in de gevangenissen gefinancierd via Cellmade en de drugsbegeleidingsprogramma’s, de invoering van detentiebegeleiders, de invoering van JustCare, de bouw van forensisch psychiatrische centra, de verbetering van de wetgeving rond gedwongen opnames, het plaatsen van AED-toestellen in gerechtsgebouwen, de hervorming van de regels rond bewindvoering en JustProtect, het voorzien van extra voogden voor niet begeleide minderjarige vreemdelingen en de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel kaderen in de uitvoering van SDG 3: “Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden”.

De opleidingen aangeboden in detentiehuisen, transitiehuisen en gevangenissen, het digitaal platform JustFromCell waarmee men opleiding zal kunnen volgen en de opleidingen voor het gevangenispersoneel, Gerechtspersoneel, magistraten en politiemensen kaderen in de uitvoering van SDG 4: “Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen”.

De transgenderwet, een risicotaxatie-instrument, de uitbreiding van de lijst met discriminatiegronden, het nieuw seksueel strafrecht, de Zorgcentra na Seksueel Geweld, de aanpak van intrafamiliaal geweld met onder meer de wet ter preventie en bestrijding van feminicide en gendergerelateerde doding, het mobiel stalkingalarm, de strafverzwaring bij intrafamiliaal geweld en de zelfhulpvademecums voor transgenders in de gevangenissen kaderen in de uitvoering van SDG 5: “Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes”.

De maatregelen ter ondersteuning van het gevangenispersoneel zoals de projecten mentale loskoppeling, psychologische ondersteuning bij traumatische ervaringen, de cursussen conflict- en agressiebeheersing, de nieuwe uniformen, alsook de maaltijdcheques voor het gerechtspersoneel, het sociaal statuut voor magistraten, het project griffier van de toekomst, de vele aanwervingen, nieuw ICT-materiaal voor Justitie, de modernisering van het statuut van verschillende beroepsgroepen zoals de advocatuur, gerechtsdeurwaarders, bedrijfsjuristen en het notariaat en het beschermen van bedrijven in moeilijkheden kaderen in de uitvoering van SDG 8: “Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen.”

De renovaties van de gevangenissen en gerechtsgebouwen, de bouw van nieuwe gevangenissen, de invoering van detentiehuisen, de projecten om de gebouwen energiezuiniger te maken, de digitalisering van Justitie en de innovatieprojecten binnen de FGP, de strijd tegen de georganiseerde misdaad, het bevorderen van de verkeersveiligheid kaderen in de uitvoering van SDG 9: “Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie” en SDG 11: “Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam”.

De strafbaarstelling ecocide, de gespecialiseerde milieumagistraten en milieuopleiding voor magistraten kaderen in de uitvoering van SDG 14: “Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en mariene hulpbronnen” en “SDG 15: ‘Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe”.

De vele applicaties op Just-on-web die de toegankelijkheid tot Justitie verhogen zoals JustConsult, de uitbreiding van de juridische tweedelijnsbijstand, het project Casa Legal, het gemeenschappelijk onthaal in de rechtbanken, het project Klare Taal en de kioskp’s, de opleiding voor magistraten in het kader van het Federaal Actieplan Racismebestrijding, een betere registratie van haatmisdrijven en haatspraak, het verstrekken van geboortakten voor metissen en de erkenning van het Boeddhisme kaderen in de uitvoering van SDG 16: “Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen uit”.

De vele applicaties op Just-on-web die de toegankelijkheid tot Justitie verhogen zoals JustConsult, de uitbreiding van de juridische tweedelijnsbijstand, het project Casa Legal, het gemeenschappelijk onthaal in de rechtbanken, het project Klare Taal en de kioskp’s, de opleiding voor magistraten in het kader van het Federaal Actieplan Racismebestrijding, een betere registratie van haatmisdrijven en haatspraak, het verstrekken van geboortakten voor metissen en de erkenning van het Boeddhisme kaderen in de uitvoering van SDG 16: “Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en bouw op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen uit”.

4. Duurzaam intern beheer van de FOD Justitie

De FOD Justitie is zich bewust van zijn voorbeeldrol als overheidsadministratie en wil dan ook zijn verantwoordelijkheid opnemen op het gebied van milieu en duurzaamheid. De voorbije jaren heeft ons departement tal van acties opgezet om de aspecten van duurzame ontwikkeling te integreren in zijn werking.

Door de ongoing digitalisatie van de FOD Justitie alsook met oog op de verminderde ecologische voetafdruk creëerde de Dienst DO een interne teamsgroep voor overleg met interne Stakeholders met subgroepen voor de verschillende DO doelgroepen en contactpersonen.

- **Duurzaam aankoopbeleid:**

De FOD verbindt zich tot de toepassing van de federale richtlijnen en aanbevelingen inzake duurzame overheidsopdrachten, rekening houdend met de bestaande budgettaire beperkingen en met inachtneming van de wetgeving inzake overheidsopdrachten.

Alle directoraten en aankoopdiensten van de FOD passen de federale doelstellingen toe die voortvloeien uit de circulaire van 16 mei 2014 inzake integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten

gegund door federale aanbestedende instanties. Tot dusver is nog geen enkele overheidsopdracht geweigerd wegens het ontbreken van duurzaamheidsclausules. Over het algemeen maakt de FOD Justitie gebruik van de FORCMS-contracten voor courante leveringen en diensten. De FORCMS-contracten bieden duurzame artikelen aan, waarvan zij het percentage vaststellen. De aankoopcentrale neemt in haar bestekken de relevante clausules op (bijvoorbeeld voor onderhouds- en hygiënische producten, papier, toiletpapier, multifunctionele printers, informaticamateriaal, enz.).

Voor bepaalde, meer specifieke opdrachten daarentegen, die niet vervat zijn in de FORCMS, stellen de bevoegde diensten van de FOD Justitie een opdracht op. Wanneer het voorwerp van de opdracht het toelaat, dringen ze daarbij aan op duurzame methoden en voegen ze milieuclausules toe.

Ten slotte werkt de FOD Justitie mee aan het streven van de regering om de uitgaven te rationaliseren via gecentraliseerde federale overheidsopdrachten in het kader van het federale aankoopbeleid. De FOD Justitie neemt deel aan andere gegroepeerde opdrachten, waarvoor hij zijn behoeften en aanbevelingen ter bevordering van de integratie van duurzame overwegingen verstrekt (afvalophaling, huur/leasing/aankoop van voertuigen, schoonmaakproducten, enz.).

- Milieubeheer :

Door ongoing personeelsverloop en budgetbeperking werd het ISO 14001-certificaat en de EMAS-registratie voor het milieumanagementsysteem binnen de centrale zetel niet hernieuwd. Desondanks wordt het MilieuManagementSysteem principe en de vastgestelde prioriteiten ondertussen aangehouden in afwachting en research naar een vernieuwd certificaat/registratie.

Het directiecomité heeft ervoor gekozen om zich te richten op de volgende doelstellingen:

- onze conformiteitsverplichtingen nakomen, in het bijzonder de wettelijke en regelgevende vereisten inzake milieu;
- maatregelen treffen om vervuiling en hinder te voorkomen;
- minder energie en water verbruiken ;
- aanmoedigen dat papier verstandig wordt gebruikt om zo het verbruik ervan te beperken;
- milieucriteria in de procedures voor overheidsopdrachten integreren;
- minder afval produceren en beter sorteren;
- het personeel en de bezoekers aanmoedigen om bij hun verplaatsingen voor duurzaam vervoer te kiezen;
- onze medewerkers en onderaannemers sensibiliseren en informeren over milieubescherming;
- transparant communiceren over ons beleid en onze resultaten inzake milieu aanmoedigen van het beperken van onze impact op het milieu tijdens de totstandkoming van normen inzake burgerlijke en strafrechtspleging.

De FOD Justitie is van plan om dit milieu-engagement voor te zetten en zijn goede handelwijzen in de toekomst uit te breiden naar andere gebouwen van de centrale administratie. In dat kader monitort de dienst Duurzame Ontwikkeling de milieuprestaties van de vier gebouwen van de centrale administratie. Die monitoring heeft betrekking op het energieverbruik (gas en elektriciteit), het waterverbruik, het aantal kopieën en afdrucken inclusief recto verso, de afvalproductie en de mobiliteit van de personeelsleden.

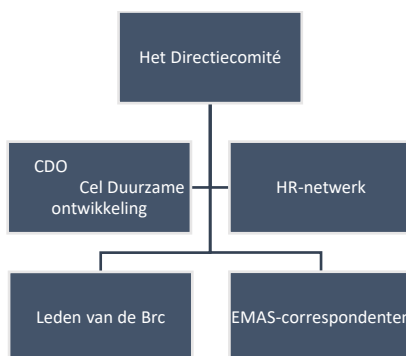

(Mevrouw Maria Eugenia Bardaro, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

Samenstelling van de Cel DO en plaats in het organigram van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

De Cel Duurzame Ontwikkeling van de FOD Economie werd opgericht in overeenstemming met het koninklijk besluit van 22 september 2004 houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische federale overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging. Onderstaand organigram toont de spelers die het meest betrokken zijn bij duurzame ontwikkeling binnen de FOD Economie.

De Cel DO coördineert het beleid inzake duurzame ontwikkeling van de FOD Economie. Ze bestaat uit de volgende leden:

- de coördinatrice Duurzame Ontwikkeling, die de FOD Economie vertegenwoordigt in de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO), en haar plaatsvervanger;
- een vertegenwoordiger van elke algemene directie of stafdienst;
- een vertegenwoordiger van de Stafdienst Budget & Beheerscontrole.

De coördinatrice Duurzame Ontwikkeling ressorteert onder het Bureau van de Voorzitter en is ook verantwoordelijk voor de coördinatie van het EMAS-netwerk. Als gevolg hiervan zijn er sinds 2023 nauwere banden tussen de twee netwerken.

Activiteiten in 2023

In 2023 hield de Cel Duurzame Ontwikkeling toezicht op de acties op het vlak van duurzaamheid. Ze coördineerde vooral het Actieplan Duurzame Ontwikkeling en de rapportering van de acties van de FOD Economie in het kader van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling. De leden van de Cel werkten mee aan de herziening van de RIA-

handleiding over duurzaamheidsaspecten. We namen ook deel aan de vergaderingen van de interfederale werkgroepen die de ICDO bijeenriep. Tot slot behandelde de Cel in het kader van het opstellen van algemene beleidsnota's aspecten met betrekking tot de integratie van doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling.

2. Bijdrage van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie aan de maatregelen en acties van het FPDO

Strategische aanpak van de dienst op het vlak van integratie en implementatie van het FPDO

De coördinator Duurzame Ontwikkeling coördineert de uitvoering van de acties van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO).

Na de verandering van coördinator in 2023 werd er gewerkt aan de analyse van de maatregelen en de identificatie van experts binnen de verschillende departementen van de FOD. Er werd ook een intern convergentieproces met de andere plannen opgestart. Bedoeling is om het monitoring- en rapporteringsproces voor die plannen geleidelijk aan te verbeteren. Gezien het belang van het FPDO binnen onze FOD implementeren we een sensibiliseringsproces om de acties van het plan en de SDG's in het algemeen meer bekendheid te geven.

Qua tools hebben we alle acties geïntegreerd in de SharePoint van de Cel DO, die in 2023 werd ontwikkeld. Het doel is om het monitoringproces te vergemakkelijken.

Beschrijving van de in 2023 uitgevoerde maatregelen en acties van het FPDO

In de loop van 2023 voerden verschillende algemene directies en stafdiensten tal van concrete acties van het FPDO uit of zetten ze die voort.

Onder de nieuwe acties die in 2023 werden uitgevoerd en waarvoor de FOD Economie verantwoordelijk is voor de sturing, vermelden we in het bijzonder de sensibiliseringscampagne om het publiek bewust te maken van de kosten van energieverblindende producten.

- *Proefproject: raming van de energieverbruikskosten van producten:*
Dit proefproject is een federale maatregel die deel uitmaakt van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO) en het [Federaal Actieplan Circulaire Economie 2021-2024 \(FACE\)](#).
Het doel is om de keuze van de consument te vergemakkelijken door hem te informeren en bewust te maken van de totale kostprijs van producten die elektriciteit verbruiken. Hiervoor hebben we een [calculator](#) ontwikkeld om de werkelijke kosten van het gebruik van verschillende huishoudapparaten te schatten. Het proefproject is beperkt tot apparaten die energie verbruiken in de vorm van elektriciteit, dus alleen de prijs van elektriciteit wordt meegenomen in de berekening.
Het proefproject wordt uitgevoerd in samenwerking met Comeos, de Belgische federatie voor handel en diensten. Bovendien maakte voorafgaand overleg met Agoria en de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling de consolidatie van het project mogelijk.

Eenendertig winkels in België (van de ketens Vanden Borre, Krëfel en Mediamarkt) nemen deel aan het proefproject. In die winkels hangen affiches in de buurt van de producten waarop het project is gericht en worden klanten uitgenodigd om met hun smartphone een QR-code te scannen die op de affiche is aangebracht. Het project is gebaseerd op een heel eenvoudig idee: wanneer mensen energieverblindende producten kopen, zijn ze niet volledig op de hoogte van de werkelijke kosten van die producten. Naast de aankoopprijs weten ze niet altijd welke kosten gepaard gaan met het energieverbruik van de producten, en elektriciteit in het bijzonder. Door verschillende producten te vergelijken met behulp van de calculator, kunnen consumenten kiezen voor het apparaat dat het minste energie verbruikt en/of het zuinigst in gebruik is en/of het duurzaamst is.

In principe omvat het concept *Total Cost of Ownership* (TCO) verschillende componenten en variabelen:

- de aankoopprijs van een product,
- de gebruikskosten,
- de reparatiekosten (gewerkte uren, arbeid, prijs van onderdelen, enz.).

De aankoopprijs van een product is beschikbaar in de winkels.

De gebruikskosten zijn afhankelijk van de levensduur van het product, het verbruik (van energie, water, schoonmaakmiddelen, enz.) en de prijs van elektriciteit en verbruiksgoederen.

Van die 3 variabelen zijn de enige gegevens die echt beschikbaar zijn het verbruik, en meer bepaald het energieverbruik, dat elke operator openbaar moet maken voor elk van zijn producten die verkocht worden via het energielabel. Wat de levensduur betreft, hebben we geen betrouwbare informatie voor elk van de producten van de verschillende merken, maar beschikken we alleen per type product (x jaar voor koelkasten, y jaar voor vaatwassers, enz.) over een gemiddelde levensduur per product (Test-Aankoop nr. 667, oktober 2021). Wat de elektriciteitsprijzen betreft, is de situatie nog complexer. Niet alleen kiest elke consument zijn eigen elektriciteitsleverancier met verschillende prijzen (om nog maar te zwijgen van sociale tarieven of consumenten met zonnepanelen), maar die prijs is ook zeer volatiel. Met die volatiliteit kan geen rekening worden gehouden in de tool die we hebben ontwikkeld.

Tot slot kunnen, bij gebrek aan beschikbare informatie, de herstellingskosten niet worden opgenomen in de berekening van de totale kostprijs voor het gebruik van energieverblindende producten.

Rekening houdend met de verbintenissen die werden aangegaan in de voornoemde plannen, de wil van het kabinet Economie om het project voort te zetten en de aanzienlijke vereenvoudiging die werd bereikt, heeft de FOD Economie evenwel degelijke, duidelijke en begrijpelijke juridische disclaimers voor consumenten ontwikkeld.

De berekening is gebaseerd op dezelfde principes: de som van de aankoopprijs en de gebruikskosten. Die som wordt berekend over een periode die overeenkomt met de gemiddelde levensduur van de productcategorieën (koelkasten, diepvriezers,

vaatwassers, enz.).

Voor de elektriciteitsprijs wordt de gemiddelde elektriciteitsprijs gebruikt die maandelijks door de [CREG](#) wordt berekend.

Energielabels geven veel informatie, maar één essentieel gegeven ontbreekt: de jaarlijkse elektriciteitsprijs bij gemiddeld gebruik van het product. Die informatie is nochtans onontbeerlijk als de doelgroep de economische gevolgen van bepaalde aankopen volledig wil begrijpen. Bijna iedereen kent de prijs van een liter benzine of diesel, omdat die overal in het land wordt aangegeven. Hetzelfde kan niet gezegd worden van de prijs van elektriciteit. Die varieert van maand tot maand, van leverancier tot leverancier en zelfs van huishouden tot huishouden, afhankelijk van verschillende factoren zoals het al dan niet hebben van zonnepanelen. [De Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas](#) (CREG) publiceert echter elke maand een gemiddelde elektriciteitsprijs voor een gemiddeld huishouden dat 3.500 kWh/jaar verbruikt.

Het is dus mogelijk om een raming te maken van de gemiddelde energieprijs van bepaalde producten, vooral van producten die verkocht moeten worden met een energie-efficiëntielabel:

- koelkasten ;
- diepvriezers ;
- koel-vriescombinaties ;
- wasmachines ;
- droogkasten ;
- vaatwassers ;
- televisies ;
- computerschermen.

3. SDGs as compass

In het kader van zijn bevoegdheden draagt de FOD Economie bij tot de implementatie van de 17 SDG's. De verschillende acties voor duurzame ontwikkeling worden jaarlijks gebundeld in ons Actieplan voor Duurzame Ontwikkeling (APDO). In 2023 werden onder meer de volgende acties uitgevoerd:

- Vergroening van onze energievoorziening, met name door:
 - de ontwikkeling van het aanbestedingsmechanisme met het oog op de opwekking van bijkomende offshore windenergiecapaciteit (Belgisch deel van de Noordzee), met als doel de eerste offerteaanvraag eind 2024 te lanceren. De algemene doelstelling is een bijkomende productie van minstens 3,15 en maximaal 3,5 GW in de nieuwe Prinses Elisabethzone (PEZ). Er worden ook studies uitgevoerd om de mogelijkheden voor de toekomst van de bestaande offshore windzone te onderzoeken.
 - de organisatie van projectoproepen om onderzoek, ontwikkeling en demonstratie van technologieën en infrastructuur voor de productie, het gebruik en de invoer van hernieuwbare waterstof aan te moedigen en zo de rol van België als

draaischijf voor hernieuwbare waterstof te verankeren.

- Ondersteuning en promotie van inclusief ondernemerschap: vrouwelijk ondernemerschap, diversiteit en ondernemers met een beperking.
- Ontwikkeling van nieuwe meetinstrumenten en -protocollen voor klimaat- en oceaanobservatie: de Belgische Dienst Metrologie (in samenwerking met de Dienst Continentaal Plat) werkt in het kader van het European Metrology Network for Climate and Ocean Observation aan de ontwikkeling van nieuwe meetinstrumenten/-protocollen en het behoud van expertise om essentiële klimaat- en oceaانvariabelen nauwkeurig en betrouwbaar te monitoren op de lange tijdschalen die nodig zijn om trends te detecteren en te begrijpen.
- Wetenschappelijke evaluatie van de milieu-impact van zandwinning: de Dienst Continentaal Plat ontwikkelt onderzoek om akoestische backscatter-gegevens van multibeam echosounders optimaal te gebruiken en te interpreteren, om zo een beter inzicht te krijgen in de nabije en verre impact van zandwinning op mariene habitats. Dat onderzoek maakt deel uit van de werkzaamheden van de [Backscatter Working Group](#), die sinds 2022 ook wordt beheerd door de Dienst Continentaal Plat.
- Sensibilisering van kmo's voor de circulaire economie: zelfevaluatietool, [website](#), bewustmakings- en informatiecampagnes voor kmo's over de circulaire economie. Bedoeling is hen te overtuigen van de noodzaak om een model voor een circulaire economie aan te nemen en hen te begeleiden in dat proces.
- [Nieuwe methode voor de verwerking van namaakgoederen](#) die de Economische Inspectie in beslag neemt: nu wordt de voorkeur gegeven aan recycling of terugwinning in plaats van vernietiging. Tussen januari en oktober 2023 werden 10.031 kg namaakgoederen gesorteerd en ontmanteld. 63% ervan werd gerecycleerd of gerecupereerd.
- Productie van kwaliteitsvolle statistieken door Statbel ter ondersteuning van het beleid inzake duurzame ontwikkeling, bijvoorbeeld door de publicatie van gegevens over recycling, afvalproductie, gelijkheid, enz. Statbel is ook de basisleverancier van een aantal indicatoren inzake armoedebestrijding, onderwijs en tewerkstelling die gebruikt worden om de vooruitgang van België naar de verwezenlijking van de SDG's op te volgen. In samenwerking met partners van het Interfederaal Instituut voor de Statistiek (IIS) neemt Statbel deel aan het onderhoud en de ontwikkeling van een database van indicatoren die nodig zijn voor de statistische bijlage van de 'National Voluntary Review' van de SDG's, ontwikkeld door de Verenigde Naties.
- Deelname van de FOD aan externe coördinatieorganen:
 - De FOD vertegenwoordigt de federale overheid in het Bureau van het intra-Belgisch Platform Circulaire Economie. In het kader van het nieuwe, versterkte mandaat van het platform zijn experts actief betrokken bij de verschillende werkgroepen (Ecodesign, Indicatoren, Juridische aspecten, Fiscaliteit en Financiering).
 - Deelname aan de werkzaamheden van het Nationaal Energie-Klimaatplan (NEKP).
 - Deelname aan de werkzaamheden voor een rechtvaardige transitie.

4. Duurzaam intern beheer van de FOD Economie, KMO, Middenstand, Energie

De FOD Economie heeft een milieumanagementsysteem opgezet op basis van de ISO14001:2015-norm en de EMAS-verordening. Daarnaast zijn drie directies - het Bureau van de Voorzitter, de Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid en de Algemene Directie Economische Inspectie - ook ISO 9001: 2015 gecertificeerd.

Onze FOD is vastbesloten om de milieuprestaties van zijn opdrachten en ondersteunende activiteiten voortdurend te verbeteren en nam in 2023 een nieuw milieubeleid aan. Het gaat om de volgende belangrijke aanpassingen:

- Milieubewust handelen voor een duurzame transitie:
 - vervuiling voorkomen door de milieu-impact van zijn activiteiten te verminderen en te zorgen voor een efficiënt gebruik van energie, water, producten, verbruiksgoederen en materialen;
 - duurzame mobiliteit aanmoedigen, inclusief voor dienstverplaatsingen;
 - de selectieve sortering verbeteren en de productie van afval voorkomen door bijzondere aandacht te besteden aan de verwerking van wegwerpartikelen, het hergebruik van afgedankte materiaalbronnen stimuleren en de recycling van materialen aan het einde van hun levensduur bevorderen;
 - evenementen milieuvriendelijker en duurzamer maken.

- Personeel en stakeholders bewuster maken van milieukwesties en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen bevorderen:
 - de personeelsleden sensibiliseren en opleiden op het vlak van milieukwesties en hen aanmoedigen om deel te nemen aan de implementatie van het milieumanagementsysteem - erkennen dat de actieve deelname van het personeel een drijvende kracht en een voorwaarde is voor het bereiken van milieuverbeteringen, alsook een sleutelfactor in het verbeteren van de milieuprestaties;
 - overleggen en communiceren met onze stakeholders;
 - samenwerken met andere overheidsinstanties en netwerken en goede praktijken uitwisselen.

In 2023 legde de FOD Economie bijzondere nadruk op het efficiënte beheer van energiebronnen om het verbruik te verminderen en zo bij te dragen tot de strijd tegen de klimaatverandering.

De belangrijkste acties omvatten:

- Opvolging van het energieverbruik en voorstelling van de resultaten aan de leden van het Directiecomité;
- Implementatie van de maatregelen van het federaal plan om het energieverbruik te verminderen, in het bijzonder op het vlak van verwarmings- en ventilatietemperaturen;

- Analyse van de impact van het gebruik van verschillende gebouwuitrustingen en mogelijke maatregelen om de aanwending ervan te verminderen.

We zetten ons streven naar energiezuinigheid voort door in 2024 een CO2-audit uit te voeren en opleidingen te organiseren over klimaat- en energiekwesties.

Wat het aankoopbeleid betreft, wil de FOD elke vorm van verspilling in verband met hulpbronnen vermijden. Het beleid van de FOD is erop gericht onze hulpbronnen gedurende hun hele levenscyclus efficiënter te gebruiken. Dat impliceert een globale reflectie over de aankopen en de wens om waar mogelijk hergebruik en recycling te bevorderen (meubilair, kantooruitrusting, enz.).

Op het vlak van overheidsopdrachten hebben we de procedure verbeterd om zorgvuldiger toezicht te houden op de inclusie van duurzaamheidscriteria in de bestekken. In het kader van de EMAS-doelstellingen voor de nieuwe cyclus (2024-2026) zijn we van plan om jaarlijks een verslag op te stellen over de integratie van duurzame clausules in de gegunde overheidsopdrachten.

We werken ook aan de vervanging van kantoorbenodigdheden door duurzame substituten. Momenteel is 40% van de bestelde kantoorbenodigdheden ecologisch of met ecolabel en is 100% van het kantoorpapier gerecycled of gecertificeerd volgens een ecolabel.

In 2023 zetten we ons streven naar duurzaam voedsel voort door middel van de volgende acties:

- Het gebruik van verse, seizoensgebonden of regionale producten en een regelmatig aanbod van vegetarische menu's in ons restaurant;
- Het gebruik van biologisch afbreekbare wegwerpverpakkingen voor afhaalmaaltijden en het vervangen van wegwerpbekers door recycleerbare materialen zoals glas;
- De keuze voor biologische of Fairtrade-producten (koffie, thee, etc.) in koffiecorners en op vergaderingen; Fairtrade-chocolade voor Sinterklaas;
- Het gebruik van een checklist voor de organisatie van evenementen om rekening te houden met duurzame criteria en voedselverspilling te beperken.

In de Milieuverklaring 2023 namen we onze bijdrage aan de SDG's op in de doelstellingen van de nieuwe EMAS-cyclus en in de aangekaarte thema's (water, energie, biodiversiteit, afval, aankopen, enz.). Bedoeling was de SDG's meer onder de aandacht te brengen en bij te dragen aan een beter begrip van duurzame ontwikkeling onder onze stakeholders.

12. Ministerie van Defensie

(De heer Hannes De Reu, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

Samenstelling van de DO-cel en plaats in het organigram van de Ministerie van Defensie

De Cel Duurzame Ontwikkeling (DO-cel) is onderdeel van de sectie Governance Support, welke geïntegreerd is in het kabinet van de Chef Defensie (CHOD). De cel wordt geleid door de coördinator Duurzame Ontwikkeling en Klimaat (Hannes De Reu). Afhankelijk van de specifieke thema's werkt de coördinator nauw samen met verantwoordelijken van relevante afdelingen, die zich bezighouden met de implementatie van het beleid.

Activiteiten in 2023

De DO-cel coördineert binnen Defensie de uitvoering van het Federaal beleid Duurzame Ontwikkeling, gebaseerd op de lange termijnvisie DO van de federale regering en het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling (FPDO) en de Agenda 2030 van de Verenigde Naties (SDG's). Tevens coördineert de cel de bijdragen van Defensie aan het Nationaal Energie en Klimaatplan (NEKP).

In 2023 vertegenwoordigde de Coördinator Duurzame Ontwikkeling Defensie in diverse gremia, waaronder het Interdepartementaal Comité Duurzame Ontwikkeling (ICDO), de Task Force voor het Federaal Energie- en Klimaatplan en het 'Climate and Defence-network', onder leiding van de European External Action Service (EESA) en het European Defence Agency (EDA). Tevens droeg de coördinator bij aan rapportering aan de NAVO en nam deel aan nationale en internationale conferenties gerelateerd aan zijn expertisegebieden.

De cel DO speelde een significante rol gespeeld in de formulering van het hoofdstuk over de Duurzame Ontwikkelingsdoelen in de Beleidsnota van de minister. Verder ondersteunt ze de ambities van Defensie om een meer duurzame organisatie te worden, zoals vastgelegd in het STAR-plan en het bedrijfsplan van Defensie 2023-2026. De coördinator DO is belast met de opvolging van deze acties, volgens het PDCA-principe (Plan, Do, Check, Act). Sinds september 2023 heeft de coördinator DO en klimaat een belangrijke bijkomende verantwoordelijkheid gekregen. Hij is nu betrokken bij de voorafgaande screening van alle agendapunten voor de Governance Board, het strategische beslissingsorgaan van Defensie. Deze pre-screening vanuit het perspectief van Duurzame Ontwikkeling is een essentiële stap in de integratie van duurzaamheidsprincipes binnen het volledige strategisch beleid van Defensie.

In 2023 werd binnen Defensie het MEKD-forum (Milieu, Energie, Klimaat en Duurzaamheid) opgericht met als doel de inspanningen van Defensie betreffende de ecologische aspecten van Duurzame Ontwikkeling te helpen coördineren en stroomlijnen. De coördinator

Duurzame Ontwikkeling heeft het voorzitterschap van dit forum. Tot slot werd er in 2023 een klimaatstrategie voor Defensie ontwikkeld. In dit kader nam de coördinator samen met de Chef Governance Support als expert deel aan een hoorzitting in de commissie Defensie van de federale Kamer.

2. Bijdrage van de Ministerie van Defensie aan de maatregelen en acties van het FPDO

Strategische aanpak van de dienst in termen van integratie en implementatie van het FPDO

Defensie speelt een actieve rol in het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling (FPDO) door bij te dragen aan diverse acties. Het FPDO en de opvolging van de acties zijn opgenomen in het Bedrijfsplan van Defensie 2023-2026. Deze aanpak zorgt ervoor dat Defensie, met inachtneming van haar specifieke kenmerken, effectief bijdraagt aan de realisatie van het FPDO. De coördinator Duurzame Ontwikkeling is verantwoordelijk voor de coördinatie en opvolging van deze acties.

Beschrijving van maatregelen en acties van het FPDO geïmplementeerd in 2023

Defensie heeft in 2023 voortgebouwd op haar verantwoordelijkheden in het kader van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling (FPDO) door een reeks acties te implementeren.

- *Integratie van SDG's in de Beleidsnota:*
In 2023 heeft Defensie een hoofdstuk 'Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen' in de beleidsnota opgenomen, waardoor SDG's nu een integraal onderdeel vormen van het beleid.
- *Biodiversiteit en Kenniscentrum:*
Defensie nam deel aan het federale biodiversiScape-project. In dit kader werden contractuele processen voor de KMS gestart, plannen voor de KSOO afgerond, en planningen voor de luchthaven van Beauvechain opgesteld. De Think Tank Biodiversity van Defensie heeft de eerste lessen uit biodiversiScape verzameld om de biodiversiteit en het beheer ervan op alle terreinen en kwartieren verder te verbeteren.
- *Bewustwording rond Diversiteit en Inclusie:*
Defensie voerde in 2023 communicatiecampagnes uit tijdens belangrijke internationale dagen, zoals de Dag van de Rechten van de Vrouw, de Internationale Dag tegen Racisme en Discriminatie, de Internationale Dag tegen Homo- en Transfobie, en de Internationale Dag tegen Geweld op Vrouwen. Defensie nam ook deel aan de gay pride in Brussel en Antwerpen, organiseerde bewustwordingsactiviteiten over geweld tegen vrouwen en seksuele intimidatie, en droeg bij aan het nationale actieplan "Vrouwen, Vrede, Veiligheid". Er waren ook verschillende universitaire studies over discriminatie en inclusie.
- *Platform van Experts voor Crisisbeheer:*
Defensie nam actief deel aan diverse comités en werkgroepen georganiseerd door het Nationaal Crisiscentrum (NCCN) voor beter crisisbeheer op nationaal niveau.

- *Bewustmaking over Endocriene Verstoorders:*
In het kader van het Globale Preventieplan van Defensie werden endocriene verstoorders geanalyseerd. Dit onderwerp werd geïntegreerd in een de fiche voor de identificatie en evaluatie van risico's gerelateerd aan kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische producten.

3. SDG's as compass

Naast haar betrokkenheid bij het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling, heeft het Ministerie van Defensie in 2023 ook belangrijke bijdragen geleverd aan andere federale initiatieven, gericht op het verwezenlijken van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de Verenigde Naties.

- *Federale plannen Energie-en klimaat*

Defensie heeft op drie wijzen bijgedragen aan het behalen van de Energie en klimaatdoelstellingen van de federale regering:

1. **Actualisatie van het FEKP:** Als lid van de Task Force FEKP, was Defensie betrokken bij de herziening en actualisatie van dit plan.
2. **Uitvoering van FEKP-Acties:** Actieve uitvoering van de voorziene acties binnen het FEKP, ter bevordering van duurzame energie en klimaatdoelstellingen.
3. **Vermindering van Energieverbruik in Federale Gebouwen:** Als beheerder van haar eigen gebouwen, heeft Defensie bijgedragen aan het verminderen van het energieverbruik in deze gebouwen, in lijn met de doelstellingen van de Federale regering.

Deze acties steunen SDG 7 (Betaalbare en Duurzame Energie), SDG 11 (Duurzame Steden en Gemeenschappen), en SDG 13 (Klimaatactie).

- *Federaal Actieplan ter Promotie van de Fiets*

Defensie nam ook deel aan het Federaal Actieplan ter Promotie van de Fiets, met de volgende initiatieven:

1. **Toegankelijkheidsfiches voor Militaire Kwartieren:** Ontwikkelen van kaarten die de toegankelijkheid voor fietsers verbeteren.
2. **Uitbreiding van Woon-Werkverkeer voor Fietsvergoeding:** Vergroten van het bereik van fietsvergoedingen.
3. **Promotie van Fietsgebruik binnen Defensie:** Door middel van motiverende slogans en verbeterde fietsfaciliteiten.
4. **Installatie van Oplaadpunten voor Elektrische Fietsen:** Focussen op duurzame transportopties.

Resultaten:

- Toename van personeel dat de fietsvergoeding gebruikt.
- Significante toename van de afgelegde fietsafstanden, bijna 19 miljoen km/jaar.
- Positieve feedback van externe evaluatoren.

Bevordering van SDG's: SDG 3 (Goede gezondheid en welzijn), SDG 11 (Duurzame Steden en gemeenschappen), SDG 12 (Verantwoorde consumptie en productie) en SDG 13 (Klimaatactie).

- *Federale Plan Gender Mainstreaming*

Defensie droeg bij aan het Federale Plan Gender Mainstreaming, wat aansluit bij SDG 5: Gendergelijkheid. Dit initiatief ondersteunt eveneens SDG 4, SDG 8, en SDG 10 door inspanningen voor gelijke toegang tot onderwijs, gendergelijkheid op de werkvloer en het streven naar algemene gelijkheid.

4. Duurzaam intern beheer van de Ministerie fan Defensie

De doelstellingen en acties met betrekking tot duurzame ontwikkeling zijn geïntegreerd in het Policy Handbook en het Bedrijfsplan van Defensie, die dienen als leidraad voor de strategische koers van Defensie. De voortgang van projecten inzake Duurzame Ontwikkeling, opgenomen in het Bedrijfsplan, wordt systematisch gevolgd via een boordtabel, waarover periodiek briefings worden gegeven.

Inzet voor Duurzame Ontwikkelingsdoelen

Defensie zet zich actief in voor de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de federale overheid en streeft naar het versterken van haar eigen duurzaamheidsprofiel in overeenstemming met de opdracht en de geplande transformatie van Defensie. De acties DO kaderen binnen de Agenda 2030 en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (of SDG's - Sustainable Development Goals) van de Verenigde Naties en dragen bij tot de langetermijnvisie inzake DO van de federale overheid en de klimaatdoelstellingen die voortvloeien uit het klimaatakkoord van Parijs (EU Green Deal, Nationaal Energie en Klimaatplan, ...).

Milieubeheer

Om haar milieubeleid uit te voeren, heeft Defensie het Bedrijfsintern Milieuzorgsysteem ingevoerd. Het Milieucharter Defensie vormt het hart van dit milieumanagementsysteem. In dit charter staat dat Defensie zich engageert om de milieubelasting van haar activiteiten en installaties te verminderen of te beperken, en om haar milieuprestaties continu te verbeteren.

Duurzame mobiliteit

Defensie promoot duurzame mobiliteit op verschillende wijzen:

- Gratis abonnement openbaarvervoer (NMBS, TEC, De Lijn, MIVB) voor verplaatsing woon-werk.

- Deelsysteem wagens (commerciële voertuigen) voor dienstverplaatsingen waardoor verplaatsing woon-werk met de wagen niet nodig is zelf indien de dienst het gebruik van een wagen noodzakelijk maakt.
- Indien het aanbod openbaarvervoer onvoldoende is om een aantrekkelijk alternatief voor de wagen te vormen kan onze dienst Ecomobiliteit eigen pendeldiensten organiseren.
- Fietsen wordt aangemoedigd doormiddel van een fietsvergoeding. Deze is ook combineerbaar met een abonnement op het openbaar vervoer om aldus deze combinatie van duurzame vervoersmodi aan te moedigen.
- Naast reguliere fietsen worden ook andere transportmodi zoals speed pedelec, driewieler, step, skateboard, rollerblades of rolschaatsen goedgekeurd, zolang de belangrijkste drijvende kracht verstrekt wordt door de gebruiker in zittende, liggende of staande houding.
- We investeerden ook in aangepaste infrastructuur voor fietsen. O.m. door plaatsing overdekte fietsstallingen. In de KMS werd zelf een volledig afzonderlijke fietsingang voorzien.
- De scope van trajecten wordt breed beschouwd. Niet alleen het woon-werkverkeer waar de werknemer zijn hoofdaffectatie heeft wordt in rekening genomen, maar de effectieve plaats van het werk. Dit houdt in dat werken in een dichtbijgelegen satellietkantoor ook recht geeft op een fietsvergoeding, wat een extra stimulans kan zijn om hier ook naartoe te fietsen.

Tevens wordt het wagenpark van Defensie systematisch gemoderniseerd en voor voertuigen voor niet-militair gebruik wordt steeds de voorkeur gegeven aan de meer ecologische modellen, rekening houdend met de beschikbare budgettaire middelen. Tevens worden sommige keuzes beïnvloed door samenwerkingen met strategische partners.

Diversiteit en inclusie

Diversiteit en inclusie zijn cruciaal voor een positieve organisatiecultuur en dragen bij aan een breder talentenpotentieel. Defensie waardeert de unieke bijdrage van ieder individu en bestrijdt elke vorm van discriminatie. Hierdoor kan elk personeelslid zich volledig ontwikkelen en bijdragen aan de operationaliteit en efficiëntie van de organisatie.

(De heer Jean-Marc Dubois, lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

In 2023 is de cel DO van de POD Maatschappelijke Integratie twee maal samengekomen om na te denken over de sensibiliseringsacties die gedurende het ganse jaar moeten worden uitgevoerd. De uitgevoerde acties worden vermeld in het journaal DO, die online te vinden is op onze home page memopoint. Dit journaal stelt de groep voor, duurzame ontwikkeling, de federale instellingen bevoegd voor DO, de verbintenissen DO van de POD en het actieprogramma dat gedragen wordt door de groep DO.

In 2023, met uitzicht op de Belgische voorzitterschap van de Europese Unie, heeft de cel DO het personeel -en meer bepaald de organisatoren van de toekomstige gebeurtenissen (conferenties, seminaries...)- over het bestaan en de inhoud van de gids Duurzame Evenementen van de ICDO.

De coördinator van de cel en de PLAGÉ-verantwoordelijke (Plan Local d'Actions pour la Gestion des Energies) hebben samen een gedetailleerde nota opgeschreven en aan de directie en diensthoofden voorgesteld over de resultaten van de POD betreffende elektriciteit-, gas-, water- en papierverbruik (periode 2018-2022). In deze nota stonden voorstellen van acties die in 2024 gevoerd zullen worden.

Half oktober heeft de cel een middagatelier over duurzaam ontwikkeling georganiseerd, onder de vorm van een quiz waaraan 37 medewerkers hebben deelgenomen.

2. Maatregelen en acties van de POD Maatschappelijke Integratie die bijdragen tot de duurzame ontwikkeling

De POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Grootstedenbeleid heeft als missie het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van een inclusief federaal beleid voor maatschappelijke integratie, zodat de sociale grondrechten aan iedereen **op duurzame wijze** gegarandeerd worden.

Op deze manier is de POD MI rechtstreeks betrokken bij de invoering van de reglementering. De POD informeert zijn doelpubliek en zijn partners, geeft hen raad over de maatregelen en acties en beheert de financiële stromen van en naar zijn partners.

De belangrijkste partners van de POD zijn de **OCMW's**, die op het terrein werken om de integratie te bevorderen van de armste personen in onze maatschappij, met behulp van verschillende instrumenten: het leefloon, tewerkstelling en arbeidstrajectbegeleiding, dringende medische hulp, de verwarmingstoelage, schuldbemiddeling en budgetbegeleiding, enz. Andere partners zijn de werkwinkels, de sociale huizen, het sociaal stookoliefonds, enz.

De POD is eveneens actief op het vlak van de preventie en de **bestrijding van armoede**.

Wij halen hier de belangrijkste maatregelen en acties aan die, volgens ons, bijdragen tot duurzame ontwikkeling. Zij houden verband met de SDG 1 (armoede), 2 (honger), 5 (gendergelijkheid), 7 (energie), 8 (werk), 10 (ongelijkheid), 11 (duurzame steden en gemeenschappen) en 16 (vrede & rechtvaardigheid).

In 2020 zijn we gestart met het opstellen van het **vierde federaal plan armoedebestrijding (2020-2023)**. In 2022 was het plan door de regering goedgekeurd. Dit is het resultaat van structureel overleg met verenigingen waar armen het woord nemen en federale administraties. Elke minister is verantwoordelijk voor de acties die onder zijn/haar bevoegdheid vallen. Elk jaar komt er een update van de uitvoering van de acties. Het plan omvat meso en macro indicatoren. Hun resultaten worden op de website van de armoedebaarometer door onze dienst Studies geactualiseerd.

Het voorkomen en bestrijden van armoede kan worden behandeld in functie van de doelgroepen.

- **Wat kinderarmoedebestrijding betreft**, heeft de Europese Raad de *Child Guarantee* goedgekeurd in juni 2021. België heeft zich ertoe verbonden om voor 15 maart 2022 een nationaal actieplan op te stellen tegen 2030, gecoördineerd door de POD MI. Eind 2021 subsidieerde de POD de 10 OCMW's geselecteerd die het grootste aantal gezinnen in armoede ondersteunen. Zij voerden vernieuwende projecten uit. Eind 2022 werden acht van deze projecten met één jaar verlengd en konden acht nieuwe OCMW's een subsidiejaar bekomen binnen hetzelfde kader.

- **Op het vlak van armoedebestrijding bij gezinnen** heeft de POD tot begin 2021 het project van de lokale overlegplatformen ondersteund, dat de uitwisseling tot doel had van goede praktijken tussen 20 OCMW's. Dit heeft geleid tot een impactstudie door KPMG, die een vademecum heeft opgesteld voor alle OCMW's in verband met de ontwikkeling van dit soort uitwisselingen.

- **Wat de armoedebestrijding bij vrouwen betreft**, heeft het project Miriam een specifieke begeleiding tot doel van alleenstaande vrouwen in een kwetsbare situatie door de OCMW's, om deze kwetsbaarheid te verminderen en hun maatschappelijke en professionele integratie te bevorderen. De begeleiding is tegelijk collectief en individueel. Het programma werd uitgevoerd met de OCMW's van Namen, Charleroi, Molenbeek, Leuven en Gent (2016-2017), Antwerpen, Oostende, Genk, Luik, Bergen en Brussel (2018-2019) en Anderlecht, La Louvière, Mechelen, Schaarbeek, Seraing en Sint-Niklaas (2020-2021). In 2022 heeft de minister belast met armoedebestrijding het jaarbudget van het programma met 4,5 miljoen euro verhoogd. Voor de periode 2023-2024 worden 45 OCMW's betrokken, voor een totaal van 83 groepen. De steun gaat van het versterken van een positief zelfbeeld tot het zoeken naar een opleiding, tewerkstelling of huisvesting. Het zorgt voor de verbetering van de levensomstandigheden en versterkt het vermogen tot zelfstandigheid van deze vrouwen (empowerment).

De non-take up van rechten treft eerst en vooral de personen in armoede, omdat ze hun rechten niet kennen of omdat ze deze niet kunnen laten gelden. Dit gebeurt wanneer deze personen over hun rechten niet geïnformeerd worden of deze rechten niet aanvragen, maar ook wanneer deze rechten hen niet worden voorgesteld of zelfs geweigerd worden. Om deze fenomeen duidelijker te maken heeft de POD MI in december 2023 een onderzoek gevraagd

aan de KUL – HIVA en de UCL – Cirtes. Dit onderzoek dient om de non-take up van het leefloon en de bijhorende sociale rechten te meten. Het eindverslag wordt in november 2024 verwacht. Andere maatregelen worden getroffen om de non-take up tegen te gaan, o. a. het toekennen van een subsidie aan 5 OCMW's die in 2023 originele projecten hebben gevoerd. Zo wilt de POD MI initiatieven blijven nemen tegen de problematiek, binnen haar competenties.

Op het vlak van de **bestrijding tegen dakloosheid** werken sinds 2016 twee Housing First experts bij de POD MI als steunpunt voor de experimenten die in meerdere Belgische steden worden gevoerd. Ze zorgen voor de coherentie van de praktijken en organiseren uitwisselingsmomenten en opleidingen voor de veldmedewerkers.

Het model van de Housing First is in New-York begin van de jaren 90 ontstaan en steunt een rechtstreekse toegang tot het logement, zonder tussenstappen, voor dakloze personen die met drugs, alcohol of psychische problemen kampen. Na de positieve evaluatie van het pilootproject (dat liep tussen 2013 en 2015 in de vijf grote steden) waarbij na 2 jaar nog 90 % van deze personen in een stabiele woonsituatie verbleven, zagen meerdere projecten het licht. Momenteel kennen we 25 lopende projecten met een duizendtal huurders. De sleutel van dit succes ? De kwaliteit van de begeleiding. Een individuele, intensieve begeleiding door multidisciplinaire en mobiele teams. Housing First biedt hierbij een echte structurele maatregel tegen dakloosheid in grote steden. Tegenwoordig lopen een veertigtal programma's Housing First, ten gunste van meer dan duizend huurders.

In 2020 en 2021 werd, dankzij middelen van de Nationale Loterij, een projectsubsidie toegekend voor de ondersteuning van lokale projecten om te werken aan de 'sociale herverbinding'. Mensen een huis geven is slechts de eerste stap in het herstel. Huurders moeten de kans krijgen opnieuw een link te maken met de buurt en met hun familie. Naast het investeren in zinvolle tijdsbesteding via vrijwilligerswerk en tewerkstelling moeten mensen ook weer een nieuwe identiteit opbouwen als huurder, als burger... Deze herverbinding heeft geleid tot het ontwikkelen van zinvolle activiteiten, vernieuwende methodieken en een blijvend bewustzijn voor deze materie.

In 2021 heeft minister Lalieux de Verklaring ondertekend die de Lidstaten uitnodigt om de inspanningen vol te houden van het Europees Platform voor de bestrijding van dakloosheid en om dakloosheid tegen 2030 te elimineren. Twee deskundigen van de POD zijn lid van dit platform.

Vanaf 2022 loopt een nieuwe subsidiëringscyclus, met een focus op de noden van jongeren en vrouwen in dakloosheid (130 nieuwe begeleidingstrajecten).

Op initiatief van de federale regering, in het kader van het Europees Herstelfonds, is de Housing First voorgesteld als één van de maatregelen om dakloosheid bij jonge volwassenen (18-30 j.) te bestrijden (HF4Y). In 2023 en 2024 is een bedrag van 10 miljoen euro toegekend aan de ministers bevoegd voor grootstedenbeleid en armoedebestrijding. Via een projectoproep kunnen OCMW's een specifieke begeleiding ontwikkelen en huurwoningen kopen voor deze doelgroep. Deze woningen worden door de federale Staat aangekocht en door de Regie der Gebouwen beheerd, die de woningen ter beschikking van de OCMW's stelt via een erfpacht. Dit project van ongeveer 40 huurwoningen is een antwoord op de dringende nood aan beschikbare woningen.

Eind 2023, via een nieuwe steun van de Nationale Lotterij, is de projectoproep « Steun aan de implementatie van nieuwe trajecten Housing First in België : empowerment en participatie van gebruikers” gelanceerd, om het aantal begunstigden tegen de jaren 2024 en 2025 te verhogen, met een bijzonder accent op sociale herverbinding.

De **Roma** zijn een heterogene groep die vaak wordt blootgesteld aan armoede, sociale uitsluiting en discriminatie. Daarom had de Europese Commissie in oktober 2020 haar nieuw “Strategisch kader van de EU voor de gelijkheid, integratie en participatie van de Roma” (2020-2030) goedgekeurd. De POD coördineert de opmaak van de nationale strategie voor de integratie van de Roma, in samenwerking met de Gemeenschappen en Gewesten. Op Europees niveau is ze het nationaal contactpunt en promoveert ze de goede praktijken inzake integratie bij de Gewesten en Gemeenschappen. Sinds 2022, met de oprichting van de platform Roma, heeft de POD MI de dialoog met het middenveld en vertegenwoordigers van de Roma versterkt. Sindsdien ook heeft de tentoonstelling ‘Reflecties. Roma in België’ haar tocht door België verdergezet.

In 2022 is het werk van start gegaan rond het **derde themaboek, over werkende armen**. Dit collectieve werkstuk, opgesteld door deskundigen uit de academische wereld, stelt beleidsaanbevelingen voor om de economische toestand te verbeteren voor werknemers die in handicap of arbeidsongeschiktheid staan of personen die in de informele sector werken.

Via de **dienst "ervaringsdeskundigen"** wil de POD de toegang naar rechten en diensten verbeteren voor kwetsbare doelgroepen, door het standpunt van ervaringsdeskundigen te integreren in de federale overheidsdiensten en de agentschappen van de gezondheidssector. Ervaringsdeskundigen zijn personen die armoede en sociale uitsluiting gekend hebben en die vanuit hun ervaring kennis en competenties hebben getrokken die bij het oefenen van deze functie nuttig kunnen zijn. Zij werken vooral in tweede lijn bij verenigingen, duiden belemmeringen aan bij de toegang naar rechten en werken mee aan de verbetering van de processen (onthaal, communicatie, administratieve vereenvoudiging, sensibilisering, netwerk, enz.). Ze werken samen met de coördinatie van de dienst en met het netwerk van de andere ervaringsdeskundigen. In 2023 telt de dienst meer dan 40 medewerkers en werkt die samen met een twintigtal partnerdiensten (FOD's, sociale parastatalen, ziekenhuizen). Daarnaast heeft de dienst ook meegewerkt aan 25 aanvragen van projecten op maat van andere organisaties, vooral projecten mbt de strijd tegen non take up van rechten.

Via het **project FEAD (Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen)** verdeelt de POD voedselpakketten via de OCMW's en andere verenigingen. Elk jaar worden de producten verkozen na consultatie van de begunstigden. De projectleiders FEAD, de coördinator DO van de POD MI en experts van het FIDO en de FOD Volksgezondheid en Milieu komen samen om de kwaliteit van de producten te garanderen via strikte criteria (tonijn uit duurzame visserij, *fair trade* koffie en chocolade en, voor de melk, juiste prijs betaald aan de producenten en veeteelt in weiden gevoed met hooi zonder ggo's).

Sinds 2022, dankzij het Europees Herstelfonds heeft de POD zich duurzaam geëngageerd in de strijd tegen **digitale kloof**, met de start van de **digilab (Laboratory for Digital Inclusion)**, een dienst van acht medewerkers die 84 projecten begeleiden voor de digitale inclusie van kansarme personen. Deze projecten worden door OCMW's en verenigingen gedragen die geselecteerd worden via projectoproepen. Hun doelstelling ? Digitale inclusie bevorderen bij kwetsbare doelgroepen en ongelijkheden bestrijden inzake digitale competenties en digitale dienst toegankelijker voor iedereen te maken. Deze dienst heeft ook een meervoudig

interfederaal platform opgericht om de praktijkuitwisseling te bevorderen en over een inclusiebeleid op Belgisch niveau na te denken. Na de eerste vergadering zijn verschillende aanbevelingen aan bod gekomen, o.a. de coördinatie van het federaal beleid inzake digitale inclusie. Deze aanbevelingen zullen zich terugvinden in de memorandum bestemd voor de volgende regering. De dienst wil ook de reflectie op Europees niveau voeren, met de organisatie van twee dagen rond digitale inclusie in het kader van de Belgische voorzitterschap van het eerste semester 2024.

Via het **federale fonds Gas/Elektriciteit** geven de OCMW's een extra steun aan de personen die hun energiefacturen niet kunnen betalen. Deze curatieve maatregel voorkomt de stroomstoringen en een verergering van de schuldensituatie. Maar het fonds heeft ook een preventieve luik : het OCMW krijgt ook extramiddelen om zijn begunstigden te helpen met de keuze van een leverancier, een beter begrip van zijn facturen, tips om de isolatie van de woning te verbeteren en minder energie te verbruiken, enz.

Tot slot voert de POD het federaal **grootstedenbeleid (GSB)** uit, dat in 1999 door de federale regering werd gelanceerd om probleemwijken in de stad te steunen. Hoewel het programma GSB sinds 2015 de steden niet meer rechtstreeks subsidieert in het kader van de contract "duurzame stad" financiert het wel nog projecten die gedragen worden door de verenigingen, onderzoeken en conferenties in verband met een duurzaam stadsontwikkeling. In oktober 2023 is een studiedag in Brussel georganiseerd over seksuele intimidatie in de openbare ruimte, in samenwerking met het Europees netwerk EUKN (*European Urban Knowledge Network*).

Zoals u ziet werkt de POD, via zijn basissmissies, hoofdzakelijk aan het **sociale luik** van de duurzame ontwikkeling.

3. Duurzaam intern beheer van de POD Maatschappelijke Integratie

Beleid van de POD op het vlak van duurzame overheidsopdrachten

Sinds zijn bestaan besteedt de POD aandacht voor duurzame aankopen: gerecycleerd papier, koelkasten/diepvriezers en vaatwassers A++, multifunctionele apparaten (die de functies van kopieermachine, printer, fax en scanner integreren), platte schermen, ecologische schoonmaakproducten, flessen met statiegeld, enz. Eind 2014 werd een procedure opgesteld om de omzendbrief duurzame overheidsopdrachten van 16/05/2014 toe te passen. Via de uitvoering ervan kon de tenlasteneming van de duurzame ontwikkeling in de overheidsopdrachten, maar ook voor andere aankopen duidelijk verbeterd worden. Vanaf 2018, met de verhuis naar de Financietoren, is deze procedure in onbruik geraakt, maar de groep DO heeft beslist om ze te reactiveren vanaf 2022.

Milieumanagementsysteem

In augustus 2010 heeft de POD het EMAS-certificaat behaald. Het milieubeheersysteem is jaar na jaar tot in 2017 gevalideerd. In 2018, na de verhuis naar de Financietoren, heeft de directie beslist het milieubeheersysteem op te schorten, maar de sensibiliseringsacties verder te zetten.

In 2023 hebben de POD MI en de FOD Sociale Zekerheid samengewerkt om de cijfers over hun verbruik van elektriciteit, verwarming, water en papier te verzamelen voor de verdiepingen die ze in het gebouw delen, dit verbruik tussen mekaar te splitsen door middel van een verdelingsleutel in functie van de bezette oppervlakte en over de resultaten te communiceren. De POD MI heeft ook over haar resultaten voor de papierconsumptie gecommuniceerd. De resultaten hebben betrekking tot de periode 2018-2022 en er zal voortaan een jaarlijks update komen. Er worden sensibiliseringsacties gevoerd om deze consumpties te verminderen.

(De heer Olivier Detongre, vroegere lid van de ICDO)

1. De DO-cel in 2023

Samenstelling van de DO-cel en plaats in het organigram van de POD Wetenschapsbeleid

De Duurzame ontwikkeling (DO) cel werd opgericht in december 2004 en is voor het eerst in februari 2005 samengekomen. De werking van de Duurzame Ontwikkeling cel wordt geregeld door het besluit van de voorzitter van 18/09/2019 tot vaststelling van de regels van de Duurzame Ontwikkeling cel, waarvan art. 1 bepaalt dat “De cel duurzame ontwikkeling van de programmatorische federale overheidsdienst Wetenschapsbeleid, hierna genoemd “cel”, bestaat uit de vertegenwoordiger van het regeringslid van de ICDO belast met de dienst, de vertegenwoordiger bij de ICDO, de adviseur milieubeleid, de budgetverantwoordelijke en de verantwoordelijke van het aankoopbeleid. Ook andere personeelsleden die hun interesse hebben getoond om aan de vergaderingen van de cel deel te nemen, worden als lid aan de cel toegevoegd.”

Activiteiten in 2023

De volgende sensibiliseringsacties werden georganiseerd:

- *Europese week van de mobiliteit:*
 - Het logo en de communicatiekit van de week van de mobiliteit aanbrengen op de communicatiemiddelen van BELSPO (intranet, extranet, Facebook, Twitter, website, LinkedIn, papieren affiches);
 - Deelname aan een mobiliteitsquiz;
 - De medewerkers hebben de kans kregen om eBike-tests te doen die werden georganiseerd door de FOD Financiën en gefinancierd door de FOD BOSA;
 - Duurzame wandeling in de Noordwijk;
 - Informatie over activiteiten in het land in het kader van de mobiliteitsweek.

- *Europese week van de afvalvermindering:*
 - Het logo en de communicatiekit van de week van de afvalvermindering aanbrengen op de communicatiemiddelen van BELSPO (intranet, extranet, Facebook, Twitter, website, LinkedIn, papieren affiches);
 - Deelname aan het quiz “Verpakking”;
 - Informatie over de tentoonstelling “Weggoien” (Huis van de Europese geschiedenis), de "Furoshiki" duurzame verpakkingstechniek en compostering.

2. Bijdrage van de POD Wetenschapsbeleid aan de maatregelen en acties van het FPDO

Strategische aanpak van de dienst in termen van integratie en implementatie van het FPDO

De PFDO is gedeeltelijk opgenomen in de algemene beleidsnota, het strategisch plan 2022-2024, het actieplan van de DO-cel en het EMAS-geregistreerde milieumanagementsysteem. Alle acties worden regelmatig gecontroleerd met Excel-tabellen.

Beschrijving van maatregelen en acties van het FPDO geïmplementeerd in 2023

Het Belgisch Klimaatcentrum en Belspo organiseerden een bijeenkomst voor de Belgische bijdragers aan het zesde IPCC assessment-rapport (AR6), samen met een brede groep wetenschappers en experts van verschillende universiteiten en wetenschappelijke instellingen die betrokken zijn bij klimaatgerelateerd onderzoek in België.

Deze bijeenkomst vond plaats op 19 september 2023. In de eerste plaats was de meeting bedoeld om de auteurs te bedanken voor hun commitment om België te vertegenwoordigen in het IPCC, en om na te denken over de vorige evaluatiecyclus en waardevolle lessen te trekken uit hun deelname. Ten tweede was het de bedoeling om wetenschappers uit verschillende disciplines en instellingen samen te brengen en te bespreken hoe de Belgische deelname aan de beoordelingscycli van het IPCC kan worden bevorderd en hoe de impact van wetenschappelijk onderzoek op de beleidsvorming kan worden vergroot.

Bovendien probeerde de bijeenkomst dieper in te gaan op de motivaties en uitdagingen waarmee auteurs die bijdroegen aan het vorige rapport (AR6) worden geconfronteerd. Auteurs deelden hun ervaringen, ideeën en obstakels, en gingen in op de resultaten en positieve ervaringen die uit hun bijdrage opleverde. Vervolgens was er plaats voor discussies over de uitdagingen (en mogelijke oplossingen) waarmee IPCC auteurs worden geconfronteerd. Deze informatie is bedoeld als kompas voor toekomstige initiatieven die de Belgische deelname aan de volgende IPCC-cycli kunnen vergemakkelijken en bevorderen.

De vergadering toonde de sterke interesse aan van vele onderzoekers uit vele disciplines om bij te dragen tot de evaluaties van het IPCC en, meer in het algemeen, om betrokken te worden bij wetenschappelijke evaluaties die relevant zijn voor de beleidsvorming, maar ook de nood aan adequate informatie, coördinatie en ondersteuning om een bredere betrokkenheid van Belgische wetenschappers bij de evaluaties van het IPCC mogelijk te maken.

De zeer rijke discussies legden ook de nadruk op de verschillende manieren waarop wetenschappers de beleidsvorming kunnen beïnvloeden (bv. via fact-checking, het vertalen van wetenschap naar de lokale context, onderwijs...). Er werd ook duidelijk benadrukt dat er nog veel moet worden gedaan om de kennisoverdracht van wetenschap naar besluitvorming te verbeteren, met name door een beter begrip van de gebruikersbehoeften, een nauwere band tussen beleidsmakers en onderzoekers, en een betere coördinatie van het gefragmenteerde onderzoekslandschap in België.

3. SDG's as compass

Het federaal Wetenschapsbeleid draagt veelal onrechtstreeks bij tot de realisatie van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling. Het gaat voornamelijk om 3 types van activiteiten:

1. Het federaal Wetenschapsbeleid organiseert, faciliteert en financiert onderzoek

In 2023 werden projecten opgestart die geselecteerd werden in het kader van het programma BRAIN-be 2.0 (29 projecten), de impulsprogramma's rond polair onderzoek (9 projecten) en federale infrastructuren (INFRA-FED (15 projecten), ESFRI-FED (2,5 projecten), en een specifieke oproep POST-COVID (6 projecten). Een groot aantal projecten ondersteunt de realisatie van verschillende SDG's. Enkele voorbeelden zijn hieronder opgelijst (niet exhaustief):

- (SDG 3) Goede gezondheid en welzijn:
NEED (INFRA-FED): de onbeantwoorde gezondheidsgerelateerde behoeften wil identificeren en meten (KCE, Sciensano);
LINAC@LNK (INFRA-FED): Van de karakterisatie van radioactief afval naar medische metrologie (SCK-CEN).
- (SDG13) Klimaatactie :
DORA (POLAR): Detection of Ozone Recovery in the Arctic (IASB);
ExPoSoils (POLAR): Climate change experiments in Arctic and Antarctic polar desert soils (UGent, ULiège, IRSNB) ;
NAMSAT (INFRA-FED): Natural hAZards Monitoring from SATellites (IASB);
PASPARTOUT (POLAR): Transportwegen van atmosferische deeltjes, VOCs, en waterdamp naar Oost-Antarctica in een veranderend klimaat (KMI, KU Leuven, UGent, ULB);
FOURCAST (BRAIN-be 2.0, pillar 1) : Forest cold and urban heat island effects on climate adaptation of biodiversity at different spatial and temporal scales (APM).
- (SDG14) Leven in het water :
ADVANCE (INFRA-FED): Antarctic bioDiVersity dAta iNfrastruCture (IRSNB);
FROID (POLAR): Finding the world's oldest ice record around the Princess Elisabeth Station (ULB);
infraFADA (INFRA-FED): Upgrading the taxonomic backbone of global freshwater animal biodiversity research infrastructures (IRSNB) ;
LEANI (POLAR): Low Energy Astrophysical Neutrinos in the Ice (UCLouvain);
LIFTHAW (POLAR): Nutrient lift upon permafrost thaw: sources and controlling processes (UCLouvain);
RESIST (POLAR): Recent Arctic and Antarctic sea ice lows: same causes, same impacts? (IRM, UCLouvain)
- (SDG15) Leven op het land :
SUNRISE (INFRA-FED): Infrastructure de recherche durable et unifiée pour les services de données solaires (ORB) ;
ULTIMO (POLAR): UnLocking The scientific potential of the Belgica MOuntains, East Antarctica (VUB, ULB);
DAMOCO (BRAIN-be, pillar 1): Closing the data gap to develop land surface models for Congo basin forests (UGent).

- (SDG16) Vrede en justitie :
CoSo (INFRA-FED): Colonial Sources: Improve access, Share archives, Promote knowledge on the colonial past (Belgium, Burundi, the DR Congo and Rwanda) (KMMA, AGR);
For2BioB (BRAIN-be 2.0, pillar 2): management and development of forensic biobanks at operational and policy levels in Belgium (NICC-INCC);
CHANGE (BRAIN-be 2.0, pillar 3): Changing work, changing incomes: designing a responsive social protection system for all (UAntwerpen).
- (SDG 17) Partnerschap om doelstellingen te bereiken:
BopCo-CE (INFRA-FED): Towards a Belgian Expert Centre for the Identification of Biological Specimens and Products of Policy Concern (IRSNB, MRAC);
MetaBelgica (INFRA_FED): A shared entity management infrastructure between Federal Scientific Institutions (KBR, MRBAB, IRPA, MRAH);
BE-PIN (POST-COVID) : the Belgian Pandemic Intelligence Network (UHasselt, UAntwerp, Sciensano, ITG, ULB, KCE, KULeuven);
BELCOHORT+ (BRAIN-be 2.0, bottom-up) : Bringing together population health data collections into a Belgian population-based cohort to evaluate dynamically the interaction between health, environment and society to support more targeted policy (Sciensano).

2. Het Federaal Wetenschapsbeleid ondersteunt innovatie

Voor wat betreft de onderzoeksinfrastructuren financiert BELSPO – in het kader van het Federaal Herstart en Transitieplan – het Hydrogen test Facility project uitgevoerd door het von Karman Instituut voor Stromingsdynamica (VKI). Doel van het project is de ontwikkeling van een generieke infrastructuur, die de verschillende faciliteiten kan huisvesten die nodig zijn om op grote schaal experimentele tests met waterstoftechnologieën uit te voeren. De faciliteit moet onderdak bieden aan toegepaste experimenten met betrekking tot de gehele waardeketen van de waterstofeconomie, met bijzondere aandacht voor wat onder de federale bevoegdheden valt (op het gebied van waterstofproductie, -vervoer en -opslag, waterstoftoepassingen in mobiliteit en elektriciteitsproductie, en de veiligheid van installaties). In dit kader heeft Belspo het akkoord van de Ministerraad kunnen halen voor 5,42 miljoen € voor fase 2 “Aanbesteding voor engineering en bouwwerken”.

Ook de projecten gefinancierd in het kader van de ESFRI-FED en INFRA-FED oproepen dragen bij tot de ontwikkeling van onderzoeksinfrastructuren (zie voorbeelden hierboven).

De missie van Belnet bestaat erin bij te dragen tot de ontwikkeling van de kennis- en informatiemaatschappij door innovatieve, kwaliteitsvolle netwerkinfrastructuren en aanverwante diensten voor onderzoek, wetenschap en onderwijs aan te bieden en te consolideren.

3. Het Federaal Wetenschapsbeleid stelt zijn expertise ter beschikking voor de politieke besluitvorming

De resultaten van dit onderzoek reiken de politieke wereld de wetenschappelijk onderbouwde data, informatie en argumenten aan om het beleid vorm te geven. Om deze uitwisseling de nodige dynamiek te geven heeft het federaal Wetenschapsbeleid zogenaamde science-policy interfaces opgericht. Het Belgisch Biodiversiteitsplatform verzorgt deze functie voor de

ondersteuning van het biodiversiteitsbeleid. Het recent opgerichte Kenniscentrum voor het klimaat zal eveneens klimaatdiensten aanbieden voor beleidsmakers om hun beslissingen te onderbouwen.

4. Duurzaam intern beheer van de FOD Wetenschapsbeleid

De EMAS-registratie van Belspo werd in 2023 verlengd voor een zesde cyclus. Sinds 2006 heeft de POD Wetenschapsbeleid een milieumanagementsysteem geïmplementeerd en geregistreerd in overeenstemming met de Europese verordening 761/2001, die werd ingetrokken door EMAS-verordening 1221/2009, zelf gewijzigd door EMAS-verordeningen 2017/150 en 2018/2026.

DG Koninklijk Meteorologisch Instituut van België heeft sinds 2015 ook een EMAS-geregistreerd milieumanagementsysteem.

Naast hun activiteiten, die bijdragen tot een beter begrip van ons milieu, integreren de federale wetenschappelijke instellingen het milieu en, meer in het algemeen, duurzame ontwikkeling in hun dagelijkse activiteiten.

In 2023 werden op 13 maart en 24 april verplichte opleidingsdagen gehouden voor lijnmanagers van Belspo, Belnet en de 10 wetenschappelijke instellingen over gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Verschillende aspecten van gelijkheid werden behandeld, eerst ex cathedra (akte I) en vervolgens in workshops (akte II), waaronder geweld tegen vrouwen.

Met betrekking tot mensen met een handicap werd een andere trainingsdag ontwikkeld voor een beperkt doelpubliek. Theorie en casestudies werden voorgesteld.

Wat de aankopen van Belspo betreft, wordt systematisch nagegaan of het opportuun is milieuvriendelijke producten te kiezen en worden clausules over duurzame ontwikkeling opgenomen in het bestek voor overheidsopdrachten. Duurzaam inkopen op de meest relevante manier (technische specificaties, selectiecriteria en/of gunningscriteria) wordt gepromoot.